

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Beretning

om

Jonstrup Seminarium

og de derfra Dmitterede

siden Aaret 1840.

af

J. Jensen,

Professor og Seminariiforstander.

Kjøbenhavn.

C. A. Reiffels Forlag.

1859.

Beretning
om
Jonstrup Seminarium
og de derfra Dimitterede
siden Aaret 1840.

af

J. Jensen.

Professor og Seminariiforstander.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Forlag.

1859.

Forord.

Den nærmeste Foranledning til nærværende lille Skrift er den Omstændighed, at dette Seminarium just nu har havt sit Hjem her i 50 Aar, da det netop i August 1809 blev forflyttet hertil fra Nørrebro ved Kjøbenhavn, samt at det i de sidste Par Aar har været underkastet væsentlige, hydre som indre, Forandringer, der nu i Hovedsagen ere gennemførte. Thi lad end saadan Forflyttelse og saadanne Forandringer i og for sig være af ringe Betydning, de kunne alligevel være af Bigtighed for dem, som enten ere eller have været Lærere og Elever ved Anstalten i dens her henrundne Levetid. Det maa i alt Fald ikke være disse ukjært, ja de have vel endog ventet, at høre Lidt fra det gamle Hjem i denne Anledning, efter en temmelig lang og ikke uvigtig Tids Forsøb. Desuden, der udkomme aarlig fuldstændige Beretninger, i Indbydelseskrifter eller Programmer, fra og om andre Lærestalter; og da Seminarierne, der danne Lærere for Almuens, d. e. for Hovedmassen af Folkets, Børn, indtage en saa vigtig Stilling i Forhold til Folkeoplysningen: saa maa den mere oplyste Deel af Folket vel kunne ønske at høre Noget fra og om Anstalter, der berede og sende dem Lærere for deres Børn. Siden „Tidskrift for Almuekolle- og Seminarivæsenet“ ophørte, med Aaret 1857, har jeg ikke havt Leilighed til nogen offentlig Meddelelse om Seminariet for nu; men dersom denne „Beretning“ maatte møde nogenlunde gunstig Modtagelse, da kunde jeg derved føle mig opmuntret til, aarlig i et lille Hæfte at meddele, hvad

jeg kunde have at berette om Seminariivæsenet og andre lignende Anliggender.

Denne „Beretning“ kan betragtes som en Fortsættelse af mine „historiske Efterretninger om det blaagaard-jonstrupske Seminarium“ fra 1841; den fortsætter da ogsaa Fortegnelsen over de herfra Dimitterede, deres Ansættelse m. v.; i hvilken sidste Henseende jeg oftere har fundet Oplysning i Berings „Beskrivelse af Landsbykskolelærer-Embederne,“ hvor min egen Kundskab desangaaende glippede. Her er desuden tilføjet en Fortegnelse over samtlige herfra dimitterede Privatister; og naar denne er mangelfuldere i sine Angivelser end Fortegnelsen over Seminariets egne Dimissioner, da har dette alene sin Grund i Mangel paa de behørigte Data.

Før Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet foretog sin Revision af Reglementet for Seminariernes Underviisning, indhentede det Betænkninger angaaende visse Fag, nemlig: Sang og Musik, Tegning og Mathematik, Naturlære og Naturhistorie fra Professorene Berggreen, Steen og Holten samt fra Dr. Chr. Fr. Lütken; hvilke Betænkninger bleve i Afskrift sendte hertil, ligesom ogsaa, antager jeg, til de andre Seminarier. Hensigten hermed maa naturligtvis have været, at vedkommende Lærere skulle tage tilbørligt Hensyn til disse Betænkninger, hvad de ogsaa i væsentlige Dele fortjene; men det forekommer mig, at de ligeledes fortjene at kjendes af Andre, navnlig af Præparandlærere, for hvem de indeholde flere nyttige Vink: jeg ansaae det desaarfsag for hensigtsmæssigt at lade dem — forstaaer sig med Forfatterens dertil erhvervede Samtykke — afstrykke her, til Bequemhed og Afbenyttelse for de Vedkommende. Herved er iøvrigt kun skeet i det Mindre, hvad der i de bekjendte Meddelelser angaaende Universitetet, den polytekniske Lærestiftelse o. s. v. er skeet og skeer fremdeles i det Større.

Jonstrup, i August 1859.

Indhold.

	Sider.
I. Seminariets Bygninger og nye Indretninger	1.
II. Lærerne, deres Vilkaar og Virksomhed	5.
III. Forandringer med Hensyn til Seminariets Bestyrelse og Indretning fra Aaret 1840 til 1857	12.
IV. Bekjendtgørelse, indeholdende forandrede Bestemmelser an- gaaende Afgangsen til Skolelærer-Seminarierne i Danmark, Afgangsexamen ved samme m. m., 9de Mai 1857	21.
V. Seminariets reglementerede huuslige Orden og Indretning	46.
VI. Underviisningsforhold	70.
VII. Bøger og forskjellige andre Underviisningsapparater	122.
VIII. Seminariets Examina i Aarene 1858 og 1859	131.
IX. Seminariets Dimittender fra Aaret 1841 til Aaret 1859, og samtlige Privatister	161 og 176.

Da vort Seminarium nu har havt sit Hjem her i 50 Aar og netop ved Enden af dette Tidsrum fremtræder i en i flere Henseender ny Skikkelse, saa synes det passende at meddele en Oversigt over dets Virksomhed og de med det foregaaende Forandringer i de forløbne halvhundredede Aar. Ved en saa lidet fremragende Anstalt som et Skolelærerseminarium i et lille Land som vort foregaae imidlertid sjelden Begivenheder af sær Mærkelighed; det er da kun Lidet, Meddelelsen kan have at berette, naar han, som billigt er, vil holde sig til Kjendsgjerninger og ikke sætte sine egne Fantasier isteden derved. Det er fremdeles kun hos en snevrere Kreds han kan vente at finde nogen Deeltagelse for sine Meddelelser om et stille, affondret Liv, der kun har Lidet med de store Bevægelser i de borgerlige og religiøse Forhold at bestille. Hertil kommer, at da Seminariet havde bestaaet i 50 Aar, nemlig 1841, udgav jeg i den Anledning et lille Skrift under den Titel: „Historiske Efterretninger om det blaagaard-jonstrupiske Seminarium,“ som fortæller Seminariets Historie til det sidstnævnte Aar; jeg har folgelig kun en Efterstæt at byde den velvillige Læser denne Gang.

Jeg skal begynde med Beretningen om

I. Seminariets Bygninger og nye Indretninger.

I nyssnævnte lille Skrift har jeg berettet, at Stedet for dette Seminarium oprindelig var „Blaagaard“ paa Nørrebro; men at denne Gaard i Krigen 1807 blev odelagt tilligemed

den største Deel af Seminariets Inventarium og dernæst fik en anden Bestemmelse; at Seminariet vegegerede henved et Par Aar paa „store Navnsborg“ og en anden Gaard der i Nærheden, svævende imellem Liv og Dod, og at det endelig i Sommeren 1809 blev forflyttet hertil. Det kan nok være, at Hovedstadens umiddelbare Nærhed har medført nogen Fare for Seminariets uerfarne Ungdom; at denne, udtraadt af jævne landlige Forhold, er, i hiin livsglade Tidsalder, bleven imponeret og henreven af Stadens mange Nyheder, Herligheder og Nydelser; men det var dog nok mindre vel betænkt, at man saa gif til den modsatte Yderlighed ved at henlægge Seminariet i en Uffrog, paa et saa isoleret Sted, at her ikke engang er en Landsby af nogen Betydenhed i Nærheden. En talrig, fuldstændig organiseret Skole og gunstig Leilighed til dannende Omgang med Mennesker maa dog ansees for væsentlige Fordringer for en Anstalt, der skal danne Lærere og Opdragere; men i begge Henseender skorter det her. Hvorledes de nyere Tidens Bestemmelser og noget forandrede Forhold have i nogen Maade raadet Bod paa saadanne Ulemper, vil tildeels kunne skjønnes af det Følgende; oekonomiske Hensyn have rimeligviis bidraget væsentlig til at fastholde Anstalten i Isoleringens Tilstand. Dog nok herom, da det ikke er en Kritik over Seminariet, men nogle historisk-statistiske Meddelelser desangaaende, hvorpaa det her kommer an.

Hovedbygningen Jonstrup var, saavidt man veed, oprindelig indrettet og var indtil 1809 bleven anvendt til et Klædefabriks Drift. Det kostede ikke lidet af Penge og Uleilighed at faae den ombannet efter den nye Bestemmelse; og hvor meget man end forandrede derpaa, forenede og adskille, udvidede og indskrænkede, kunde Bygningen naturligviis aldrig faae den Bequemhed, som den kunde havt, naar den fra først af havde været bestemt til Seminariibygning. Smaaforandringer i Indretningen Tid efter anden kunde ikke udeblive. Da Fjerdelærers Embede gif ind i Aaret 1817, blev dennes lille, for en Ugift indrettede Leilighed lagt til Tredielærers

Bolig; men en Adskillelse fandt atter Sted ved denne Lærers, Underføns, Entledigelse 1851, med udvidede Indretninger, Kjøkken m. v., i Kjelderen, Alt til Fordeel for en Fjerdelærer, som Seminariet atter havde faaet. Seminariets Skole var i nogen Tid nedlagt; men da den blev oprettet paany, maatte her naturligviis indrettes et eget Skoleværelse. Og da Seminariet efterhaanden fik mere Jord, saa at ikke blot Forstanderen og Dekonomen, men ogsaa et Par andre Lærere fik Jordlodder, saa blev større Udhuusleilighed fornøden. Ved Klædefabrikens Nedlæggelse bleve en heel Deel Huse, som havde været beboede af Fabrikarbeidere, nedbrudte; et Par af disse bleve kjøbt til Seminariet og flyttede hertil; et nyt Huus, meest til Dekonomens Afbenyttelse, blev opført i min Formands Embedstid. — I disse sidste Par Aar ere større, ja betydelige Forandringer foretagne. Seminariet har bestandig savnet et Gymnastikhuus, og de gymnastiske Øvelser maatte da i Vintertiden, som overhovedet i ugunstigt Veir — ubequemt nok! — foretages i Spisestuen; først for en tre Aar siden bevilgede Rigsdagen en Sum til Opførelsen af et saadant Huus. Men desuden, den store Trang til seminaristisk dannede Lærere, som endnu bestandig er tilstede, maatte tilraade en Udvidelse af Seminarierne; man fandt det derhos hensigtsmæssigt at benytte disse Anstalter tillige som et Slags Realskoler, til nemlig at bibringe andre unge Mennecker, som ikke onskede at blive Skolelærere, nogen almindelig Dannelse, beregnet fortrinlig paa landlige Forhold. Deraf maatte naturligviis saa følge Nødvendigheden af rummeligere Lokaler, især ved en Stiftelse som denne, hvor Samliv (Internat) finder Sted. Det blev da bestemt, at dette Seminarium, der hidtil kun havde — og det næppe nok — havt Plads til 50 Elever, skulde udvides til at optage 70 og derover; og herved, som formedelst andre Forandringer, blev en ny Lærers Ansættelse nødvendig. Men paa dette afføndrede Sted er det næsten ikke muligt at faae en nogenledes beqvem Bolig for en Lærer med Familie til Leie. Det blev derfor saa

temmelig uundgaeligt at opføre en ny Bygning. Nord for Hovedbygningen og adskilt derfra ved Gymnastikpladsen blev da en ny Bygning paa to Etager opført i Sommeren 1858. Den er 50 Alen lang og 14 Alen bred, af Grundmuur og med Ekifertag. I nederste Stokværk er Gymnastikhuus med tilsvarende Indretninger samt et lille Musikammer, derhos en Lærerbolig; i øverste Stokværk er en anden Lærerbolig, samt en Sovesal, der kan rumme mindst 20 Senge, og dertil et Bæsteskammer. Hver af de to der boende Lærerfamilier har Kvistkamre under Taget; under Bygningens vestre Ende er der Kjeldeleilighed for de to Familier samt Kjøkken og Pige-kammer for den ene. Til Opførelse af denne Bygning var bevilget en Sum paa 19,000 Rdlr.

Men den gamle Bygning trængte ogsaa til væsentlige Forandringer og Forbedringer. Der have ofte været forte Klager over Soveleilighederne; have end saadanne Klager været meget overdrevne, saa have de dog ikke været aldeles grundløse. Pladsen var temmelig indskrænket; Ventilationen var usfuldkommen og Grunden ikke tilstrækkelig tør, da der kun var Kjelder under den mindre Part deraf, og der savnedes Draining, Lufttræk under Gulvet o. dl. Efter Kultusministeriets Opfordring leverede Bygningeinspektøren Hr. Professor Hansen en Tegning til gennemgribende Forandringer, hvilken Ministeriet dernæst approberede; og hertil blev bevilget en Sum paa noget over 5,000 Rdlr.

I nederste Stokværk, hvor der tilforn vare Soveværelser, Skole-, Syge- og Bæsteskue samt Musikammer og Pulterkammer, bleve to store Lærestuer indrettede imod Nord, hver paa 5 store Fag, og en mindre, noget smallere paa 4 Fag, imod Syd, den forrige Skolestue; dernæst en Epistue paa 6 Fag tværs igjennem Bygningen, en Bogstue og i Forbindelse dermed et lille Værelse til fysiske og andre Instrumenter samt en Skolestue. Endelig blev der af tvende af Trebielærers forrige Værelser indrettet et lille Kammer til musikalske Instrumenter samt et Værelse bestemt fornemmelig til Forstanderens

Afbenyttelse. Den øvrige Deel af den forrige Bolig for denne Lærer, som nu har faaet en af de nye Lærerboliger, blev lagt til Fjerdelærers hidtil meget knappe Leilighed. Dekonomens Bolig, i østre Fløi, er forbleven usorandret; men hans Kjøkken, et vigtigt Rekvizit her, hvor der er Konvikt, er bleven udvidet og væsentlig forbedret.

I øverste Stokværk bleve tre Sovesale indrettede til resp. 20, 20 og 11 Senge, dernæst Syge- og Vaskestue, samt en Bolig for den sidst ansatte Lærer. Til dennes Leilighed bleve derhos under Taget indrettede tvende Dværgværelser, ligesom og et Pulterkammer under Taget for Eleverne. Leilighederne ere saaledes ved disse Forandringer blevne rummeligere og bekvemmere; og det nye, smagfuldt indrettede Inventarium, paa Værelser, Spise- og Sovestuerne o. s. v., vil naturligviis bidrage Sit til at gjøre Stedet til et hyggeligere Hjem for dets Beboere.

II. Lærerne, deres Vilkaar og Virksomhed.

Ansæt her som Undenlærer i Aaret 1826, har jeg nu tjent Anstalten i 33 Aar, deraf i 21 som Forstander og Førstelærer. Men af andre Lærere er her kommen en fuldstændig ny Besætning, siden jeg, 1841, udgav „historiske Efterretninger ...“ i de tvende Lærerposter har Omkøbstelse endog oftere fundet Sted. — I Forbigaaende bemærkes, at naar jeg i det Følgende endnu fremdeles betjener mig af Benævnelsen: Unden-, Tredie-, Fjerde- og Femtelærer, da er det mere skeet efter gammel Vedtægt og for at have et Skjelnemærke forskjelligt fra Personernes Navne, end paa Grund af nogen væsentlig Ulighed i Stillingerne. Begyndelsesgagen er eens for samtlige disse Lærere, de kunne naae samme Maal og Opstigningen retter sig alene efter Tjenestetid. Fagene give ikke heller noget Fortrin, efterdi enhver Lærer overtager de Fag, hvori han ansees for at være dygtigst. Det saakaldte Undenlærer-Embedet har visnok i over

50 Aar været besat af theologiske Kandidater; men det var let muligt, at en Mand af andre Studier kunde have lagt sig saaledes efter det danske Sprog og Historien, Andenlærers Fag for Tiden, at han fortrinlig egnede sig til at være Lærer deri, medens andre Fag heelt vel kunde overdrages en theologisk Kandidat; en saadan søgte saaledes Femtelærers Embede, da det, 1857, blev oprettet. Forsaavidt som en saadan Lærerpost ved at besættes med Kandidater i Reglen kun blev benyttet som en Gjennemgangspost, havde den allerede af den Grund ingen Fordring paa at stilles overst. Det kan desuden let hænde, at det bliver vanskeligt at finde en dygtig Lærer til Fag, som ikke i og for sig fordre de meest omfattende Studier, men alligevel ved et Seminarium kunne være af sær Betydning, og det vilde folgelig være urigtigt at anvise en saadan Lærer en forholdsviis lavere Stilling. — Ved Jubelfesten 1841 var C. Christensen Andenlærer; befordret til Præst for Tvede og Vinde Menigheder i Nørrehaald Herred, efter 8 Aars Tjeneste her, i Slutningen af Aaret 1847, blev han i det følgende Aars Foraar efterfulgt af M. Th. Becher; og da Becher efter 9 Aars Tjeneste, i Begyndelsen af Aaret 1857, blev kaldet til Præst for Pedersborg og Kindertofte Menigheder ved Sorø, ansattes i hans Sted her Johannes Clausen nogle Maaneder derefter. Andenlærer har lige siden Boyes Ansættelse, 1818, underviist i Dansk, Historie og Geografi; men da Læretimerne i disse Fag bleve flere, ja flere end der kunde paalægges en Lærer, saa blev Clausen efter eget Ønske fritagen for den geografiske Underviisning.

I Aaret 1841, ja endnu en halv Snees Aar derefter, var Rasmus Andersen Tredielærer og underviste som saadan i Sang og Musik, Regning og Mathematik; men efterat have tjent Seminariet i 40 Aar, begjærede han, træt af Embedets Byrder, i Aaret 1851 at gaae af med Pension. Hans Afloser blev Carl Mortensen, der samme Aar blev dimitteret her fra Seminariet. Mortensen overtog nu de samme Fag; men da her efter et andet Lærersliste ingen anden Lærer var,

som kunde undervise i Tegning, maatte han overtage dette Fag; hvorhos der blev given ham Leilighed til at sætte sig ind i Helteds Tegnemethode, som ansees for hensigtsmæssig, navnlig ved Seminarierne. For da ikke at blive overbebyrdet maatte han afgive den mathematiske Underviisning til Fjerdelærer. Siden har han ogsaa maattet give Slip paa Regneunderviisningen for at kunne overtage Underviisningen i Skjønsskrivning, Sang og Musik, Skrivning og Tegning ere saaledes de Fag, hvori han nu underviser i samtlige Klasser.

I Aaret 1840 blev en Fjerdelærers Post efter mit Forslag oprettet paany, og overtagen af Heinrich Horst, der samme Aar blev herfra dimitteret. Han forestod for det Første Underviisningen ved Seminariets Skole og overtog derhos Gymnastik- og Svømmeunderviisningen, som i en Række af Aar var besørget af den i Aaret 1839 afdøde Skolelærer og Dannebrogsmænd Gehl i Maalov. Da i Begyndelsen af Aaret 1845 flere Fag, efter en Snees Aars Hvile, atter bleve optagne i Lærefagene's Kredse og et nyt, Tegning, kom til, blev Underviisningen i tvende af disse Fag, nemlig Tydsk og Tegning, overdragen Horst, som derved fik sin knappe Lon noget forbedret. Et Par Aar derefter blev han kaldet til Skolelærer i Herløv paa Kjøbenhavns Amt, og Christian Brasch, Lærer ved Friskolen i Hillerød, herfra dimitteret i Aaret 1839, blev hans Efterfølger. Istedensfor Underviisningen i Tydsk, som gik over til Andenlærer, overtog Brasch Botanikunderviisningen. Ved Andersens Afgang blev Gagen for Tredielærer nedsat med 200 Rdlr. (A. havde 640 Rdlr. foruden fri Bolig og Brugen af en Jordlod paa 5 til 6 Tdr. Land), derimod forholdet for Fjerdelærer; og da denne derhos fik en lille Bolig i en Deel af Tredielærers hidtilværende Leilighed, saa vare disse tvende Læreres Vilkaar saa temmelig eens. Et Par Aar efter disse Forandringer søgte Brasch og fik Skolekaldet for Tommerup-Ustrup paa Amager. Han fik til Eftermand Julius Hoyer, dimitteret herfra 1850 og dengang Lærer ved en af Betalingskolerne i

Kjøbenhavn. Hoyer formaede ikke at undervise i Tegning, men overtog i dets Sted Underviisningen i Mathematik. Efter et Par Aars Ferløb fik Hoyer et Skolekald, og Fjerde lærers Embede blev overtaget af Hans Mortensen, der beklæder det endnu. Mortensen blev dimitteret fra dette Seminarium 1845, studerede dernæst, understøttet af det classenske Fideicommiss, to Aar ved den polytekniske Læreanstalt i Kjøbenhavn og blev derefter ansat som Lærer ved Landvæsensskolen paa Næsgaard paa Falster. Efter at have været i denne Stilling i 3 Aar, blev han Skolelærer i Dverup paa samme Ø; men her var han atter kun i 3 Aar; thi da Læreren her ved Hoyer's Fratrædelse saa blev ledig, søgte Mortensen og fik den, i Aaret 1855. I den første Sommerferie, han var her, gennemgik han et Kursus ved det gymnastiske Institut i Kjøbenhavn for yderligere at uddanne sig i det ene af sine Fag. Foruden den væsentlige Deel af Underviisningen i Seminariets Skole samt Gymnastik- og Svømmeunderviisningen ledede. Mortensen tillige Skriveunderviisningen, ligesom ogsaa de naturvidenskabelige Fag bleve ham overdragne.

Ifølge de seneste Bestemmelser angaaende Seminarierne skulle Klasserne have Underviisning hver for sig, medens i flere Fag, tildeels af Mangel paa det fornødne Antal Lærere, to Klasser tidligere havde haft fælles Timer. Derved blev Ansættelsen af en ny Lærer nødvendig, og Valget faldt paa Beyerholm, for en 8 Aar siden dimitteret fra Skaarup Seminarium, derefter i en kort Tid ansat i Hønsborg og senest Degn og Skolelærer i Hjelde i Egesvig. Han blev kaldet hertil i Slutningen af 1857, og har i sidste Sommerferie gennemgaaet et Kursus ved det gymnastiske Institut, da Gymnastikunderviisningen var bleven ham overdragen.

I det nu endte Underviisningsaar har Fagfordelingen været følgende. Forstanderen underviste som første Lærer i Religionsfagene, Kateketik og Methodik; kun at de andre Lærere anvende enkelte Timer til at gennemgaae de Partier

af den specielle Methodik, som angaae deres Fag: Andenlærer Sprogets og Historiens, Tredielærer Sagens og Skrivningens Methodik, Fjerdelærer hvad der angaaer de naturvidenskabelige Fag og Geografien, Femtelærer Regningens og Gymnastikens Methodik. Dernæst underviste Førstelærer, og veiledede Seminarieleverne til at undervise, Skolens yngste Klasse i Luthers liden Katekismus. Andenlærer gav Underviisningen i Dansk og i Historie; desuden ledede han de stilistiske og grammatikalske Øvelser i Skolens overste Klasse. Tredielærer underviste i Sang og Musik, Skrivning og Tegning, ledede ogsaa Skrive- og Sangunderviisningen i Skolen. Fjerdelærer underviste i de naturvidenskabelige Fag og i Geometri, ledede derhos Underviisningen i Skolens overste Klasse i Læsning, Historie og Geografi samt Naturkyndighed, og i den nederste Klasse i Anskuelsesøvelser, Fortællinger derunder indbefattede. Femtelærer gav Underviisning ved Seminariet i Arithmetik og Regning, Gymnastik, Svømning og Lydf; paa Skolen underviste han begge Klasser i Bibelhistorie og Regning, overste Klasse i Religion efter Balslevs Forklaring og nederste Klasse i Læsning. Denne Lærer førte dernæst, og fører fremdeles, som Inspektør nærmest Tilsyn med Elevernes Forhold, forstaaer sig uden at Forstanderens Tilsyn med Anstalten i det Hele og i det Enkelte er derved blevet ophævet eller overflødig.

Underviisningstimerne's Fordeling var følgende. Forstanderen gav som Førstelærer Underviisning i 20 Timer om Ugen, Fjerdelærer i 27 Timer, Anden- og Tredielærer hver i 29 Timer og Femtelærer i 30 til 31 Timer; og saaledes nærmede man sig det høieste Timeantal, der uden særskilt Bederlag maa paalægges en Seminarilærer, nemlig 30. For Overlærere og Adjunker er Maximum 24 Timer. Denne Ulighed, under Lighed i Lønningforhold, skriver sig formodentlig derfra, at to forskjellige Autoriteter, med forskjellige Anskuelser om Kræfternes Tilstrækkelighed, eller om Forholdet imellem Løn og Arbejde, have taget Bestemmelsen;

thi at Seminariilærernes Arbeide skulde være mindre anstrængende og besværligt end Adjunkternes, vil næppe kunne antages. Med fremmede Sprog have Seminarierne Lidet eller Intet at bestille; derimod have de andre Fag, som de lærde Skoler ikke befatte sig med; men det, der gjor Seminariilærernes Arbeide besværligt, er hvad der ligesrem følger af disse Anstalters Natur og Bestemmelse. De lærde Skoler have kun den videnskabelige Interesse for Die; de skulle bibringe deres Elever en vis Grad af videnskabelig Modenhed, i formal og material Henseende. Seminarierne have en lignende Opgave at løse, i flere Dele vistnok mere begrændset, og dog alligevel tilbørlig vanskelig formedelst den saare ufuldkomne Fordannelse hos Mængden af deres Elever og den forholdsvis korte Underviisningstid. Hovedvanskeligheden er imidlertid denne, at Seminarierne ikke blot skulle uddanne deres Elever som saadanne, men danne dem til Lærere; og at holde Monsterlektioner for disse vordende Lærere, eller, om man hellere vil, give dem passende Underviisningsexempler, korrigere og bedømme deres egne Forsøg, det er et vanskeligt og besværligt Stykke Arbeide, naar det skal udføres paa en nogenlunde frugtbar Maade. Jeg tor da antage, at Seminariilærernes Arbeide er fuldt saa besværligt og ansvarfuldt som andre Læreres, med hvem de i Henseende til Lønningssforhold ere jævnstillede. Konsekvensen behøver ikke yderligere at paavises; kun er det ikke min Mening, at en 5 Underviisningstimer daglig skulde overstige Mand's Evne.

Fagfordelingen vil i det Væsentlige blive den samme for den følgende Tid; kun ville et Par Smaaforandringer finde Sted. Forsaavidt som Realelever blive optagne, skulle her anvendes ugentlig indtil 10 Timer særskilt paa deres Underviisning, nemlig i Agerdyrkningskemi og praktisk Landmaaling, formeentlig 6 Timer, og i Tydsk eller Engelsk, 4 Timer. Sine Fag ville blive overdragne Fjerdelærer H. Mortensen, som da afgiver Geometriunderviisningen til Fjente-lærer, der allerede har Arithmetiken; Undenlærer vil saa faae

et Par kateketiske Timer paa Skolen, medens han afgiver en enkelt Time til forberedende Rettskrivningsøvelser i Skolens yngste Klasse til Femtelærere. Forstelærer afgiver Undervisningen i den almindelige Methodik til Fjerdelærer, og overtager i dets Sted paa Skolen en Time til Bibel- og Psalme-læsning. Skulde nogen Lærer faae flere end de reglementerede 30 ugentlige Timer, da kan han for hver saadan fordre 16 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ for Aaret.

Lærernes Lønninger ere bestemte ved Lov af 15de Februar 1857 og 12te Januar 1858. Det hedder i forstnævnte Lov: „Forstanderen ved Jonstrup Seminarium lønnes med den Gage, der ved Lov af 28de Marts 1855 er fastsat som den almindelige for Rektorerne ved de lærde Skoler, dog saaledes, at de Emolumenter, han oppebærer foruden fri Bolig, ansees for en Deel af Gagen. For de andre ved Skolelærerseminarierne fast ansatte Lærere gjælde de ved Lov af 28de Marts 1855 fastsatte Bestemmelser om Adjunkternes Lønning.“ Herefter lønnes da nærværende Forstander, der har beklædt denne Post i omtrent 21 Aar, med 2200 Rdlr.; kun at derfra drages 120 Rdlr. for en med Embedet forbunden Jordlod paa 10 til 11 Tdr. Land. Undenlærers Gage er 500 Rdlr.; hvorfra subtraheres 80 Rdlr. for Boligen og 30 Rdlr. for et Stykke Jord paa en halvtredie Tdr. Land, som er til hans Afbenyttelse. Tredielærer, som har tjent her i 8 Aar, har 700 Rdlr.; men derfra drages for Boligen 80 Rdlr. og for en Jordlod paa 5 til 6 Tdr. 60 Rdlr. Fjerdelærer har i Gage 700 Rdlr.; men der fragaae for Boligen 60 Rdlr. og for et Stykke Jord paa omtrent halvtredie Tdr. Land 30 Rdlr. samt for 3 Favne Brænde, der leveres ham tilfjort, 30 Rdlr. Femtelærer har i Gage som Lærer 500 Rdlr. og som Inspektør 100 Rdlr.; derfra bliver dog at drage 50 Rdlr. for den til ham indrettede Bolig. Jordlod har han ikke, kun, ligesom de andre Lærere, en lille Have. Dyrtidstillæg beregnes naturligviis efter de respektive Bestemmelser i den for Aaret givne Finantslov.

III. Forandringer med Hensyn til Seminariets Bestyrelse og Indretning fra 1840 til 1857.

Siden den Seminariet bestyrende Kommissions Ophævelse 1814 stod det umiddelbart under det danske Rancellies Bestyrelse indtil Aaret 1840. Da kom det under en Direktion, bestaaende af Stiftamtmanden og Biskoppen over Sjællands Stift og Provsten for Smorum og Soffelunds Herreder. Om der var nogen særegen Foranledning til denne Forandring, skal jeg ikke med Visshed kunne afgjøre; men vistnok kunde Analogien med de andre Seminarier, der hvert for sig havde en saadan Bestyrelse, tale derfor; og vel maatte et Kollegium bestaaende af lutter Jurister, uden noget theologisk endfige pædagogisk Element, føle, at en speciel Sagkundskab savnedes, uagtet den vel kunde været fornøden ved Afgjørelsen af didaktiske og pædagogiske Spørgsmaal af nogen Betydning. Men Direktionen kom ikke, om jeg seer ret, til at indtage den rigtige Stilling i Forhold til Oberbestyrelsen og som Mellemautoritet. Dens egentlige Bestemmelse kan dog næppe have været at lette Kollegiet Bestyrelsens Byrde, der visstnok ikke til dagligt Brug er tung, naar Forstanderen er sin Post vogn og gjør sin Pligt; den maa vel snarere have været at faae en Autoritet, der, i Besiddelse af fornøden Sagkundskab, kunde styre med sikker Haand. Men hertil horte ogsaa den behørig Magt og Myndighed, og derpaa synes det at storte. Man skulde mene, at Direktionen i Forbindelse med Forstanderen burde være bemyndiget til at fordele den bevilgede Understøttelsessum iblandt Eleverne; at give Dispensationer f. Ex. med Hensyn til Alder, til Legemsfvagthed o. s. v. hos Aspiranterne; at den burde have en temmelig afgjørende Stemme ved Lærerebeders Besættelse ved Seminariet m. v. Men Kollegiet forbeholdt sig Afgjørelsen i slige Tilfælde; og hvad Embedsbesættelser angaaer, da er det undertiden slet, at Direktionen slet ikke er bleven hørt, endnu oftere er det slet, at dens Stemme er bleven overhørt. Det var næsten

kun Anordningen af Seminariets Examen, som var bleven Direktionen forbeholdt, og selv derved er dens Myndighed ikke forbleven uantastet. Men naar saaledes Myndigheden var indskrænket paa alle Sider, saa kunde den tilstedeværende Sagskandskab ikke gjøre sig gjældende eller komme Seminariet tilgode; og det var i det Mindste ikke at vente, at Interessesen for Stiftelsen under saadanne Omstændigheder vilde være særdeles levende. Salig Biskop Mynster, der, som naturligt, holdt mere af det Reelle end af det Nominelle, og som vel forstod sig paa at dirigere, hvor han havde den behørig Befoielse dertil, fandt ikke Behag i denne Stilling. Direktionen er, yttrede han, i Grunden kun et Expeditionskollegium: vi skulle overvære Examen, men forøvrigt indskrænker vor Virksomhed sig dertil, at vi affkrive Kancelliets Ordre og Forespørgsler og sende samme til Forstanderen, og atter hans Betænkninger og Forslag og sende Kollegiet dem — det er i Grunden det Hele. Dersom man ikke hos Biskoppen skulde have sporet nogen særdeles Interesse for Seminariets Anliggender, da er Grunden dertil saaledes ikke vanskelig at finde. Biskop Balle viste til sin Tid levende Interesse for Seminariet, men hans Stilling til det var ogsaa en heelt anden. At Direktionernes Stilling til Seminarierne er bleven endnu mere generet som begrændset ved en Overdirektørs Ansættelse med Forpligtelse til at inspicere disse Anstalter, overvære og kontrollere deres Examina, uden at Grændserne for begge Myndigheder ere, om jeg seer ret, noie affstufne, kan man let forestille sig. Ogsaa ved Seminarierne kunne forefalde Sager, der udkræve hurtig og resolut Afgjorelse; at saadanne Sager ikke ere vel tjente med de flere Overveielser af de forskjellige Myndigheder, er klart; og sæt nu at Forstanderen har i givet Fald een Mening, Direktionen en anden, Overdirektøren en tredie og Ministeren en fjerde — et saadant Tilfælde er i alt Fald tænkeligt —: saa kan det være vanskeligt nok at siige, ikke hvilken Mening der seirer, men hvilken der i Sagens Interesse burde seire. Skulde jeg siige

min uforgribelige Mening om dette Anliggende, da vilde det være denne: at enten burde Seminariernes Direktioner op-
hæves og den Myndighed, der er dem levnet, overdrages
Overdirektøren i Forbindelse med Forstanderne, eller ogsaa
burde de som Direktioner have en udvidet, virkelig dirige-
rende Myndighed.

Saalænge Seminariet stod umiddelbart under det danske
Rancelli, vare to eller flere af dets Deputerede tilstede ved
Examen, ledede og censurerede i Forbindelse med tilkaldte
Censorer, meest af Hovedstadens Geistlige; dette Hverv gif
over til Direktionen, da den var bleven beskikket. Det blev
nu bestemt, at to Censorer skulde være tilstede hos hver exa-
minerende Lærer; de valgtes fortrinlig iblandt Provstiets
Geistlige, idet da tillige navnlig Provsten stedse tog Deel i
Censuren; senere ogsaa, efter mit Forslag, iblandt dets Skole-
lærere. Men Kollegiet burde dog, som Overbestyrelse, være
vidende om, hvad der foregik ved Seminarierne; derfor for-
ordnede det i Sommeren 1843: „At der hvert Aar efter
afholdt Examen skulde fra ethvert Seminarium indsendes Be-
retning om Seminariets Tilstand og Virksomhed i det for-
løbne Aar; in specie om Elevernes Antal, Klasseinddelingen,
Fagfordelingen imellem Lærerne, Underviisningstimerne's An-
tal, Lærernes Duellighed og Fliid, de Dmitteredes og de
ovrige til Examen Admitteredes (Privatisternes) Antal, de
ved Examen meddeelte Hovedkarakterer, Seminariets Byg-
ninger og Inventarium samt Gymnastik- og Svømmeappa-
rater; om Seminariets Skoles Tilstand, dens Elevers Antal,
om de stadig gaae i Skole, om Examens Udfald og om
Skolens Inventarium.“ Tidligere var der indstærpet, at
der ved Kalenderaarets Slutning skal indsendes Indberet-
ning om Gymnastik- og Svømmeunderviisningen i schematisk
Oversigt; ligesom ogsaa en Fortegnelse over Bibliothekets
Tilvæxt, samt over nye anskaffede Inventariistykker. Disse
Bestemmelser ere forblevne i Kraft ogsaa efterat Overbesty-

relsen er gaaet over til en anden Autoritet. I Aaret 1848 blev det bestemt, at de skriftlige Examen=Arbejder skulde efter afholdt Examen indsendes til Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet; Bestemmelsen kom for seent til at kunne tages til Følge samme Aar, og i det næste blev den, under en anden Minister, igjen ophævet.

Forsaaavidt som Lovgivningen har berørt disse Læreanstalter, har der dog naturligviis kun i ringe Grad været Anledning til at tage Hensyn til den enkelte Anstalt for sig; naar man da vil meddele en Overføgt over et enkelt Seminariums Historie, kan det ikke undgaaes, at man tillige maa berøre de almindelige Bestemmelser og de dertil svarende Forandringer. Det vigtigste Aftjytkke for ovennævnte Tidrum er den under 10de April 1841 udkomne „Kancelliplakat, indeholdende forandrede Bestemmelser angaaende Dimissions=examen paa Skolelærer=Seminarierne i Danmark m. v.“ Herved blev det bestemt, hvorledes Prøven i dansk Stiil skulde aflægges; at de, der formedeltst nogen Legemsfeil ei kunde udføre gymnastiske Dvelfer, dog skulde godtgjøre, at de havde Indføgt og Færdighed til at vejlede Børn deri; at de, der manglede Sanggalve, skulde aflægge Prove paa Færdighed i at vejlede Børn til Sang ved Hjalp af et Strygge= eller Tasteinstrument (viiselig en vanskelig Opgave, hvor den anførte Mangel var tilstede!). Men den, der ikke kunde erholde Karakter for Gymnastik eller Sang, kunde blot erholde en limiteret Dimissionsattest, „der kun hjemlede ham Udgang til de enkelte Skolelærer=Embeder, hvortil hine Fag ikke gøres fornødne“ (saasom hvor flere Lærere ere ansatte ved en Skole). Senere kom, paa Forespørgsel, den Bestemmelse til, at Indskrankningen faldt bort for den, der ikke kunde faae Karakter for Sang, men vel for Musik. I bemældte Plakat bestemtes fremdeles, hvilke Specialkarakterer der skulde til for at erholde en vis Hovedkarakter. Ved nogen Ubestemthed i disse Bestemmelser foranledigedes her, muligviis ogsaa andenstedes, nogen Usikkerhed ved Fastsættelsen af Hovedkarakteren. Et

Par Exempler herpaa ere mig endnu i frisk Minde. Der
 staaer nemlig blandt Bestemmelserne angaaende hvad der hører
 til for at faae Karakter „Ei uduelig“ (hvilket Udtryk med
 denne Plakat fastsattes som Betegnelse for ringeste Karakter
 istedenfor det forrige „Beqvem“): „For at kunne antages
 med Hovedkarakter: Ei uduelig udfordres, at Examinanden
 i det Mindste i fem Fag, hvoriblandt stedse Religionskundskab
 maa være, har faaet Karakteren: Godt . . .“ medens dette
 Sidste ikke udtrykkelig er sagt ved Bestemmelsen af hvad der hører
 til for at faae anden Karakter: „Duelig.“ Det traf sig nu
 samme Aar, som Plakaten var udkommen, at en Privatist
 kun fik „temmelig godt“ for Religionskundskab, kunde altsaa
 ikke engang faae ringeste Karakter og skulde efter Analogien
 været repiceret; men da hans andre Specialkarakterer svarede
 til anden Karakterer, saa blev han dimitteret med den, idet
 Fleertallet af Censorerne holdt sig bogstavelig til hvad skrevet
 staaer. En derved foranlediget Forespørgsel ledte naturligviis
 til den rette Mening og Bestemmelse for Fremtiden. — Et
 andet Tilfælde er følgende. Det hedder: „Til at erholde
 Hovedkarakter: Meget duelig udfordres, at Examinanden i
 det Mindste i syv af samtlige (10) Fag og deriblandt Reli-
 gionskundskab og to andre Hovedfag (hvortil regnes Kateki-
 sation, Stil, Regning) har faaet Karakteren: Udmærket godt
 eller Meget godt og i de øvrige Godt. Dog skal den Exa-
 minand, som i et af de (6) mindre vigtige Fag kun har faaet
 Karakteren: Temmelig godt, ogsaa kunne erholde Karakteren:
 Meget duelig til Hovedkarakter, naar han paa den anden
 Side har et Udmærket godt eller Meget godt mere, end der-
 til ellers var fornødent.“ „Ligeledes skal Mangel af det fulde
 Antal af Specialkarakteren: Meget godt kunne erstattes ved
 at Examinanden igjen for andre Fag har Karakteren: Ud-
 mærket godt, der da, i Forbindelse med Godt for et andet
 Fag, regnes lige med Meget godt for to Fag; dog uden
 Eftergivelse i hvad der oven er foreskrevet om de Fag, hvori
 Examinanden uomgængeligt maa have enten Meget godt

eller Udmærket godt." At ethvert af disse to Tilfælde for sig medførte Berettigelse til den nævnte Hovedkarakter, er da givet; men at den ene Forhøielse skulde kunne foretages, for at den anden kunde bygges derpaa til Erhvervelse af bemældte Hovedkarakter, det synes hverken at ligge i Bogstaven eller i Bestemmelsernes Aand. Her indtraf nu for nogle Aar siden det Tilfælde, at en Dimittend fik 6 „meget godt“, 1 „udmærket godt“, 2 „godt“ og et „temmelig godt.“ For at faae „Meget duelig“ ud heraf maatte man, ifølge Præmierne, først lægge dette „u. g.“ og et „g.“ sammen til 2 „m. g.“ og dernæst forbinde det ene „u. g.“ med „t. g.“ til 2 „g.“; hvilket blev ved Censuren anseet for utilstedeligt, saa meget mere som bemældte „m. g.“ havde et vedhængt (?) og „t. g.“ i Rubriken for Sang og Musik i Grunden kun var dette halvt, da det kun gaves for Musik, medens ingen Karakter kunde gives for Sang. Da imidlertid den Vedkommende, for de to Aar, hvori han, med anden Karakter, skulde tjene som Hjælpe lærer, vare omme, kunde erholde et fast Skolelærerembede, saa paastod han, at der ikke var steet ham hans fulde Ret ved hiin Karakterbestemmelse. At han fik Kaldet og tillige, skjøndt uden Sangkarakter, blev Kirkesanger, er vist; men om han fik Adkomst ved Karakterforhøielse efter en hoiere Kjendelse, eller ifølge Dispensation for den manglende Tid, er mig ubekjendt.

Meerbemældte Blakat henførte samtlige Examinationsfag til 10 Rubriker, uagtet de udgjorde et næsten dobbelt saa stort Antal; herved bleve da oftere temmelig forskjellige Fag, f. Ex. Boglæsning og Sproglære, slagne sammen; men i ingen Rubrik var Kombinationen ubeleiligere end i den for Sang og Musik. Det traf og træffer sig ofte, at en Examinand kan synge, men ikke spille, eller omvendt; fremdeles at en musikalsk Ubegavet kan ved Flid lære at spille Orgel, men ikke Violin. Skulde man nu lade Karakteren for den ene Færdighed, f. Ex. i Sang, have fuld Gyldighed ved Hovedkarakterens Bestemmelse, og det ligesaa vel naar Dovenskab

som naar nogen Naturmangel havde været Grunden til den manglede Færdighed; saa at f. Ex. den, der fik „m. g.“ for Sang, men „t. g.“ for Musik, kun kunde faae „g.“ i det Hele, medens den, der havde „m. g.“ for Sang, men 0 for Musik, skulde beholde sit „m. g.“ med fuld Gyldighed? Dette synes ubilligt. Halverede man Karakteren „m. g.“, hvorved der ikke udkom stort mere end et „t. g.“, saa var dette vel haardt navnlig for den, der uden egen Brode manglede al musikalsk Færdighed. En ny Forleghed kunde opstaae, naar en Examinand blot kunde spille eet Instrument, medens Andre besadde Færdighed baade paa Orgel og Violin.

Plakaten foreskrev, at naar Nogen havde faaet anden Karakter, „duelig“, da skulde han tjene i to Aar som Bi- eller Hjælpe lærer, og med tredje Karakter endog i fire Aar. Dette synes at være for strengt, helst naar man betænker, at Forskjellen imellem Karaktererne ofte kan være meget ringe; ja det kan hændes sig, at Een med en lavere Hovedkarakter har en bedre Karakter navnlig for Gaver og Færdighed til at undervise end en Anden med en høiere Hovedkarakter og er forsaavidt dygtigere som Lærer, medens han alligevel maatte tjene et Par Aar for at faae Præg og Udkomst som fuldt berettiget lige med den i denne Henseende ringere Lærer. Saadanne Mangler ere saa temmelig blevne afhjulpne ved de seneste tilsvarende Bestemmelser.

Som anført vare Lærefagene henførte til 10 Afdelinger: Religions- og Bibelfundskab, Katekisation, skriftlig Udarbejdelse i Modersmaalet, Regning, indbyrdes Underviisning og almindelig Methodelære, Dansk Sproglaere og Boglæsning, Geografi og Fædrelands historie, Skjønkrivning, Gymnastik, Sang og Musik. Her var altsaa ikke Tale om naturvidenskabelige og matematiske Discipliner, om Verdenshistorie eller Tegning, der dog allerede havde faaet Plads i Reglementet af 10de Februar 1818 (§§ 17, 18, 19 og 25); ikke at tale om en endnu ældre Praxis, der havde adopteret dem alle paa Tegningen nær; de vare da allerede ved Plakaten af

19de Oktober 1824 udslettede af vort Lektionskatalog for at give tilstrækkelig Plads for et saa mærkeligt-Fag som — indbyrdes Underviisning i dens hele Længde og Brede og Fylde! Men Trangen til de forskudte Fag vrede sig uvilkaarlig endog hos Eleverne, saa meget mere som flere af disse vare ikke ubekjendte med dem, naar de bleve optagne, og da maatte finde en Stilstand, ja Tilbagegang noget besunderlig der, hvor de vare komne for at gjøre Fremgang. De kunde jo desuden ikke engang benytte en realistisk Læsebog i Skolen paa en nogenlunde frugtbar Maade uden nogen Indsigt i de vigtigste af de samme Fag. Man stræbte da, saa godt det lod sig gjøre, at raade Bod paa Manglerne. Min Formand gav en enkelt Time om Ugen nogen Underviisning i Arithmetik, ogsaa alt iblandt i Tydsk og Verdenshistorie; som Andenlærer dengang gav jeg en Oversigt over andre Realier i et Par ugentlige Timer. Men Trangen til nogen fuldstændigere Underviisning i denne Retning blev Aar for Aar føleligere, og jeg besluttede da, som Forstander, at forsøge et Tillob. Seminariet var, som nævdt, i Aaret 1840 kommet under en Direktion, med hvis enkelte, navnlig geistlige, Medlemmer jeg da forelobig forhandlede Sagen; derefter indgav jeg igjennem Direktionen et Andragende til Rancelliet om Optagelsen af de nævnte Fag samt Tydsk i Lærefagene's Kredss, hvilket i det Væsentlige blev taget til Folge. Der blev da overeensstemmende med Forslaget (i Efteraaret 1844) bestemt følgende: „I Henhold til Reglementet af 10de Februar 1818 §§ 17 Vitra c., 18 og 25 bifaldes det, at der ved Jonstrup Seminarium udenfor de befalede Lærefag ugentlig anvendes 2 Timer til Meddelelsen af et Overblik over Naturvidenskaberne, 2 Timer til Underviisning i Arithmetik, 1 à 2 Timer til Geometri; fremdeles: at der anvendes 2 Timer ugentlig til Underviisning i Tegning, og 4 Timer til Underviisning i Tydsk, dog saaledes, at Eleverne ved Underviisningen i Tydsk blive deelte i 2 Partier efter deres Kundskab til Sproget, og at hvert Parti faaer 2 Timers Veiled-

ning om Ugen, samt at det overlades Seminariets Forstander at fritage de Elever for at deeltage i Underviisningen i Tydsk, som ere mindre skikede dertil." Over Verdenshistorien blev flaaet en Streg, jeg veed ikke ret af hvad Grund, men i alt Fald næppe med Nette.

Til Besørgelse af Underviisningen i Tydsk og Tegning blev der bevilget 100 Rdlr. aarlig af Seminariifonden, og bleve saa disse Fag overdragne til Fjerdelærer Horst, hvis knappe Kaar (200 Rdlr., frit Lys og Brænde samt eet Bærelse til Afbenyttelse for ham, Alt beregnet paa en Ugift) derved bleve lidt forbedrede. De andre Fag bleve fordeelte imellem Anden- og Tredeklærer uden særskilt Bederlag, saasom de vare forholdsviis ret vel aflagde, idet de hver havde 640 Rdlr. i Lon, fri Bolig for Familie og en Jordlod paa 5—6 Edr. Land samt Have.

Men da Kancelliet saa kort i Forveien, ved Plakaten af 10de April 1841, havde bestemt Læregjenstandene, deres Anordning og Indflydelse ved Examen, saa troede det ikke at burde foretage nogen Forandring héri for det Første. Det blev da fastsat, at Dimittenderne skulde prøves i samtlige disse Fag ved Afgangsexamen og have særskilte Karakterer derfor, dog uden at der maatte indrømmes disse nogen Indflydelse ved Bestemmelsen af Hovedkarakteren, i Henseende til hvilken der fremdeles blev at gaae frem efter de i meerbemældte Plakat fastsatte Regler. Herhos blev det indskærpet, at Forstanderen og de øvrige Lærere ikke burde tabe af Sigte, at det, efter § 26 i Reglementet af 1818, „er Religionskundskab, Moderemaal, Skrivning og Regning samt Dvølse i at undervise, hvorpaa det ved Seminaristernes Dannelse fornemmelig kommer an.“

Alt Kollegiet, der havde bestemt og yderligere ordnet og fastfæstet Reduktionerne ved Plakaterne af 1824 og 1841, kun modstræbende, sandsynligviis bestormet med lignende Andragender fra flere Sider, gif ind paa saadanne Bestemmelser, og at det paa muligste Maade begrundede dem i deres

Omfang og Virkninger, er i sin Orden. Der kunde selvfølgelig ikke være Tale om Erhvervelsen af Lærerkræfter beregnede paa Fag, som kun indtog en vegeerende Stilling; ligesaa lidt om Anskaffelsen f. Ex. af nogenlunde tilstrækkelige naturvidenskabelige Apparater. Jeg erindrer saaledes, at da jeg, som en lille bitte Begyndelse til Anlæggelsen af en Samling af fysikaliske Instrumenter, havde tilladt mig at anskaffe nogle Smaating under Navn af „mekaniske Potentser“ til Priis 40 Rdlr., var det kun næppe at Kollegiet vilde finde sig i en sliq extraordinary Udgift. Og naar det nu derhos erindres, at disse Fag ikke maatte udove nogen Indflydelse ved Hovedkarakterens Bestemmelse, saa var det ikke at vente, at de af Folk, som de ere fleest, bleve dyrkede med sonderlig Iver og Frugt — der ere naturligviis altid Elever, som gjøre hæderlige Undtagelser i saa Henseende, idet de lægge alvorlig Bind paa ethvert Lærefag for dets egen Skyld, vel ogsaa tildeels af Agtelse for vedkommende Lærer. Først ved de seneste Bestemmelser have ogsaa disse Fag — tilforn kaldte Bisfag — faaet deres Plads og Betydning i Lærefagernes Kred; en ny Lærerpost er, som bemærket, bleven oprettet, hvorved en heldigere Fagfordeling er bleven mulig; der er ved de seneste Embedsbesættelser i nogen Deel taget Hensyn til disse reale Discipliner; ligeledes er her nu anskaffet en efter Omstændighederne ret anstændig Samling af fysikaliske Instrumenter (hvorom mere siden).

IV. Bekjendtgørelse, indeholdende forandrede Bestemmelser angaaende Udgangen til Skolelærer-Seminarierne i Danmark, Afgangsproven ved samme m. m., 9de Mai 1857.

Disse Bestemmelser ophæve, som bekjendt, ikke Reglementet af 10de Februar 1818, men forandre kun deelviis og supplere det. Da jeg af hyppige Forespørgsler om, hvad der udfordres for at blive optagen paa Seminariet m. m.

dl., maa slutte, at denne Bekjendtgjørelse ikke er saa vidt bekjendt, som den burde være, saa har jeg troet at burde lade den afstrykke her paany, for muligviis derved at bidrage til at gjøre den mere bekjendt. Jeg gjør dette saa meget hellere, som jeg vil faae Leilighed til, hist og her at tilfoie et forklarende Ord, som saadanne almindelige Lovbestemmelser, hvor klart de end kunne være udtrykte, altid kunne have behov. Hertil kommer, at der ved Anvendelsen af saadanne praktiske Regler kunne møde Vanskeligheder, som selv den noiagtigste foregaaende Derveielse ikke kunde opdage, og som dog fortjene at fremhæves, for at der paa een eller anden Maade kan raades Bød derpaa.

§ 1.

„De, som attraae Optagelse paa et Seminarium for der at uddannes til Skolelærere, have forinden at underkaste sig Afgangsprøve ved Seminariet med følgende Fordringer*). De skulle med egne Ord kunne fortælle de vigtigste bibelske

*) Herved er da følgende Bestemmelse i Reglementet af 1818 falben bort: „De, som hvoe udenfor den Provinds, hvori Seminariet ligger kunne, istedenfor at fremstille sig der til Afgangsprøve, indstille sig hos Amts- (Distrikts-) Provsten i det Amtsprovsti (Distrikt), hvori de hvoe for af ham at prøves i alle vedkommende Kundskaber. Provsten giver dem da, under Haand og Segl, en Attest om den afholdte Prøves Udfald, hvilken maa følge tilligemed de øvrige udfordrede Attester, samt deres i Provstens Derveielse af dem selv stilede og skrevne Ansøgning til Seminariets Forstander, om Antagelse til Underviisning ved Seminariet.“ Denne Forandring er vistnok meget hensigtsmæssig; thi hvor vanskeligt maatte det ikke blive for en Provst at anvende netop samme Maalestof ved Prøven som vedkommende Seminarium, og hvor vanskeligt maatte det ikke blive i Uvvalg af Tilfælde at undgaae Forurettelse enten her eller der. Kun for Aspiranter fra fjernere Der, der intet eget Seminarium have, s. Ex. Bornholm, kan det være forbundet med nogen større Ulempe at gjøre en Reise til Seminariet for Afgangsprøvens Skyld. Det vil vistnok altid være Tilfældet, at Een og Anden søger Optagelse ved et fjernere Seminarium, snart for at komme i Konvikt, snart for at undgaae det, eller formedelst en særegen religiøs Retning her eller der, eller fordi Præparandlæreren, selv udgaaet fra et Seminarium, har meest Fortrolighed til og Forskjærlighed for samme, eller fordi Frequentisen ved det nærmeste Seminarium ikke tillod at

Historier og gjøre Rede for de kristelige Hovedlærdomme, samt være noie bekendte med Skriftsprogene i en af de autoriserede Lærebøger; endvidere skulle de kunne læse reent og flydende, skrive en tydelig Haand, have Færdighed i de 4 Regningsarter med hele og brudne Tal samt Reguladetri, uden betydelige Sprogfeil skrive efter Diktat, have Kjendskab til Historie og Geografi efter forfattede Lærebøger, samt have Anlæg for Sang og Musik. Det ansees onskeligt, at de alt ved Optagelsen paa Seminarierne kunne synge Skalaer, nogle lette Koraler og Folkesange, samt have nogen Færdighed i Begyndelsesgrundene til Klaveer- og Violin- eller Fløitespil. Den, der mangler musikalsk Anlæg, skal dog kunne optages, naar der enten er en Plads ledig, eller naar hans Fortrin i andre Retninger skjønnes at opveie denne Mangel."

„Enhver, der indstiller sig efter Udgangen af 1857 til at optages paa Seminariet, maa i det Mindste i eet Aar enten selv have forestaaet en Skole, eller under en dygtig Lærers Veiledning have deeltaget i Underviisningen i en Skole, saa at han kan medbringe Vidnesbyrd om Vlyst og Anlæg til Skolefaget. Under særlige Omstændigheder kan Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet dog meddele Fritagelse for denne Fordring."

Hertil et Par Bemærkninger. Hvor simple disse Fordringer end ere, saa er det alligevel sjældent, at de kunne tilfredsstilles: Klarhed og Sikkerhed i de kristelige Hovedlærdomme med tilsvarende Bibelsteder er langtfra almindelig; Læsningen er oftest mangelfuld, Skriften uden Eenhed og Reenhed; i Regningen styrker det saare ofte baade paa Indsigt og Færdighed. Det mangler i Reglen paa orthografisk Sikkerhed; om nogen stilistisk Færdighed af Betydning kan

optage alle tilstrækkelig Forberedte; men de Vedkommende maae da finde sig i saadan Ulempe, som meest beroer paa eget Valg. Naar tilstrækkelige Grunde ere tilstede, vil Dispensationen iøvrigt ikke blive neget i denne Henseende.

der meest ikke være Tale. Naar der fordres, at disse Aspiranter skulle uden betydelige Sprogfeil kunne skrive efter „Diktat,“ da kan dette Ord næppe være at tage lige efter Bogstaven; thi i saa Fald kunde nok Rettskrivnings-, men næppe egentlige, endelige „betydelige“, Sprogfeil indløbe; en ganske simpel Reproduktion, s. Ex. skriftlig Gjentakelse af en mundtlig meddeelt Fortælling, en Beskrivelse efter givne Data o. dl., maatte dog vel i det Mindste kunne forlanges. — Naar der paa Seminariet kun maa anvendes 3 Timer for hver Klasse til Sang og Musik, saa havde det unegtelig været ønskeligt, at der vare blevne stillede bestemte og strengere Fordringer til Aspiranterne, da Fremgangen ellers næppe vil være tilfredsstillende uden hos de i musikalsk Henseende særdeles begavede Elever. Fløitespillet kunde, synes mig, ret vel været udeladt, saasom det næppe kan være af sonderlig Nytte for Skolen.

Alt Fordringerne ere stillede saa lavt, kan jo da forsaavidt være i sin Orden, som end ikke de i Almindelighed tilfredsstilles; det kunde desuden være at befrygte, at man ved strengere Fordringer let kunde i knappe Tider skræmme vel-skikkede Personer bort fra Skoleveien. Man maatte jo derhos kunne gjøre Regning paa, at Fordringerne af sig selv og paa naturlig Maade vilde stige, naar Tilstrømningen blev større. Naar dette er skeet, turde det ogsaa være passende at henvise til bestemte og passende Lærebøger i de forskjellige Fag — forsaavidt saadanne maatte have eller lade sig fremkalde. Man maatte iøvrigt raade Præparandlærere at holde sig til de Fag, som Bestemmelserne fordre, og ikke uden i særdeles gunstige Tilfælde indlade sig paa andre Ting, saasom matematisk og naturvidenskabelig Underviisning, endelige paa Tegning og navnlig Tydsk.

Den Fordring, at enhver Aspirant skal i det Mindste i eet Aar enten selv have forstaaet en Skole, eller deeltaget i Underviisningen deri under en dygtig Lærers Vejledning, er visseelig i og for sig meget hensigtsmæssig; men det var at

onste, at den kunde været fremsat noget bestemtere. Enhver Skolelærer, der er i Funktion, vil blive anset for „dygtig“ nok i denne Henseende, og det vil være vanskelig for Seminariet at føre et Beviis for det Modsatte, hvorpaa det i givet Fald kunde grunde en Forkastelsesdom. Men at en Aspirant hospiterer hos en simpel, efterladen, samvittighedsløs Lærer, er vistnok kun til liden Fromme. Seminariet maatte vel i det Mindste være berettiget til at fordrø Vidnæsbryd fra vedkommende lokale Skoleinspektør om, hvorvidt en „dygtig“ Veiledning til og Deeltagelse i Skolens Eysler har fundet Sted. Forsaauidt som Veien til Seminarierne ikke var stærkt søgt, har man vel ikke troet at burde vanskeliggjøre den i ufornoden høi Grad; ikke f. Ex. villet hindre en Fader i at veilede sin Son, om han end ikke just var iblandt de dygtige Lærere. Det kunde ellers, og navnlig under gunstigere Tidsomstændigheder, være hensigtsmæssigt, at der i hvert Provint bleve udpegte enkelte Lærere, der, samvittighedsfulde og dygtige i Ordets rette Mening, fortjente, at et saadant Hverv blev dem overdraget, især naar de lokale Omstændigheder (Bolig, talrig Skole, ordentlig Skolegang o. s. v.) tillige vare gunstige.

§ 2.

„De unge Mennesker, der, uden at ville uddannes til Skolelærere, i Henhold til Lov af 15de Februar d. A. (1857) § 3 skulle have Udgang til Seminarierne, naar Pladsen tilstøder det, og de have de fornødne Forkundskaber, maae underkaste sig en lignende Udgangsprøve. Ligesom det imidlertid ikke skal være nogen Betingelse for deres Optagelse, at de have Anlæg til Sang og Musik, saaledes skal det i det Hele ved Bedømmelsen af, om de egne sig til Optagelse, ene komme an paa, om de have en saadan aandelig Udvikling, at de med virkelig Frugt for sig selv og uden at standse de andre Elevs Fremgang, kunne deeltage i den Underviisning paa Seminariet, der er beregnet paa den almindelige Dannelse. Ministeriet har at bestemme, hvor mange Pladser ved hvert

Seminarium der skulle forbeholdes dem, som ønske at uddanne sig til Skolelærere, og skal det i saa Henseende væsentlig tage Hensyn til den større eller mindre Trang til Seminarister, der maatte vise sig at være tilstede. De ikke forbeholdte Pladser gives dem, der have de bedste Anlæg og efter deres Alder den største aandelige Udvikling, uden Hensyn til, i hvilket Formaal de ønske at følge Underviisningen paa Seminariet."

At saadanne Skolefaget uveklommende Elever ikke deeltage i Underviisningen i theoretisk og praktisk Methodik, selv om den i nogen Deel skulde begynde med Seminaristerne i det andet Aar, er en Selvfølge; om de ville tage Deel i den gymnastiske Underviisning, som man skulde antage, maa vel helst overlades til deres eget Valg; derimod vilde det ikke være noget godt Tegn, om de maatte ønske sig fritagne for at bivaane Religionstimerne. Religionsunderviisningen bør formeentlig være Middelpunktet i Seminariunderviisningen; og Elever, der ikke skjottede om Deelagtighed deri, vilde være et for Seminarierne i den Grad fremmed, forvirrende Element, at de slet ikke der burde taales. Det er nu bestemt, at 5 saadanne Elever skulle kunne optages i hver af de to nederste Klasser; men da det hedder, at derved „skal væsentlig tages Hensyn til den større eller mindre Trang til Seminarister, der maatte vise sig at være tilstede,“ og det er vitterligt, at en betydelig Trang i denne Henseende virkelig er tilstede; saa er det et Spørgsmaal, om det ikke havde været hensigtsmæssigt at udsætte Krafttrædelsen af denne Bestemmelse, indtil denne Trang nogenlunde er afhjulpen, uden forsaavidt som der maatte blive Pladser tilovers, der ikke kunne anordningsmæssig besettes med Seminarister. Ved forrige Aars Udgangsprobe mældte sig kun Een som eventuel Realelev; men da hans Fordømmelse var eenzijdig og mangelfuld, medens han ikke syntes at mangle Lyft og Evner, saa fik han Lov til, vel ikke at boe sammen med de virkelige Elever, men at deeltage i Underviisningen med dem, indtil

han muligviis ved næste Examen fik godtgjort sin Udkomst til at indtræde i disses Kredss; hvilket har været Tilfældet. Ogsaa iaar mældte sig kun Een til denne Stilling og Underviisning. Der er da saaledes endnu ingen Fare for, at disse Elever skulle optage Pladsen for Skolelærer eleverne.

§ 3.

„Bed Skolelærerseminarierne skal der meddeles Underviisning i følgende Fag. 1) Religionskundskab; 2) Boglæsning med dansk Sprogklære og Literaturkundskab; 3) skriftlig Udarbejdelse i Modersmaalet; 4) Regning; 5) Skrivning; 6) Historie, navnlig Fædrelandets; 7) Geografi, navnlig Fædrelandets; 8) Mathematik; 9) Naturhistorie og Naturklære; 10) Opdragelses- og Underviisningsklære; 11) Sang; 12) Musik; 13) Tegning; 14) Gymnastik, derunder indbefattet Svømning.“

„Underviisningen i de nævnte Fag skal meddeles overeensstemmende med hvad i Reglementet af 11te Februar 1818 §§ 15—22 er foreskrevet og de nærmere Bestemmelser og Forandringer, som maatte blive vedtagne af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet. Underviisningstiden fordeles i Reglen mellem Fagene saaledes, at der ugentlig tilfalder i alle tre Klasser tilsammen: Religionskundskab 15 Timer; Boglæsning tilligemed dansk Grammatik og skriftlige Udarbejdelser i Modersmaalet 19 Timer; Regning og Mathematik 15 Timer; Skrivning 5 Timer; Historie og Geografi 12 Timer; Naturhistorie og Naturklære 12 Timer; Opdragelses- og Underviisningsklære 4 Timer; Sang og Musik 9 Timer; Gymnastik 6 Timer; Tegning 6 Timer; Katekisation m. m. 6 Timer. Derhos skulle Seminaristerne vegeviis overvære eller deeltage i Børnens Underviisning i de med Seminarierne forbundne Skoler.“

„Bed Fordelingen af de ethvert Fag tillagte Timer imellem Klasserne skal der drages Omsorg for, at, i Overeensstemmelse med hvad i Lov af 15de Februar 1857 § 3 er bestemt, Underviisningen i de to lavere Klasser beregnes paa at bibringe Eleverne saadanne Kundskaber og Færdig-

heder, som kunne fremme deres almindelige Udvikling og Dannelse, og at derimod den Underviisning, hvorved en tilkommende Livsstilling som Skolelærer særligt høves for Die, hovedsagelig meddeles i den øverste Klasse. I Forbindelse hermed bliver at iagttage, at Underviisningen i de to lavere Klasser danner saavidt muligt et afsluttet Hele, beregnet paa at gennemgaaes af dem, der, uden at ville uddanne sig til Skolelærere, ønske at deeltage i Underviisningen ved Seminarier. Ligesom disse Elever kunne fritages for enkelte af de ovennævnte Fag, saaledes kan der ogsaa for deres Skyld blandt Underviisningsgjenstandene optages andre end de ovenfor bestemte, saasom Tydsk eller Engelsk, Landmaaling o. dl. Skulle Skolelærereleverne ogsaa ønske at deeltage i Underviisningen i saadanne Fag, da kan det tillades dem, naar Forstanderen skønner, at det kan skee uden Skade for deres Fremgang i andre Henseender; men hvad de saaledes paa-begynde, kunne de ikke senere opgive uden Forstanderens Samtykke."

"Alle de Bestemmelser, som denne Paragraf vil medføre, ere at optage i en Læreplan, der approberes af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet for hvert enkelt Seminarium."

Her er jo visse et betydeligt Antal Faggrupper, og dog ere de næppe talrige nok for at forebygge visse praktiske Vanskeligheder ved Karakterernes Bestemmelse. I enkelte Grupper, saasom 2, 12 og 14, ere meget forskellige Fag forbundne, og ifølge Forskjelligheden i Fagernes Natur er ofte Indsigt og Færdigheden deri ogsaa meget forskjellig i Grad. Det træffer ikke sjelden, at en Examinand læser fortrinlig, men er svag i Sprogkøret, ikke at tale om Literaturhistorie, spiller brødt paa Violin, men ikke Orgel, er en meget god Gymnastiker, men en maadelig Svømmer; men ogsaa omvendt i de forskellige nævnte Rubriker. Hvad Billighed i saa Fald synes at tilraade, vil blive berørt herefter under § 5.

Bestemmelserne i §§ 15—22 i Reglementet for Seminarierne af 1818 anseer jeg det for overflødigt at lade afstrykke, da de have tjent som Regel i over 40 Aar og selvfølgelig maae antages at være noksom bekendte; at de efter saa mange Aars Forløb kunne trænge til en Revision, er rimeligt. I § 17 er foreskrevet, hvorledes der skal undervises i Naturhistorie og Naturlære, men med den Tilføielse: „Dog skal Kundskab i disse tvende Underviisningsgjenstande ikke fordres hos Seminaristen som en Nødvendighed, men han uden samme, naar han forresten fortjener det, have Udgang til bedste Karakter med Udmærkelse.“ Denne Undtagelse er ikke gjort i „Bekjendtgjørelse o. s. v.“; tværtimod ere disse Fag indlemmede i Lærefagene's Kredse, med deres bestemte Betydning og Timeantal i Forhold til andre Fag; og at det er alvorlig meent med Underviisningen deri, sees ogsaa deraf, at der ved samtlige Seminarier anskaffes fysiske Instrumenter i et ikke ganske ringe Omfang: Vilkaarligheden i den Henseende maa altsaa antages at være falden bort.

I § 20, der giver Regler for Underviisningen i Sang og Musik, hedder det: „Seminaristen bor, saafremt han tillige skal ansees duelig til at forestaae Kirkesangen, kunne synge med siffer og reen Intonation alle de i den anordnede Koralsbog indeholdte Kirkemelodier, og, om muligt, den til samme anførte Bas- og Mellemstemme, samt paa samme Maade Melodier til gode Folkesange.“ Det Uhenstgismæssige for ikke at sige Urimelige i disse Bestemmelser, saavidt de angaae Bas- og Mellemstemmer, er iøvnefaldende, og de ere da ogsaa ophævede. Naar det fremdeles hedder, at Koralmelodierne skulle spilles efter beziffret Bas, da maa ogsaa denne Bestemmelse, som grunder sig paa Indretningen af Zincks Koralsbog, træde ud af Kraft, forsaavidt som samme Bog ikke bruges. Den Fordring endelig, at „den, der mangler naturligt Anlæg til Sang, bor bringes saa vidt, at han paa et eller andet Stryg- eller Tasse-Instrument kan i reen og tydelig Intonation og ordentlig Takt spille Kirkemelodier og

gode Folkesange, for at han i Skolen kan, ved Hjælp af samme, vejlede og styre Børnens Sang," var mere vel meent end vel overveiet, siden den i det Mindste hvad Stryg-instrumenter angaaer krævede det Uopnaaelige, og saaledes lige fra først af maa faktisk have været traadt ud af Kraft. (Jvfr. Prof. Berggreen's Bemærkninger her nedenfor).

§ 4.

„Afgangsprøven ved Skolelærerseminarierne kan afholdes i to Dele, saaledes at den første Deel af Prøven finder Sted ved Dyrkningen i den øverste Klasse. Den fuldstændige Afgangsprøve omfatter alle de i den foregaaende Paragraf paabudne Fag efter de i Reglementet af 10de Februar 1818 §§ 35—45 foreftrevne Regler, dog med følgende nærmere Bestemmelser: a) Proverne i Sang og Musik bortfalde for dem, der ei have Anlæg i saa Henseende; men naar der saaledes ei meddeles nogen Karakter herfor, da er det ved Bestemmelsen af Hovedkarakteren at ansee, som om der var givet en Karakter uden Talværdi. Ingen kan ansættes som Kirkesanger, med mindre han i Sang har faaet Karakteren „godt“; men forsaavidt Nogen, der ikke ved Afgangsprøven har opnaaet denne Karakter, senere skulde ønske at underkaste sig en ny Prøve, kan dette tillades ham. Dypnaer han da en Karakter, der berettiger ham til at ansættes som Kirkesanger, da gjøres en Bemærkning herom paa Dimissionsattesten; men den nye Karakter for Sang udover ingen Indflydelse paa Hovedkarakteren, med mindre Bedkommende underkaster sig en ny fuldstændig Prøve. b) Forsaavidt en Examinand har en eller anden Legemsfeil, der, uden at gjøre ham aldeles uskikket til at være Skolelærer, hindrer ham i at udføre gymnastiske Øvelser, indskrænkes Prøven i Gymnastik saaledes, at han kun har at godtgjøre den fornødne Indsigt og Færdighed til at vejlede Børnene ved de gymnastiske Øvelser. I saa Fald kan der imidlertid ikke for Gymnastik meddeles høiere Karakter end „godt.“ c) Det afgjøres nærmere ved særlige Bestemmelser for de enkelte Seminarier, i

hvor mange Fag der skal afholdes skriftlig Prøve. De skriftlige Udarbejdelse blive derpaa, med Paategning af Lærerne om, at de i deres Overværelse ere affattede af selve Examinanderne, omdeelte til Censurerne i det seneste 2 Uger for den mundtlige Prøve for at bedømmes af disse. De maae være tilbagesendte til Seminariet een Dag forinden Proven begynder. d) Der aflægges derhos Prøve paa de Afgaaendes Duelighed til at lede Underviisningen i en Skole. Enhver skal ved denne Prøve saavel katekisere med Bornene og fortællende meddele dem en eller anden bibelsk Historie, som ogsaa læse med dem og forestaae Underviisningen i et af de andre Fag, men der gives kun een Karakter herfor under Benævnelsen: „Praktisk Færdighed.“ e) Ved Boglæsning oplæses et Stykke Prosa og Poesi af en dansk Forfatter. f) Ved Bedømmelsen af Skrivning er ei alene at tage Hensyn til Provestriften, men ogsaa til Haandskrift og Orden i de skriftlige Arbejder.“

„Det bestemmes af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet, paa hvilken Tid den mundtlige Afgangsprøve skal afholdes, og er samme Ministerium bemyndiget til, naar det dertil maatte finde Anledning, at bestikke een eller flere Mænd til at deeltage i Censuren, ligesom der ogsaa med Dets Samtykke kan gjøres saadanne Forandringer i de i denne Paragraf givne Bestemmelser, som Erfaringen maatte vise at være hensigtsmæssige.“

„Elever, der, uden at ville uddanne sig til Skolelærere, deeltage i Underviisningen ved et Seminarium, skulle ved deres Afgang, naar Forældre eller Børge maatte ønske det, underkastes en Prøve, og meddeles der dem Vidnesbyrd om Provens Udfald.“

Da det hedder, at Afgangsexamen kan, ikke at den skal afholdes i to Dele, saa synes der ved Afgjørelsen af denne Sag at være indrommet den særlige Bestyrelse for det enkelte Seminarium Stemmeret. Jeg har da ogsaa paa givne Foranledning benyttet mig af denne Ret til at erklære mig

derimod. Vigtigere Stemmer maae imidlertid have erklæret sig derfor, da det senere er foreskrevet, at bemældte Deling skal finde Sted ved samtlige Seminarier. Naar jeg ikke desto mindre atter bringer en afgjort Sag paa Bane, da er det mere for at vise, at den afvigende Mening stotter sig til ikke aldeles forkastelige Grunde, end i den Tanke, at jeg skulde kunne bevirke nogen Forandring i hvad fastsat er; en saadan kan kun ventes, dersom Erfaringen skulde lære, at Delingen ikke er hensigtsmæssig. Den Analogi for en sliq Deling, som kunde hentes fra de lærde Skoler, har ikke stort at betyde; thi ved Seminarierne er Afgangsexamen tillige Embedsexamen, ikke saaledes ved Skolerne. Snarere maatte man hente en Analogi fra andre Embedsexamina; men den vilde, saavidt jeg veed, meest kun lede til en Deling efter theoretisk og praktisk Hensyn; dette er imidlertid ikke, hvad man her har for Øie, og kunde heller ikke være det, efterdi de fra Seminarierne Dimitterede i Reglen strax træde ind i fuldständig Praxis. Det er vel saa, at jo færre Fag Eleven har at gjøre Rede for til en given Tid, desto mere Tid og Kraft kan han anvende derpaa og desto grundigere kan han omgaaes dermed; men naar visse Fag skulle afsluttes tidligere, saa sluge de imidlertid Hovedinteressens, og de andre, maaskee vigtigere Fag blive til en vis Grad forsømte; og naar saa Touren for Alvor kommer til dem, ere de ikke nær saa vidt fremmede, som de ellers vilde været, medens de andre nu blive saa godt som ganske tilfidsatte; thi at Eleverne skulde af egen Lyst og Drist bestjæftige sig med Fag, som de allerede have aflagt Prove i og faact den endelige Karakter for, er ikke at vente; og om man end stræber at opfriske dem i Huskommelsen ved praktiske dem vedrørende Forsøg, eller ved Behandlingen af tilgrændsende Discipliner, eller endog ligefrem ved Examinatorier — uhenigtsmæssigt nok! — da vilde Interessens derfor i Almindelighed være saa ringe, at man ikke vilde komme nogen Bei. Fagene ere jo i alt Fald de samme og Timeantallet, der kan tilfalde hvert især, er i

det Hele det samme; og det er et stort Spørgsmaal, om Grundigheden vinder mere ved, at vedkommende Læretimer fordeles paa færre end paa flere Aar. De Fag, der skulle afsluttes et Aar før Dimissionen, ere: de naturvidenskabelige Fag, Mathematik, Historie og Geografi; men Regningen støtter sig i flere Dele til Mathematiken, og de burde vel forsaavidt følges ad til Enden; Historien er et Hovedfag, som ogsaa Skolen har umiddelbart Brug for, og den staaer i visse Dele i nær Berøring med den religiøse Historie, i andre med vor hele folkelige Tilværelse; den burde vel da forst afsluttes ved Afgangsexamen; men Historien har noie Forbindelse med Geografien og bør være dens bestandige Ledsager. Jeg mener derhos, at ethvert Fag, hvori Seminaristen modtager Underviisning, maa være et væsentligt Led i Rækken af de dannende Elementer, maa yde sit Bidrag til den Sum af Indsigter, Kræfter og Færdigheder, hvorefter han ved sin Overgang til Lærerens Gjerning maa være i Besiddelse; at det selvfølgelig maa komme for Orde, naar Dueligheden hertil skal godtgjøres. Det kommer derved ikke an paa, hvad Examinanden eengang har vidst og kunnet, men hvad han nu veed og kan; og lad Indsigten i nogle Fag blive mere omfattende til en vis Tid ved hiin Deling, den vilde, som det forekommer mig, i det Hele blive fuldstændigere og Dannelsen mere harmonisk, naar den falder bort.

Naar det fremdeles hedder: „Den fuldstændige Afgangsexamen omfatter alle de i den foregaaende Paragraf paa- budne Fag efter de i Reglementet af 10de Februar 1818 §§ 35—45 foreskrevne Regler, dog med visse (følgende) nærmere Bestemmelser:“ saa kan Meningen ikke være den, at der ved Dimissionen atter skal aflægges Prove i de Fag, som allerede ved Dprykningen i den øverste Klasse ere afsluttede; thi da fandt jo ingen Deling af Afgangsproven Sted; der skal snarere derved betegnes en Ophævelse (see næste Paragraf!) af tidligere Bestemmelser (af 1824 og 41), ifølge hvilke visse i hine Paragrafer nævnte Fag enten ganske vare

udclukkede, eller dog ingen Indflydelse havde paa Hovedkarakteren. — I § 35 af bemældte Reglement foreskrives, at ved Proven i de egentlige Værefag eller, om man vil, videnskabelige Discipliner „opsætter Væreeren i disse Fag et Schema, hvorefter alle de af ham, enten efter trykt Værebog eller skriftligt Foredrag (man tør antage, at saadanne, for saa hyppige, nu ere sjeldne) gjenemgaaede Sandheder i den af ham fulgte Orden, fra den første til den sidste, ere med vedtegnet Numer inddeelte i saa store Afdelinger, at enhver af dem kan give tilstrækkeligt Stof til at prøve Seminaristens Kundskaber . . .” At give Examinationstoffet et saadant Omfang og en saadan Anordning kan næppe ansees for hensigtsmæssigt, og er da ogsaa ved de seneste Bestemmelser angaaende Afgangsprøven erklæret for uforment. Det maatte derved ofte skee, at een Examinand fik en meget let, en anden en meget vanskelig Materie at behandle, een et meget almindeligt Spørgsmaal f. Ex. af Disciplinens Indledning, en anden eet, som gik meget i Detail: man tænke sig f. Ex. de matematiske og naturvidenskabelige Discipliner, den ældre Historie med dens ophoiede Simpelhed og den nyere Histories forviklede Forhold! Derved kunde da let en svag Examinand for Bedømmelsen komme til at staae ved Eiden af om ikke over en langt flinkere, og den tilsyneladende strænge Ret blev saaledes en komplet Uretfærdighed; eller hvis en svag Examinand fik et af Disciplinens vanskeligste Partier, vilde han maaskee gaae istaa, medens han vel kunde klare lettere Spørgsmaal; omvendt kunde den dygtige ved Besvarelsen af et lettere Spørgsmaal ikke faae Leilighed til at vise sin fulde Kraft og Grundighed. Saadanne Ulemper vil kunne forebygges derved, at hvert Numer har et almindeligere og et speciellere, et lettere og et vanskeligere Spørgsmaal; thi da kunne svagere som stærkere Kræfter faae Leilighed til at vise, hvad de formaae, og Bedømmelsen af den relative Indsigt og Grundighed kan blive retfærdigere. Man kan komme til samme Maal ved af de forskjellige Dele af en Disciplin at

udtage rigelig faa mange vigtige Punkter til Examination, som der ere Examinander, idet man derhos henviser til andre Materier, som dermed staae i nogen naturlig Forbindelse, eller giver Anthydninger til orienterende Overblik. Et Par Exempler: Det jødiske Tabernakels og Tempels Historie; Jesus i Forhold til Jødernes Lov og Anordninger; Betydningen af Jødernes Landflygtighed for dem selv og med Hensyn til Kristendommen; Profeternes Stilling i Jsrael og Forhold til den nye Pagt; Samaritanerne i deres Berøring med Jøderne og med Kristus. — Gud som en Aand og Betydningen af den udvortes Gudsdyrkelse; Bonnen som et Raademiddel samt om den Pligt at bede; Guds Hellighed og deraf følgende Forpligtelse med Hensyn til Brugen af hans Navn; Kristi Forsønlighed og vor Pligt at tilgive vore Skyldnere. — Begyndelsen af Bjergtalen hos Matth. og hos Lukas; Lignelsen Matth. 25, 14 ff. og Luk. 19, 11 ff.; Udsendelsen af de 12 og af de 70; Himmelbrødet ved Moses og ved Kristus; Kobberslangen i Orkenen og som Forbillede paa Kristus; Psalmerne 16, 22, 110 og deres Anvendelse i n. T. — Den kateketiske Læreform og dens Anvendelse paa bibelske Fortællinger; Børns Medhjælp i Skolen overhovedet og i Særdeleshed ved Memorering; den didaktiske Regel: fra det Lettere til det Vanskeligere og dens Anvendelse ved Lydovelfer med Smaa børn o. s. v.

At Jungen bør ansættes som Kirkesanger, der ikke i det Mindste har faaet Karakteren „godt“ for Sang, er i sin gode Orden; det turde være rigtigt at tilføie den samme Indskrænkning med Hensyn til Orgelspil. Den Bestemmelse, at Een, der har faaet en ringere Sangkarakter, atter tør indstille sig til Prove i Sang med den tilføiede Indskrænkning, synes vel billig, men vil næppe komme sonderlig til Anvendelse; thi den, der har Dre, vil nok ved Seminariets Sangundervisning i 3 Aar kunne bringe det i det Mindste faa vidt; men den, der mangler det, vil næppe nogenfinde bringe det til at kunne synge reent og rigtigt og „godt.“

Derimod vilde der i Orgelspil snarere ifølge Sagens Natur kunne opnaaes et gunstigere Udfald ved en senere Prove.

§ 5.

„Ved Afgangsproven gives for hvert Fag en af følgende Karakterer, der har den vedføiede Talværdi:

Udmærket godt	9
Meget godt	7
Godt	5
Temmelig godt	2
Maadeligt	÷ 2
Elet	÷ 9.”

Ved Sammenlægningen af de enkelte Karakterer for at bestemme Hovedkarakteren regnes Religion og praktisk Færdighed firedobbelt, men Boglæsning med dansk Sproglaere og Literaturkundskab, skriftlig Udarbeidelse i Moderemaal, Regning, Skrivning og Historie dobbelt.”

„For at opnaae de nedenauførte Hovedkarakterer udfordres som mindst Hovedsum til:

Udmærket duelig	216
Meget duelig	164
Duelig	130
Ei uduelig	109.”

„For den, der i noget af de i § 3 forstnaevnte 5 Fag, eller i „praktisk Færdighed“ faaer ringere Karakter end „temmelig godt,” kan ikke udstedes Afgangsbrev.”

Da saaledes ikke et vist Antal Special-Karakterer af en vis Grad og Art nu udfordres til en vis Hovedkarakter, men kun et vist Antal Points, saa bør, mener jeg, Talberegningen gennemføres konsekvent; saa at om end Tallet, der kommer ud ved Bedømmelsen af Præstationerne i et Fag, omsættes i en bestemt Karakter, „meget godt,” „godt“ o. s. v., det virkelige Tal dog bibeholdes og benyttes ved Sammenlægningen. Har saaledes en Examinand faaet 8 eller 6, da sættes ved Sammentælling resp. 8 eller 6, men ikke 7, der ellers er Udtrykket for Karak-

teer „m. g.“; vaktes der imellem „temmelig godt“ og „maadeligt,“ da sættes 0, o. s. v. Følger man i det Hele en strengere Fremgangsmaade, saa bortkaster man i givet Fald det Overflødende og vælger den lavere Karakter; et Par manglende Points kunne nu, som man veed, rejcere, medens denne noiagtigere Beregningsmaade muligviis kunde raade. Bod paa Mangelen og forebygge Nederlaget. Skylder man derimod en mildere Fremfærd, saa at man i Tvivlstilfælde vælger den hoiere Grad uden Hensyn til det Manglende; da kan Een slippe til en hoiere Karakter, end han egentlig fortjener, og end han ved en noiagtigere Beregningsmaade vilde funnet opnaae. At Bedømmelsen vilde blive retfærdigere ved en saadan større Noiagtighed i Beregningen, er klart. Men for at ikke Dimissionsattesten saa skulde synes at være i Strid med denne Paragrafs Bestemmelser i givet Fald, burde man foie et Kryds eller et Spørgsmaalstegn til vedkommende Karakter, eller, endnu noiagtigere, det givne Tal i Parenthes. Skulde man finde det noget smaaligt udtryffeligt at notere Broker, som kunde forefalde ved Sammentælling og Divideren, saasom aandelige Præstationer dog vanskelig lade sig afveie med mathematisk Noiagtighed; saa kunde de alligevel faae deres Betydning ved at gjøre Udslaget til den ene eller den anden Side: $6\frac{2}{3}$ eller, om det traf saa, $6\frac{2}{3}$ maatte saa regnes for 7 og give Karakter „m. g.“; den vilde ogsaa $6\frac{1}{3}$ give, men kun tælle 6, det nærmeste Heeltal. I det Tilfælde, at Tallet laae midt imellem tvende Karakterer, f. Ex. 8, 6, vilde det i Grunden være ligegyldigt, om man satte den hoiere eller lavere Karakter, naar det udfomne Tal selv brugtes ved Sammentællingen og udtryffeligt noteredes paa Attesten. Men dersom der ved Beregningen kom Halve ud ($8\frac{1}{2}$, $5\frac{1}{2}$ o. s. v.), medens man i Sammenlægningen kun regnede med Hele, saa kunde det Spørgsmaal blive af nogen Betydning, til hvilken Side Vægtskalaen da skulde hælde. Afhang Bestaaen eller Ikkebestaaen, en hoiere eller lavere Hovedkarakter af Brokens Forhøielse eller Bortkastelse,

da seer man nok, hvad Billighed tilraader; iøvrigt maatte enten Stemmesleerhed, eller, hvad der synes rimeligt, vedkommende Lærers Erklæring gjøre Udslaget, efterdi han jo bedst maa vide, hvad Examinanden i det foreliggende Tilfælde veier.

Et Par andre tvivlsomme Punkter skal jeg endnu berøre. Naar, som under § 3 er antydet, flere enkelte Fag ere samlede under een Rubrik og skulle have en fælles Karakter, hvad er saa at gjøre i det Tilfælde, at Dommen om dem hver især falder forskjellig ud? Det Simpleste vilde være, at hvert enkelt Fag fik sin Karakter udtrykt i Tal, at de tre eller to Poster bleve lagte sammen og Summen divideret med Posternes Antal, og at Quotienten saa blev Rubrikens endelige Karakter. Og ved Fag som Table- og Hovedregning, Arithmetik og Geometri, Naturhistorie og Naturlære kan der i Reglen næppe være Grund til at gjøre Forskjel, da de overhovedet maae antages at blive behandlede med omtrent samme Grad af Udførlighed og Grundighed. Hvad Religionsfaget angaaer, da vil vel hvad man kan kalde Bibelfundskab, d. v. s. Bibelhistorie og Bibelforklaring i Forening, kunne gaae op imod den egentlige (systematiske) Religionslære, saa at de muligviis forskjellige udfomne Tal uden videre kunne adderes og Summen halveres; og formedelsk det temmelig betydelige Omfang, som Bibelforklaringen skal have, kan den vel jævnstilles Bibelhistorien; hvisaarsag den nys anførte Fremgangsmaade kan følges for at faae den samlede Karakter for Bibelfundskab ud. Maaskee Fædrelandets Historie behandles udførligere i det Hele end Verdenhistorien; men saa er denne Eleverne mindre bekendt, i flere Dele mere indviklet og for saa vidt vanskeligere, ikke at tale om, at enkelte Partier f. Ex. betræffende religiøs-kirkelige Forhold behandles udførligere. Der er forsaavidt ingen Grund til at lægge mere Vægt paa hiin end paa denne. — Anvendte man nu den samme Regel paa Rubriken: Boglæsning, Sproglære og Literaturhistorie, da vilde f. Ex. de specielle Karakterers

Udtryk: resp. 7, 5 og $\div 2$, adderede og dividerede med 3, give som Quotient: $3\frac{1}{3}$, der nærmest svarer til „t. g.“, som da blev den endelige Karakter. En saadan Beregningsmaade maatte imidlertid for at kunne kaldes billig forudsætte, at de tre nævnte specielle Fag vare af omtrent eens Vigtighed med Hensyn til den Paagjældendes Duellighed og Modenhed; men dette er ingenlunde Tilfældet. Færdig og udtryksfuld Boglæsning er saare vigtig for Skolelæreren baade som saadan og som Kirkenes Tjener; mindre vigtig er grammatisk Indsigt, og for Literaturhistorien har han i alt Fald lidet eller intet Brug i Skolen og Kirken. Man tør da vel antage, at Boglæsningen burde gjælde ligesaa meget som de to andre Fag tilsammen; fremdeles at Sproglæren burde gjælde dobbelt imod Literaturhistorien. Beregnedes ovenstaaende Exempel paa denne Maade, saa blev Karakteren: $5 \cdot 2 = 10 \div 2 = 5 : 3 = 2\frac{2}{3} + 7 = 9\frac{2}{3} : 2 = 4\frac{2}{3}$, d. e. omtrent een Grad og $1\frac{1}{2}$ Points mere end tilforn. Et andet Exempel: sæt at Karaktererne vare resp. 7, 7 og 2, da kom der efter den første Beregningsmaade ud: $5\frac{1}{2}$, efter den anden $6\frac{1}{2}$, atter henved een Grad høiere i det sidste Tilfælde og omtrent eet Point mere ved Sammenlægning.

Ligeledes maa den egentlige Gymnastik ansees for vigtigere for Skolelæreren end Svømningen: den turde fortjene at vurderes dobbelt saa høit. Sæt altsaa en Examinand f. Ex. „udm. g.“ (9) for Gymnastik og „t. g.“ (1) for Svømning, da vilde han, naar Fagene gjaldt eens, faae „godt“ eller 5; men efter dette Forslag „m. g.“ eller $6\frac{1}{2}$.

Noget vanskeligere er det at fælde en billig Dom om den musikalske Færdighed. Det er i Reglen Violin- og Orgelspil, hvorom det gjælder. Skolen har intet Brug for Orgelspillet, de fleste Kirker endnu ikke heller; det overlades da fornemmelig til Eleverne selv, om de ville tage Deel i Undervisningen i Orgelspil: Faget er forsaavidt hvad man i Skolesproget kalder fakultativt. Da det desuden paa Dimis-

sionsatteften særlig bemærkes, om og hvorledes Dimittenden spiller Orgel: saa kan det vel overhovedet forsvares, at Karakteren i Rubriken „Musik“ kun gives for Fiolinspil, med tilsvarende Bærdi ved Hovedkarakterens Bestemmelse. Den, der med musikalsk Anlæg alligevel kun gjør ringe Fremgang i Fiolinspil, har da alene sin egen Esterladenhed at beklage sig over; det synes ogsaa at være i sin gode Orden, at en vis Strængthed i denne Henseende bliver en Advarsel imod Forsømmelighed ved et Fag, der er af Bigtighed for Skolen. Noget anderledes synes Dommen billigviis at burde blive angaaende Saadanne, som ganske mangle musikalsk Anlæg, og som følgelig ikke ville blive istand til at spille reent og godt paa Violin, om de end gjøre sig nok saa megen Umage derfor. Sæt nu, at een eller anden musikalsk ubegavet Elev, understøttet af en nogenlunde sikker Taktfølelse, ved Flid og Anstrængelse gjør ordentlig Fremgang i Orgelspil; saa synes det billigt, at dette kommer ham noget tilgode ved Karakterbestemmelsen; og man kan jo heller ikke med Sandhed give den 0 i Rubriken „Musik,“ som f. Ex. spiller meget godt Orgel; hans musikalske Indsigts Forøgelse er desuden en nødvendig Forudsætning ved, samt Følge af Orgeløvelserne; og ved et reent stemt Klaveer kan han dog ogsaa i nogen Grad vejlede Børnens Sangøvelser i Skolen. Det forekommer mig da billigt, at Orgelspilskarakteren i saa Fald kom i Betragtning, saaledes, at den halveredes, naar den var ene, eller at den eventuelle Fiolinspilskarakter lagdes dertil og Summen divideredes med 2. „Godt“ for Orgelspil uden Fiolinspil vilde saa give „t. g.“ til Musikkarakter, „m. g.“ for Orgel- og „t. g.“ for Fiolinspil vilde give „godt.“

Et beslægtet Spørgsmaal er dette: naar der aflægges baade en mundtlig og en skriftlig Prøve i visse Fag, skulle saa begge være af eens Gyldighed, eller hvis ikke, hvilken skal da have Overvægten og i hvilken Grad? Man kunde mene, at den skriftlige Prøve burde være den overveieende, da den kunde antages at afgive den sikreste Maalestof for

Bedømmelsen af Examinandens Modenhed, og at være et paalideligere Middel til at fælde en sikker Dom end det flygtige Ord, der desuden deelviis let kan overhøres. Men denne Mening kan næppe holde Stik. Man er berettiget til at antage, at Censorerne ere tilstede med fuld Opmærksomhed; og da de desuden ere flere om Budet, saa er det ikke at antage, at de alle skulde overhøre væsentlige Punkter. Derimod er det meget vanskeligt, f. Ex. ved Regneopgavers skriftlige Løsning, at forebygge al ulovlig Hjælps Ydelse og alle utilladelige Hjælpmidlers Anvendelse, som Enhver veed, der har nogen Erfaring i saa Henseende. Ved skriftlige Opgavers Løsning overhovedet har Examinanden Tid til at grunde og pønske og besinde sig; og har han nu lidt Omløb i Hovedet, saa kan han uden sonderlig grundig Forberedelse endda komme ret taalelig fra det; ved den mundtlige Prøve gjælder det derimod om at have Tingene paa rede Haand, og Ukyndigheden, men ogsaa den omhyggelige Forberedelse træde tydeligere og sikrere frem for Bedømmelsen. I alt Fald maa den mundtlige Fremstilling med dens Form og Færve anses for et ulige vigtigere Middel til at bedømme den vordende Lærer end den skriftlige — man tænke sig en skriftlig Prøve i Katekisation! — og at den dygtigste Stilist ogsaa skulde som saadan være den dygtigste, livligste og omhyggeligste Lærer, stemmer i det Mindste ikke overens med mine Erfaringer. Jeg vilde da foreslaae (saa temmelig i Overensstemmelse med „Udkast til en Læreplan o. s. v.“), at Forholdet imellem den mundtlige og skriftlige Prøve overhovedet blev at regne som 2 imod 1 (omfattede den kun en speciel Deel af et Fag, f. Ex. Bibelfundskab, burde dette Forhold fastholdes inden denne Deels egne Grændser, og Resultatet dernæst træde op til Jævnstilling med den øvrige Deel af Faget). Havde saaledes en Examinand 9 for den ene Prøve og 5 for den anden, da blev Middeltallet efter sædvanlig Beregningsmaade 7, men efter dette Forslag enten $7\frac{2}{3}$ eller, om der var faldet 9 for den skriftlige og 5 for

den mundtlige Prøve, $6\frac{1}{2}$, følgelig omtrent 1 Point mere eller mindre end ellers.

Man vil maaskee mene, at Saadant er Smaalighed og Inkonsekvent; men ifølge Beregningsmaaden med Points kan Hovedkarakteren blive afhængig af slige „Smaaligheder,“ ja en Examinands Bestaaen eller Ikkebestaaen kan komme til at beroe derpaa; og hvad Behreidelsen for Inkonsekvent angaaer, da kan man rolig finde sig deri, naar kun en billigere Bedømmelse kan erhverves for denne Priis.

§ 6.

„Den, der ved Afgangsproven kun har erholdt Karakteren „ei uduelig,“ kan ikke strax ansættes som fast Skolelærer, men han maa forinden have tjent enten som Hjælperlærer, Bi- eller Omgangslærer i det Mindste i 2 Aar samt derhos efter denne Tids Forløb godtgjøre, at han har anvendt den til at udvide sine Kundskaber og sin praktiske Duelighed i Lærersfaget. Det paaligger til den Ende vedkommende Skoledirektion at føre noiaagtigt Tilsyn med og anstille noiaagtig Undersøgelse om hans Flid og Duelighed i Embedsforelsen, og, saafremt Raldsretten til det Skolelærerembede, hvori han efter den foreskrevne Tids Udløb attraaer at erholde fast Ansættelse, tilkommer Andre end Skoledirektionen, kan han ikke kaldes, med mindre han forskaffer sig Skoledirektionens Bidnesbyrd om, at han dertil har viist sig skiftet.

„Den Allerhoieste Resolution af 2den April 1841, be-
kjendtgjort ved Kancelli-Plakat af 10de April s. A., er op-
hævet; dog skal Ministeriet for Kirke- og Underviisnings-
væsenet være bemyndiget til i et Tidrum af 4 Aar at træffe
saadanne Forandringer i de ved denne Vor Allerhoieste
Resolution gjorte Bestemmelser, som billigt Hensyn til hvad
hidtil har været anordnet maatte gjøre ønskelig.“

De tidligere Indskrænkninger formedels ringere Karakterer vare for store og tildeels modsigende. At den, der kunde fortjene Prædikaten „duelig“ til at forestaae Skolelærerembede, alligevel skulde tjene et Par Aar i en under-

ordnet Lærerstilling for hertil at opnaae fornøden Duelighed, er en aabenbar Modsigelse, som da nu er hævet. Derimod er det i sin Orden, at den, der ei ved Dimissionen kan fortjene dette Prædikat, maa ved fortsat Flid og Dvælse godtgjøre sin Abkomst dertil; og 2 Aar kunne vel i det Hele ansees for en passende Provetid, medens de 4, som for vare foreskrevne, vare for mange. Men det er vanskeligt, for ikke at sige umuligt, ved et saadant Lovbud, der maa fastsætte en bestemt Grændse, at undgaae Ubillighed. Udtrykket „Hjælpe-lærer, Bi- eller Omgangslærer“ er laant fra forannævnte Plakat, og foranlediger et Par Bemærkninger til noiere Overveielse. „Bilærer“ er egentlig den, der er ansat ved en saakaldet Biskole; men dersom Læreren ved den tilsvarende Hovedskole ikke har eller, f. Ex. ifølge en meget affondret Beliggenhed, kan have Tilsyn med eller Ansvar for Underviisningen i Biskolen; saa er jo Læreren ved samme selvständig Lærer i det Væsentlige ligesaa fuldt som den ved Hovedskolen ansatte Lærer; og da Underviisningen der som her er af samme Art og Omfang: saa udfordres der i Grunden ogsaa samme Duelighed hos Læreren. Saaledes forholder det sig ogsaa ved Omgangsskolehold, hvor en anden, overordnet Lærers Tilsyn og Ansvar endnu mindre kan antages at ville finde Sted. Bi- og Omgangslæreren har vel i Reglen færre Børn ad Gangen at undervise; men dette er tilfældigt og i alt Fald af underordnet Betydning. Det er saaledes mere grundet i en tilfældig Mangel paa de fornødne Midler til at bekoste en dygtig Underviisning end i Sagens egen Natur, at lidet duelige Lærere ere henviste til saadanne Skoler, som endog ofte maae tage til Takke med uexaminerede Lærere. — Naar Andenlærere, navnlig ved Landsbyskoler ogsaa indbefattes under Kategorien Bilærere, da kan dette kun forsaavidt være i sin gode Orden, som vedkommende Forstelærere bære Ansvar for og følgelig maae føre Tilsynet med Underviisningen i det Hele. Men da Andenlærere jo dog ansees som fast ansatte Lærere, med deraf følgende

Andeel i Skolepengene, Fritagelse for Krigstjeneste v. s. v.; saa ere de derved stemplede som selvstændige „faste Skolelærere;“ hvoraf da synes at maatte følge, at „ei uduelige“ Dimisji ikke kunne have Adkomst til saadanne Pladser for deri at udtjene deres Provetid. Jeg veed dog ikke, om man burde ønske udtrykkelig udelukkende Bestemmelser for dette Tilfælde. Da disse Pladser i Reglen indbringe mindre end Hjælperlærerpladser, saa er det ofte vanskeligt at faae dem besatte, og man nødes da ikke sjelden til at antage mindre duelige Lærere dertil for at undgaae det, som værre er: at Pladserne maatte staae ledige. Man kunde jo fastsætte, at unge „ei uduelige“ Seminarister maatte ansættes i saadanne Poster, naar ingen duelige vare at erholde; at de saa nødes samme Begunstigelse som andre Undenlærere og aftjente i samme Poster deres Provetid, men maatte finde sig i, at Førstelærerne, ældre, dueligere og mere erfarne, som de maatte antages at være, havde den ordnende, ledende og kontrolrende Magt og Myndighed, hvad der vel i de fleste Tilfælde vilde give sig af sig selv. — Hvad endelig Hjælperlærere angaaer, da er Sagen ogsaa mislig nok. Ofte maae saadanne ansættes „paa eget An- og Tilsvaer;“ og i Almindelighed antages Hjælperlærer først da, naar den ældre Lærer enten savner Evne eller Villie til at antage sig Underviisningen paa nogen frugtbar Maade; og det Hele hviler da i Hovedsagen i Hjælperlærers Hænder, selv om ingen udtrykkelig Bestemmelse derom er tagen ved hans Bestikkelse. Han indtager altsaa dog i Grunden en selvstændig Lærers Stilling med deraf følgende Ansvar uden Hensyn til, med hvilket Duellighedens Præg han er stemplet.

Efter min Mening burde da det resp. Lovbud bestemmes noiere saaledes: at ingen Seminarist med Karakter „ei uduelig“ kan strax ansættes, det være sig som Undenlærer eller Hjælperlærer, som Bi- eller Omgangslærer, uden i en virkelig underordnet, afhængig Stilling, d. e. uden i Forbindelse med

og under Afhængighed af en ældre, i alt Fald en dueligere Lærer.

Et andet Spørgsmaal er dette: om Bestemmelsen af 2 Proveaar uden alt andet Hensyn netop har truffet det Rette. Derom endnu et Par Ord til nærmere Dverveielse.

Der maa altid flæbe endeel Vilkaarlighed ved flige Talbestemmelser som Maalestofke for Handsudvikling og Dannelse; men ofte kan Vilkaarligheden træde ret paafaldende frem og i sine Konsekventer lede til aabenbar Ubillighed. Jeg skal for vort Bedkommende oplyse dette ved et Par Exempler. En Dimittend kunde f. Ex. have Karakter „godt“ i alle Fag paa eet nær: maaskee han af Mangel paa Sanggave eller formedelst nogen legemlig Svagthed eller Ubeqvemhed kun kunde faae „t. g.“ for Sang eller Gymnastik; han kunde da kun opnaae 127 Points, og maatte altsaa noies med Karakter „ei uduelig,“ medens et billigt Hensyn til Omstændighederne vilde ansee ham for „duelig.“ — Een kunde endog have „m. g.“ for „praktisk Færdighed,“ „godt“ for de øvrige Fag, men af de nævnte Grunde 0 for Sang, „t. g.“ for Musik og Gymnastik; han maatte da billigviis kunne ansees for „duelig“ til Lærerkaldet; men see, han faaer kun 127 Points og er derved reduceret til Karakter „ei uduelig“ og forpligtet til 2 Aars Provetjeneste under specielt Tilsyn! Omvendt: Een kan tilfældigviis være en udmærket Kalligraf, en meget god eller endog udmærket Sanger eller Gymnastiker formedelst særegne Gaver i saa Henseende, men derhos kun have „t. g.“ for Underviisningsfærdighed og være „god“ i de øvrige Fag. Han vilde saa faae 130 Points, altsaa blive stemplet som „duelig“ til Lærerkaldet, medens et billigt Hensyn vilde stille ham lavere end de to Foransførte, navnlig den Sidste.

Min Mening med disse Bemærkninger er nu ingenlunde den, at Grændserne i det Hele burde fastsættes anderledes, men kun at motivere et Forslag om en, som det synes, billig Modifikation. F. Ex., dersom en Examinand havde i det

Mindste 120 Pointe, altsaa var kommen over Halvveien mellem „ei uduelig“ og „duelig“ (109—130), og ikke havde under „godt“ i noget Hovedfag, da kunde Prøvetiden forkortes til 1 Aar; og dersom en saadan havde „m. g.“ for „praktisk Færdighed“ og „godt“ for de øvrige Fag undtagen for een eller anden teknisk Færdighed formedelst Mangel paa naturligt Anlæg, og saaledes kun manglede ganske enkelte Pointe til Karakter „duelig“ (see her strax foran!); da kunde Prøvetiden med dens Konsekvenser for ham ganske falde bort.

V. Seminariets reglementerede huuslige Orden og Indretning.

Her er, som allerede bemærket og bekjendt, Internat: Eleverne have Bolig, Kost, Vask, Varme og Lys samt Sygepleie her paa Stedet. Kun naar en enkelt Elev har sit Hjem i Seminariets nærmeste Nærhed, bliver det ham paa Forlangende tilladt at boe hjemme og kun at besøge Læretimerne. Han har i saa Fald kun at erlægge sine 10 Rdlr. aarlig som „Kjendelse til Seminariifonden,“ med mindre han som Søn eller Stedson af en Skolelærer er fritagen ogsaa for denne Afgift. Seminariet har en Dekonom, der besørger Elevernes Forpleining: Kost, Vask m. v. Den nuværende Dekonom, Gehl, har tilforn været Seminariets Elev, siden Skolelærer, senest i Maaløv her i Nærheden, hvor hans Fader ogsaa i sin Tid var Lærer til sin Død; hans Kone er en Skolelærerdatter fra Vallerup ligeledes nær herved. Begge kjendte da, af disse, som af andre, Grunde, noie Seminariets Indretning og Skolelæreres Vilkaar, og egnede sig allerede derved vel til denne Post, som de tiltraadte sidstafvigte 1ste Oktober. Bespiisningsmaaden er bestemt ved følgende

Reglement.

1.

„Dekonomen kan opfige og opfiges paa et halvt Aar.“

2.

„De reglementerede Spisetider ere: Kl. 7 Morgen og Aften, Kl. 12 om Middagen og Kl. 5 om Eftermiddagen. En halv Time efterat Spiisningen er endt Morgen, Middag og Aften, men et Quarteer derefter om Eftermiddagen har Ingen for den Gang Ret til at fordre Spise, uden forsaavidt Opfyldelsen af nogen Pligt, f. Ex. Deeltagelse i Gudstjenesten, maatte have forhindret Een eller Flere i at være tilstede i rette Tid.“

3.

„Om Morgenen gives der bart Smørrebrød og en Bøgel kogt Mælk, tilligemed kogt Vand for hvem der maatte ønske dette. Kl. 5 om Eftermiddagen 4 halve Stykker bart Smørrebrød samt et passende Quantum kogt Mælk til en Portion Theevand. Kl. 7 om Aftenen det fornødne Smørrebrød, men hvoraf 4 halve Stykker til hver Person maae være belagte deels med Kjød, deels med Ost. Om Middagen gives 2 Retter simpel, men sund og god Mad, saadan som den gives i jævne borgerlige Familier. Saasom: om Søndagen Kjødsuppe og dertil kogt Kjød med Peberrod eller Gemyser, eller og Grynsuppe og Steg; om Mandagen Grød og salt eller ferst Fisk; Tirsdag og Torsdag Saltmad, afvejlende: Hvidkaalsuppe, Raal eller Urter, med tilhørende Kjød og Flest; om Onsdagen Grynsuppe og Frikadeller, Ragout o. a. dl.; om Fredagen Mælkemad og Eggespiser: Fleskfage, Brodkfage, Pandekager, Gblestiver e. a. f.; om Lørdagen Ællebrød, og dertil f. Ex. salt Sild med opstuede Kartofler, Plukkefisk o. f. v. Opstuede Sager gives overhovedet nu og da som Tilmad, afvejlende efter Aarstid og Leilighed. Formedelft Banskæligheden ved at faae ferst Kjød og Fisk m. v. til aldeles bestemte Dage, maa der indrommes nogen Frihed i Valget af Retterne; ligesom da ogsaa andre, i almindelige Familier brugelige, men ikke her udtrykkelig nævnte, Retter maae, efter Omstændighederne, efter billigt Skjon og Dverenskomst, kunne leilighedsviis ombyttes med

de her foran anførte. Paa høitidsdagene: Nyaaarsdag, Jule-, Paaske- og Pintsedagene, Seminariets Stiftelsesdag d. 14de Marts, Kongens Fødselsdag samt de Dage da her holdes Afgangsexamen, bør Middagsmaden være af finere Tillavning end til dagligt Brug. De tre store høitidsdage gives om Morgenens Kaffe med tilhørende Fiinbrød f. Ex. Julekage, istedenfor det sædvanlige: Mælk og Smørrebrød. Jule-, Nyaaars- samt Mortens-Aften ligesom og om Aftenerne d. 14de Marts og Kongens Fødselsdag er Beværtningen, tildeels efter Landsbyskik, noget kostbarere end sædvanlig, og Anretningen kan f. Ex. bestaae af Steg og Kage og dertil et Par Glas Punsch eller Biin til hver Elev; derimod maae spirituose Drikke, som pleie at bydes og nydes snapseviis, ingenstunde gives. Et Festsmaaltid gives samtlige Elever ved Slutningen af Afgangsexamen.

At Maden i al sin Simpeltid maa være sund, nærende og i det Hele god samt gives i tilstrækkelig Mængde, uden at dog Qvantiteten i Almindelighed lader sig noiagtig bestemme, er i sin Orden. Skulde en enkelt Ret eller nogen Deel deraf een eller anden Gang være mislykket, saa at samme ei vel kan nydes, da maa Dekonomen være forpligtet til, saafremt han ei strax kan erstatte det Mangelfulde ved Andet og Bedre, at give paalagt Smørrebrød isteden, om det forlanges.

I Henseende til de Syge, da bør Bespiisningen rette sig efter Lægens Anordning, og særskilt Bederlag for hvad dertil medgaaer kan kun da forventes, naar det Anordnede maatte i nogen betydelig Grad i Priis overstige den sædvanlige Forpleining.

Di maa aldrig savnes paa Epifestuen; det maa være sundt, ufordærvet og vel tillavet, og i det Mindste ikke ringere end det, der i Kjøbenhavn sælges under Navn af Ekibsol. Ved alle høitidelige Leiligheder bør det være bedre end til dagligt Brug."

4.

„Den fornødne Opvarmning paa Spisestuen (men ikke paa Sygestuen) paaligger det Dekonomen at besørge (helst, som ogsaa nu er Tilfældet, ved en Mandsperson); men til at belyse og opvarme Spisestuen leverer Seminariet ham det fornødne Materiale.“

.5.

„Saa besørger han ogsaa Seminaristernes Løi vasket, grovt som fiint, uldent og linned. Der vaskes een Gang hver Maaned, og til Besorgelsen af Vasken maa der tilstaaes ham 8 til 14 Dage hver Gang, alt efter Aarstiden. Bortkommer eller beskadiges noget Stykke Løi, medens det er afgivet til Vaskning, da maa han erstatte det efter billigt Skjon.“

6.

„Den for nærværende Tid gjældende Betaling er 31 Rdlr. kvartaliteter for hver Elev, Dekonomen bespiser; dog maa heri Forhoielse eller Nedsættelse kunne finde Sted, dersom Prisen paa de almindelige Fødemidler i det Hele i nogen betydelig Grad og med nogen Bestandighed bliver en anden, end den nu er. Bliver nogen Elev i Lobet af et Kvartal bortviist, da er Dekonomen berettiget til at nyde fuld Betaling for samme Kvartal. Hvorimod for det Tilfælde, at Nogen afgaaer ved Døden, Betalingen maa ophøre fra hans Dødsdag af. Ligesaa bør den midlertidig ophøre for den, hvem Seminariets Læge formedest Sygdomstilfælde, der dog ikke ere af den Bestaaffenhed, at de medføre Bortviisning, maatte tilraade at henlægge paa et Hospital, eller at sende hjem til Familie, for at Sygdommen der beqvemmere eller sikrere kunde hæves.“

7.

„Den fastsatte Betaling modtager Dekonomen, ved Forstanderen, i følgende Terminer: den halve Deel af hvert Kvartals Beløb i Kvartalets Begyndelse; Restens tvende Halvdele i Begyndelsen af de to følgende Maaneder, og selv i det ugunstigste Tilfælde

(naar een eller anden fattig Elev vanskelig kan tilveiebringe de behørigte Betalingsmidler betimelig) Alt. inden Kvartalets Udløb. Det staaer ham naturligviis isøvrigt frit for at modtage sit Kontingent umiddelbart af saa mange Elever, som han maatte ønske det, og da at forenes med dem om Betalingstiden, imod at Parterne selv indbyrdes overtage Risikoen. Herhos maa Dekonomen finde sig i, at een eller anden uformuende, skikkelig Mand i Seminariets Nærhed, hvis Søn er dets Elev, efter dertil erhvervet Tilladelse bespiser Sønnen hjemme, og da naturligviis uden at betale Noget til denne Bestillingemand."

8.

"Dekonomen har til Afbenyttelse den Jordlod (cirka 10 Edr. Land) og Have, de Værelser og Udhuse, den Kjelder og det Loftstue, som bestandig have været Dekonomen overladte til Brug. Ved den aarlige Reparation vil han kunne vente at faae sin Leilighed efterseet og forbedret, forsaavidt det eragtes fornødent.

Ligeledes overlades ham til Brug de Kar og Redskaber i Kjøkken og Kjelder samt paa Spisestuen, som der findes og tilhøre Seminariet. Han vedligeholder dem selv (dog med Undtagelse af Kobberkarrenes Fortinning), afleverer dem ved Fratrædelsen i en Tilstand, der svarer til den, hvori han modtog dem; hvorhos dog den ved Brugen unndgaaelige Forslidelse bør tages i billig Betragtning. Der tilstaaes ham da til Inventariets Vedligeholdelse i forsvarlig Stand en aarlig Godtgjørelse af 30 Rdlr."

9.

"Iøvrigt skylder han nærmest Seminariets Forstander Regnskab for sin Gjerning som Dekonom, og bør modtage, samt rette sig efter de Raad, Vink og Erindringer, denne (eller i enkelt Fald, hvad navnlig Beværtningen angaaer, Inspektøren) maatte finde sig befoiet til at give ham."

Saavidt Reglementet for Seminariets Dekonom! Det turde være sjeldnere, at der stadig hersker et venligt Forhold

imellem Dekonomen og Alumnerne ved slige Anstalter. I Reglen finde smaa Rivninger Sted, idet han synes, at de fordrer for Meget og de at han præsterer efter Omstændigheder for Lidet. Underledes er det for Tiden her, idet Dekonomen er kommen Eleverne imøde med en Velvillie og Forekommenhed, som de forstaae at vurdere. Saaledes giver han dem om Morgenen og Eftermiddagen Thee, endskjøndt han kun er forpligtet til at give en Emule kogt Mælk og kogt Vand. Kaffe foreskriver Reglementet, som man seer, kun paa de egentlige Høitidsdage; men vor Dekonom skjenker den for en meget billig Betaling, Formiddag eller Eftermiddag, som det ønskes. Ved de af Eleverne selv foranstaltede smaa Festsigheder besorger han Beværtningen for dem og deres Gjæster paa den beqvemeste Maade uden at gjøre sig nogen Fordeel deraf, o. s. v. Dette har bidraget Sit til at forebygge den Ulfik, at Eleverne søgte slige Nydelsler paa andre Steder, og det paa en baade hvad Tid og Penge angaaer for kostbar og i det Hele lidet glædelig Maade.

Hvad Samlivet angaaer, da skal jeg ikke her fornye den gamle Strid om, hvorvidt et saadant, som Modstanderne deraf gjerne sammenligne med et Kaserneliv, er at foretrække for Opholdet hos Familier udenfor Seminariet efter Elevernes eget Valg; saa meget mindre som det egentlig kun er min Hensigt at fremstille Tilstanden her som den er, ikke at kritisere eller forsvare den; hver af de to Indretninger har desuden sine Fordele og sine Mangler; af Erfaring kjender jeg kun Seminarilivet, som det er ordnet her, og kunde da let fælde en eensidig Dom, dersom jeg vilde indlade mig paa Enkeltheder. Jeg skal da indskrænke mig til et Par almindelige Bemærkninger angaaende disse Forhold. Naar Eleverne boe sammen, under en nogenlunde kraftig og aarvaagen Bestyrelse, kunne de naturligviis bedre vænnes til Punctlighed, til god Ekf og Orden, end hvor de udenfor Læretimerne maae saa temmelig overlades til sig selv; og hersker der et agtelsesfuldt og velvilligt Forhold imellem Lærere og Elever,

faa ville nidkjære og agtværdige Lærere kunne virke ligesaa velgjørende paa Eleverne ved deres daglige Omgang med dem som ved deres Underviisning, langt mere opdragende og forædlende, end hvor disses spredte Liv frembyder langt færre gjensidige Berøringspunkter. Fremdeles: har en god Aand og Tone faaet Indpas imellem de samlevende Elever, da ville de virke opdragende paa hinanden indbyrdes, og mange skarpe Kanter afflibes og mangen Raahed i Tale og Adfærd hos Adskillige formedelsft tidligere ugunstige Forhold trænges tilbage — ikke at tale om det noiere Kjendskab til Karakterernes Forskjellighed, som det stadige, tætttere Samliv kan medføre, og som ikke er af ringe Betydning for de vor-
 dende Opdragere. Men det forstaaer sig, at dersom saadanne gunstige Forhold ikke finde Sted, at f. Ex. Bestyreren er en svag eller lunefuldst Karakter, der vil Gæt idag, et Andet imorgen, der lader sig imponere af Elevernes Masse eller af deres hoirøstede Ordforere o. s. v. o. s. v.: ja da udeblive rigtignok hine Fordele og Samlivet er mere skadeligt end gavnligt. At dette medfører endeel Forstyrrelse for de Flittige, helst om Vinteren, og navnlig naar, som her, en heel Klasse maa være samlet i eet og samme Værelse i Arbeids- eller Forberedelsestiden, er en Kjendsgjerning og en næsten uundgaaelig Ulempe. Denne kan nu vistnok langt bedre undgaaes, hvor Eleverne boe spredte og de Flittige kunne tye sammen; men saa savnes da rigtignok ogsaa næsten enhver tvingende Magt, der skulde beherske de Efterladne. Livet i Udspredelsen vilde imidlertid ubetinget være at foretrække, dersom man kunde gjøre Regning paa, at alle eller dog de fleste Elever fik Ophold i dannede, sædelige og samvittighedsfulde Familier, der i Ordets rette Betydning vilde antage sig de Unge; men dersom det Modsatte er Tilfældet: Eleverne maae tage Leiligheden, som den foresfalder; tage Ophold hos aldeles udannede, vel endog alt iblandt hos lidet anstændige og sædelige Familier; i Huse, hvor man modtager dem ene og alene for Fordelens Skyld og beregner Alt derefter, saa at Alt

tilstedes de Unge, hvad der kun kan betales: da kan det spredte, ukontrollerede Liv blive farligt. — Naar jeg nu i det Hele maa foretrække Samlivet, som da ogsaa i en given Egn maa være billigere end Livet i „Seminarietvartenerne“ (som vedkommende Boliger nok hiſt og her kaldes) i samme Egn: da seer man jo nok, at jeg ingenlunde gjør dette ubetinget.

Betalingen er, som anført, 124 Rdlr. aarlig for Kost og Bost; men Betalingens Byrde lettes betydelig ved den Understøttelse, som ydes Eleverne af offentlige Midler. Angaaende Omfanget og Fordelingen af den Understøttelse, som tilfød Eleverne fra Seminariets Oprindelse og til Aaret 1841 kan jeg henvise til mit lille Skrift: „Historiske Efterretninger...“ S. 50 og 51. Hvorledes det siden dette Aar har forholdt sig hermed, skal jeg kortelig berette (jvnfr. Tidsskrift for Almueskole- og Seminariivæsenet, 15de Aargang S. 185, 86 og 87). Den i bemældte Skrift nævnte Understøttelse fra Sore Akademi bortfaldt ifølge kongelig Resolution af 11te April 1849; ligesom ogsaa Overkammerherre Grev Moltke til Bregentved, der i en Række af Aar holdt 4 Elever, meest Skolelærer- og Bønderfommer fra hans egne Godser, frit her, for et Par Aar siden har ophørt med denne Understøttelse. De egentlige, offentlige Friplads, hvormed endog var forbunden en Hjælp til Klæder paa 20 Rdlr. aarlig, bleve til sin Tid bortgivne af Rentekammeret som det Kollegium, der bestyrede Domænernes Midler, af hvilke Understøttelsen udrededes, siden af Domænedirektøren og endelig af Kultusministeriet, Alt efter Indstilling af Forstanderen ledsaget med Direktionens Betænkning. Da jeg var bleven Anstaltens Bestyrer, begreb jeg snart, at den ikke ubetydelige Understøttelse kunde fordeles noget hensigtsmæssigere, hvorved Flere kunde blive hjulpsne. „Det traf sig ikke sjelden, at Elever, og det ikke altid de værdigste, havde Friplads og dertil 20 Rdlr. aarlig til Klæder under deres hele Ophold her; det traf sig ogsaa, at af omtrent lige værdige kunde nogle have en saa

betydelig Hjælp, medens andre fik slet Intet, efterdi Pladserne vare saa faa i Forhold til Elevantallet — for blot at berøre dette. Den første Forandring, jeg fik bevirket, var den, at bemældte Klædepenge, i Alt (for 12 Fripladser) 240 Rdlr., bleve adskilte fra Fripladserne og som mindre Stipendier fordeelte imellem trængende Elever, der ingen Friplads havde kunnet opnaae; den næste var denne, at Fripladserne i egentlig Forstand ophorte, og at Beløbet forvandledes til større og mindre Understøttelser: paa 80, 60, 50 og 40 Rdlr. aarlig. Jeg følger dernæst ved at koncipere mit Forslag til Hjælpens aarlige Fordeling følgende Regler: Ingen at indstille til Gratifikation for deres første Underviisningsaar, da man ikke endnu kjender af Erfaring deres Trang og relative Værdighed, og Andres Vidnesbyrd ikke kunne være afgjørende, blandt Andet fordi de kun kunne tale for den Enkelte, medens en Sammenligning, støttet til Erfaring, maa vise, hvem der fortjener Fortrinnet. Dernæst især at anbefale Elever af den øverste Klasse, og navnlig i Forhold til deres relative Værdighed, derefter de flinkeste i den mellemste Klasse, saavidt Beløbet strækker til; endelig ikke at anbefale Noget, som har klæffelig Understøttelse andensteds fra, eller om hvem det er vitterligt, at de ikke trænge, eller som formedelt deres mindre gode Opførsel ikke fortjene saadan Gratifikation. — I Aaret 1852 blev Summen af den aarlige Understøttelse efter dens daværende Beløb bestemt til 1660 Rdlr. og Udredelsen gif over fra Domænernes Fordebogskasser til Statskassen, idet Dispositionen da ogsaa blev nedlagt i Kultusministeriets Hænder, Alt fra Begyndelsen af Finantsaaret 18 $\frac{1}{2}$. Men fra Begyndelsen af Underviisningsaaret 1854 blev meerbemældte Understøttelses Beløb formindsket med 500 Rdlr. (saavidt vides til Fordeel for andre Seminarier), og er da nu fremdeles 1160 Rdlr." — Saaledes kunne da flinke, trængende Elever gjøre Regning paa en Understøttelse paa en 130 Rdlr. i det Hele, saa længe som saa staaer. — Det Mynsterste Vegat (hidtil to Portioner), der, saavidt vides,

bestyres af Enkebispede Mynster, Sjællands Biskop og Provst Mønter, uddeles til tvende Skolelærersønner, som hver faaer 40 Rdlr. om Aaret, til Juni og December Terminer, hver Gang det Halve.

Samlivet gjør, som man kan tænke, en bestemt, foreskreven Dagsorden for Eleverne nødvendig; en saadan har ogsaa ved trykte eller skrevne Reglementer været fastsat lige siden Seminariets første Tider. I min Formands Embedstid, 1821, bleve de ældre Bestemmelser reviderede, og der fremkom derved et nyt eller rettere fornyet Reglement, der, approberet af den daværende Overbestyrelse, det danske Kancelli, har været gjældende siden. At dette nu efter 38 Aars Forløb kunde trænge til en Revision, vil man finde rimeligt, saa meget mere naar man betænker, at en deelviis ny Tingenes Orden har taget sin Begyndelse med Ansættelsen af en Inspektør i forrige Aar. Jeg foretog derfor i Begyndelsen af dette Aar en Revision af Reglementet for dette Seminariums Elever af 1821, og denne reviderede Udgaave lyder som følger.

§ 1.

„Seminariielevernes nærmeste Foresatte er Seminariets Forstander og første Lærer; ham have de at lyde og til ham at henvende sig i ethvert deres Anliggende som Elever paa Seminariet; ham saavel som hans Medlærere og navnlig Inspektøren skulde de stedse vise beskedden Hørsommelighed og al Agtelse i Ord og Udførelse; med Tillid og Taknemmelighed bør de modtage samtlige Læreres Raad, Veiledning og Paa-mindelser, som de Mænds, der leve og virke for Elevernes Dannelse til deres vigtige Kald og for deres Fremtids Vel.“

§ 2.

„Man forudsætter, at Enhver, der lader sig antage som Seminariilærling, er som tænkende Menneske tilstrækkelig overbeviist om Vigtigheden af det Kald, hvortil han selv i skjønnsom Alder bestemmer sig. Saa bør da ogsaa den Tanke, at han engang skal have Indflydelse paa mange Menneskers

tidlige Dannelse til kristelig Kundskab, Tro og Dyd, og der- ved paa deres timelige og evige Vel, stedse være levende i hans Sjæl, og stedse være en Hovedbevæggrund til alle hans Bestræbelser."

§ 3.

"Eleven bør udvise utrættelig Flid i Betragtning af, at de Nar, som forundes ham til hans Underviisning (og religiøs- fædelige Dannelse) paa Seminariet, hastig bortile, og at han siden i Embedet ikke lettelig vil finde Tid og Leilighed til at indhente det Forsømte."

§ 4.

"Da intet Arbeide har Fremgang uden ved streng Ordens Jagttagelse, saa skal Eleven i alle Henseender holde sig den ved Seminariet indførte Orden efterrettelig, saaledes som dette Reglement fastsætter, saavel som hvad der ellers, i enkelte Dele, af Seminariets Forstander fastsættes, og ingen- lunde paa egen Haand tillade sig den mindste Afvigelse derfra."

§ 5.

"Til den daglige Orden hører:

- a. Eleven staaer op til det bestemte Slæt Klokken 6, reder selv sin Seng, saalænge ikke anden Foranstaltning des- angaaende er truffen, og bringer sit Toi i Orden paa den ham anviste Plads i Sovestuen, førend han forlader samme. Smudsigt Linned, Skotoi, som for Tiden ikke er i Brug, o. a. dl. anbringes andensteds, navnlig i Pulterkammeret; Klædningsstykker, forsaavidt de ikke bruges, gemmes i de i Sovestuerne anbragte Skabe.
- b. Han indfinder sig til bestemt Tid, reentlig og ordentlig paaklædt, i Lærestuer, Skolestue, eller hvor hans Forret- ninger kalde ham.
- c. I Lærestuerne henlægger han Bøger, Papirer, Landkort og andet Lærevæsenet Uvedkommende paa de dertil be- stemte Steder: i Skabe, Skuffer, Rum i Bordene o. dl., naar det ikke længere bruges.

- d. Han lader alle uvedkommende Sager blive udenfor Værelse og Skolestuerne, saasom: Overklæder, Hatte, Kasketter, Galoscher, Stofke, Piber, Paraplyer o. s. v.
- e. Eleven skal gaae tilfængs om Aftenen imellem Klokken 10 og 11, ikke tage Lys med sig paa Sovestuen, ei heller om Aftenen henseette sig med Lys til Arbeide eller i andet Diemed i noget andet Værelse end der, hvor Plads er anvist for den Klasse, hvortil han horer.
- f. Tobaksrygning inden Dørre, som helst ganske maatte falde bort, maa i alt Fald kun finde Sted paa Epifestuen, og heller ikke der en halv Timestid for Epifestiderne.

Men da det vilde være umuligt, her at opregne ethvert særskilt Tilfælde, saa maa Eleven i Almindelighed paa det Noiagtigste soie sig efter enhver Foranstaltning, som af hans nærmeste Foresatte, Seminariets Forstander, maatte findes nødvendig til Ordens Bedligholdelse ved Seminariet i enhver Henseende."

§ 6.

„Samtlige Elever maae beslitte sig paa Reenlighed i alle Henseender, hvormed dog den muligste Simpelhed og Tarvelighed i Klædedragten kan bestaae og af Pligt bør iagttages. Til Reenligheden horer: at de ved Baskning holde sig frie for alt Slags Smuds og Ureenlighed samt, hvis Seminariet faaer et Badekammer, alt imellem, efter Lægens Raad og Anordning, tage et Bad; at de ved at benytte Lommatorklæder, Spyttbakker og de ved Dorrene anbragte Skrabere og Maatter undgaae at besudle Værelsernes Gulve; at de udføre en vis nødvendig Forretning kun paa det dertil bestemte Sted, ikke f. Ex. umiddelbart op til Bygningen eller paa anden anstodelig Maade. Fremdeles: at de skifte Kroplinned mindst een Gang om Ugen og Lagener hver 4de eller (om Vinteren) 6te Uge, og folgelig ere forsynede med det fornødne Antal af Skjorter, Undertoi, Lagener, Haandklæder o. dl. til Skiftning; at de, dersom de selv børste

Klæder og Skotøi (Betjenten er villig til at besørge denne Forretning imod en billig Godtgjørelse af hver), udføre denne Forretning paa Bastestuen eller en af Gangene, som det kan findes passende, men ikke i andre Børelser. Alt Afstikkende i Paaklædning, der rober forfængelig Modeshyge, bør undgaaes."

§ 7.

„Deres sædelige Opførsel i Ord og Adfærd, baade paa Seminariet og udenfor samme, bør i alle Maader være ei alene upaafølgelig, men exemplarisk, saaledes som det med Rette kan fordras af dem, der i sin Tid skulle danne Andre ved Underviisning og foregaae dem med eget gode Exempel. Som en Folge heraf bør de undgaae ethvert Selskab, enhver Dmgang, enhver Adfærd, der paa nogen Maade kunde vække ufordeelagtige Tanker om deres Sædelighed. Til Usømmelighed i Tale bør henregnes: Banden, Sværgen, som alleflags usædelige Uttringer; endvidere: Skjældsord, Dgenavne, skadefro Spot og Haan samt krænkende Drillerier betræffende Gens Hunsfæller, hvad enten mundtlig eller skriftlig, saasom ved Skrivelser og Karikaturtegninger paa Bægtavler, ved Opslag paa Epifestuen o. dl. Til usømmelig Adfærd kan henføres ikke blot Drik og Spil og anden Usædelighed; men ogsaa letfærdigt Vesperti med Fruentimmer, Besøg af Smugtroer, hvorhen ingen Fornødenhed kan føre, hvor Egennytten tilstedes, hvad der kun kan betales, og hvor ingen offentlig Kontrol lægger Baand paa Toilesløsheden; voldsom Adfærd imod Kammerater. Ogsaa den letfindige Skuldesyge, som undertiden kan spores, er af flere Grunde forkastelig, og det dobbelt hos vogne Mennesker, der snart selv som Lærere og Opdragere skulle bekjæmpe alle slige Usømmeligheder hos deres Elever."

§ 8.

„De maae aldrig uden Nødvendighed være borte fra Seminariet, ingen Rejse foretage uden at mælde deres Reises Hensigt til Forstanderen og uden at have hans og, for deres Læretimers

Bedkommende, de øvrige Læreres og navnlig Inspektorens Til-
 ladelse. Ingen Nat maae de være borte fra Seminariet uden
 Forstanderens og Inspektorens Vidende og Billie. Gaaer Nogen
 undertiden i en Fritime eet eller andet Grinde til et Sted
 i Nærheden, d. v. s. til de nærmest om Seminariet liggende
 Gaarde, Huse eller Byer: Jonstrup's Bang, Bringe, Maaløv,
 Ballerup eller Børlose; da mælder han det til Inspektoren,
 naar han gaaer bort og naar han kommer tilbage. — Om
 Søndagen skulle Eleverne flittig deeltage i den offentlige Guds-
 dyrkelse og efter Tour tage Deel i at anføre ved Sangen og
 udføre andre tilsvarende kirkelige Forretninger, samt, om
 forlanges, spille Orgel i Kirkeværlose (eller, hvis der bliver
 anskaffet Orgel, i Maaløv) Kirke, efter den Orden, som i
 denne Henseende bestemmes."

§ 9.

"I Læretimerne bør de stille og opmærksomt agte paa
 det, der foredrages, og undgaae Alt, hvad der kunde for-
 styrre dem selv eller deres Medelever. Deraf følger da ogsaa,
 at de ikke uden nødvendig Grund forlade nogen Læretime i
 Utide. Ethvert Arbejde, som foresættes dem, f. Ex. Udar-
 bejdelse af Stil, Dispositioner o. dl., enhver Dvelse, som
 ved Seminariet skal foretages, skulle de forrette lige troelig,
 med muligste Flid og til bestemt Tid."

§ 10.

"Ligesaa skulle de ogsaa paa det Noiagtigste efterkomme
 Lærernes Grindringer med Hensyn til Methodoen ved Under-
 viisningen i den med Seminariet forbundne Skole, dens
 Orden o. s. v.; og til Skolens forskjellige Underviisnings-
 arbejder maae de til sin Tid, ifølge Sagens Natur, især for-
 bereede sig med stor Omhyggelighed."

§ 11.

"Af Inspektoren, som er bestykket til Vedligeholdelse af
 god Etik og Orden paa Seminariet, have Eleverne at mod-
 tage de Grindringer, Advarsler og Tilretteviisninger, som
 denne ifølge sin Stilling og den ham meddeelte Instrug

maatte føle sig befriet til at give, og at rette sig derefter uden Modsigelse, og paa ingen Maade lægge nogen Hindring i Veien for hans Opsynsforelse i Embedsmedfør."

§ 12.

„Hvis nogen Elev skulde troe, med Grund at have Noget at paaanke enten imod Opsynsmændene eller mod nogen anden iblandt sine Medelever, da maa han ingenlunde tage sig selv til Rette; men han har i saadant Fald, saavel som i ethvert andet, hvor han troer sig at have nogen Grund til Anke, at henvende sig til Inspektoren eller, i betydeligere Tilfælde, til Forstanderen."

§ 13.

„Den Mad og Drikke, som gives ved Seminariet, maae Eleverne hverken laste eller vrage, ei heller maae de forsyne sig med andensteds kjøbt Mad eller Drikke, eller af Seminariets Dekonom fordrø for sig nogen Forandring i den bestaaende Orden i denne Henseende. Skulde Noget med Grund være at erindre mod Boverctningen, da have Eleverne at mælde Saadant til Inspektoren, som iøvrigt jævntlig vil være tilstede under Spiisningen; at Forstanderen ikke undrager sig fra Mellemkomst og Afgjørelse i Strids og Uvissheds Tilfælde, er en Selvfølge. Ved Spisebordet og i Spisestuen bør Enhver iagttage Keenlighed, Sømmelighed og Orden; til hvilken sidste ogsaa hører dette, at Eleverne ikke bortbære Mad og Drikke fra Spisestuen enten til sig selv eller til Andre; hvad der skal bringes til de Syge, besorges ved Betjenten eller hans Kone."

§ 14.

„Til hvad Skade Seminariets Elever tilføie enten Seminariets Inventarium: Stole, Binduer, Tallerkener, Duge o. dl., eller deres Medelevers Eiendele, eller de dem til Brug betroede Boger o. s. v., bør de være ansvarlige og erstatte samme efter Taxation af Inspektoren. At skjære i Borde, Bænke, Kathedre, bemale Vægge, Dørre, Kathedre, Borde

o. dl., maa ansees for Usømmelighed hos vogne Mennesker, vordende Lærere og Opdragere."

§ 15.

„Gjentagne Overtrædelser af de i dette Reglement forefrevne Pligter, eller af hvilke andre Bestemmelser, der af Seminariets Forstander i Overensstemmelse med dette Reglement og hans Embeds-Ansvar maatte fastsættes, og endnu mere Forbrydelser, dem man dog nodig vil tænke sig at kunne finde Sted hos dem, der have saa god Leilighed til at danne deres Aand og Hjerte, ville have Bortviisning fra Seminariet til aldeles uundgaelig Følge. Man haaber derimod, at enhver Seminariieleve, om end dette Reglement aldrig var givet, ikke alene selv vil beslitte sig paa en saadan Vandel, som egner og anstaaer det Menneske, der i Tiden skal som Skolelærer gavne Ungdommen, ei alene ved Underviisning, men ogsaa ved exemplarisk, kristelig Udfærd, men at han ogsaa vil gjøre sig en Glæde af at lede og styre sin yngre eller svagere Medbroder, og at han, af redelig Jver for Seminariets Ære, vil, uden Skaansel, som her kunde have de skadeligste Følger, aabenbare med redelig og upartisk Sandhedskjærlighed hans Forseelse for Seminariets nærmeste Foresatte, naar venstabeligt Raad og Advarsel befandtes frugtesløse."

Den ved forrige Aars Begyndelse ansatte Inspektors Stilling og Forhold til Seminariets Orden, allerede antydet i det Foregaaende, er endnu fuldstændigere og tydeligere betegnet ved følgende ham forefrevne Instrux.

A.

„Han vil som Inspektør ifølge sin Bestikkelse have at føre Tilsyn med Eleverne udenfor Læretimerne, til Bedligholdelse af god Etik og Orden. Til den Ende vil han fornemmelig have at iagttage Følgende:

1. Paa Lære- og Væsestuerne. Det maa ansees for hensigtsmæssigt, at han om Morgenens, førend Under-
viisningen begynder, gaaer igjennem disse Stuer for at
paasee, at Alt der er i Orden: at ikke forskellige Sager,
saasom Boger, Tavler, Landkort, Aviser o. dl. ligge der
og flyde omkring; at Noddepulte, Sang- og Tegne-
apparater ere anbragte til Opbevaring paa de dertil
bestemte Steder; at Muslegardiner og Uhret ere i Orden,
Bægtavlerne ikke bestrevne med uvedkommende Ting,
samt at ingen ubehørig Sager findes i disse Værelser;
at Kathedre, Borde og Bænke m. v. ere rene; at der,
til sin Tid, er en passende Barmegrad og Værelserne
tilbørlig reengjorte og udluftede; kort: at Alt der er i
sommelig Orden. Men ogsaa til andre Tider, især om
Aftenen, maa det ansees fornødent, at Inspektøren jævnlig
besøger bemældte Stuer for at paasee, at Eleverne op-
holde sig i de for hver Klasse især bestemte Værelser til
Forberedelse, og ingen Forstyrrelse eller Ufømmelighed
der finder Sted. Det følger af sig selv, at han i givet
Fald tilholder vedkommende Opsynsmand eller Klasse-
overste at iagttage, hvad der til god Ordens Vedlige-
holdelse er dem paalagt.
2. Paa Skolestuen. Paa det der staaende lille Orgel
maa de spillende Elever have Udgang til at øve sig i
dertil bestemte Timer. Ligeledes er det tilladt de Elever,
som have Skoletour, at opholde sig i denne Stue uden-
for Skoletiden; kun at de ikke der ryge Tobak eller
foretage andre Underviisningen uvedkommende Ting, ikke
fyre for stærkt i Kaffeovnen, ikke borttage til eget Brug
Skolens Boger eller andre den tilhørende Apparater.
Gribes nogen Elev i Brud paa denne Orden, paamindest
han om, at han i Gjentagelsestilfælde forspilder sin Ret
til saadant ekstraordinært Ophold paa Skolen. Inspek-
tøren bør ogsaa her aflægge Besøg, om Morgenens som
til andre Tider, for at paasee, at ogsaa i denne Stue

god Skik og Orden holdes vedlige. Han tager en Fortegnelse over Skolens Bøger og Inventarium i det Hele, og efterseer hver Loverdag Eftermiddag, om noget Stykke skulde mangle; gjemmer under Laas og Lukke, saavidt muligt, Psalmebøger, nye Testamenter, samt andre Dele, som lettest kunde udsættes for at komme bort, naar de ikke vare saaledes gjemte.

3. Paa Spisestuen. Inspektoren vil i Reglen indfinde sig der til de reglementerede Spisetider for at vaage over, at ogsaa der Sømmelighed og Anstændighed er herskende, samt at Eleverne spise i rette Tid og ikke komme bagefter, men heller ikke trænge sig ind, for Bordet er dækket og Klokken ringer. Han paaseer derhos, at ingen Elev tager Mad eller Drikke fra Spisestuen, til sig selv eller til Andre (hvad der skal bringes til syge Elever, bringer Seminariets Betjent eller hans Kone); fremdeles: at ikke Tallerkener, Kopper, Glas o. dl., som er Seminariets eller Dekonomens Eiendom, tages bort fra Spisestuen. Er der Noget med Grund at klage over Beværtningen, over Mangel paa Reenlighed desangaaende, over Opvartningen, over Vaskning, da gjør han Dekonomen opmærksom paa Manglerne, at de snarest muligt kunne blive afhjulpne. Han vaager endvidere over, at der ikke ryges Tobak under eller en halv Timestid før Spiisningen, heller ikke om Aftenen længere end hoist til Klokken 9, med Undtagelse af Loverdag og Søndag Aftener, da denne Stue, oplyst og opvarmet, kan være til fri Afbenyttelse til Sengetid (i andre Bærelser er al Tobakrygning forbudt); endelig: at dette Bærelse holdes reent og ordentligt efter Omstændighederne, at Eleverne ikke færdes der med bedækt Hoved, med Tøfler paa Fodderne, eller paa anden upassende Maade, ikke opslaae upassende Besjendtgjørelser, o. dl.
4. I Ruskammeret paasees, at de der henhørende Sager, over hvilke Inspektoren har en Fortegnelse, ere tilstede

og behørig ordnede, og at Dorren for en Sikkerheds Skyld aflaaes efter hver respektiv Læretime*).

5. Paa Baskestuen, hvor Eleverne vaske sig og, tildeels, børste deres Klæder og Skotoi, paaagtes, at Betjenten iagttager, hvad der paahviler ham angaaende Vand, Rengjørelse o. dl., og at ogsaa dette Værelse holdes saa reent og ordentligt, som det efter Omstændighederne er muligt.
6. Paa Sygestuen have Eleverne Intet at bestille uden i Sygdomstilfælde. Naar saadant indtræffer og nogen indflyttes der efter Lægens Anordning, da seer Inspektøren alt imellem ind til de Syge for at fornemme, hvad de kunne have behov angaaende Pleie, Lægetilsyn og Lægemidler, samt for at paaagte, at Sygereglementet bliver overholdt, og gjør behørig Anmeldelse til Dekonomen eller, om fornødent, til Forstanderen, som iøvrigt selv omhyggelig ogsaa her vil iagttage Tingenes Gang; han vaager over, at Reenlighed og Orden der finder Sted, at der, til sin Tid, er den fornødne Varmegrad, at Luftten holdes reen, ingen Tobaksrøgning der foretages, ingen uvedkommende Personer der opholde sig, ingen uvedkommende Ting der indføres.
7. Paa Sovestuerne. Inspektøren deler Soveværelse med Eleverne og paaagter, at de staae op om Morgenen Kl. 6, at Sengene blive ordentlig redte og Matratserne vendte, at der skiftes Linned, Lagener m. m. til foreskreven Tid; at enhver Elev bringer sine Sager samstedt i Orden, for han forlader Stuen; ikke lader smudsigt Linned, ei heller Klæder og Skotoi, som ikke for Diebliffet bruges, forblive der uordentlig henflængte, i, under eller ved Sengene, men anbringer det paa sit Sted, i Pulterkammeret, Skabe, Kasser o. dl., Alt efter Omstændighederne; at ikke Eleverne der børste deres Sko

*) Dette Tilsyn med Rustkammeret og dets Inventarium gaaer nu over til den i Juli 1859 ansatte Gymnastiklærer.

og Stovler, men henvises med denne Forretning til Bækestuen, forsaavidt som man ikke vil lade den, imod en billig Godtgjørelse, udføre ved Betjenten. Han bør fremdeles ogsaa til andre Tider besøge disse Bærelser for at vaage over, at man ikke der ryger Tobak, ikke ligger i Sengene udenfor den egentlige Senge- og Sove-tid, naar ikke Sygdom noder dertil; at Binduerne aabnes til Udluftning; at der her, ligesom i de andre Bærelser, ordentlig feies, affstoves og afvaskes, saaledes og saa ofte som det er bestemt. Herhos paaseer han, at Eleverne alle gaae tilsengs i rette Tid, Kl. 10 om Sommeren og Kl. 10½ senest i de Maaneder, da Bærelserne oplyses; at Ilden er slukket i Kaffelovnene, Lys og Lamper slukkede paa Stuerne og Gangene overhovedet Kl. 10½, og paa Sovestuerne i alt Fald inden Kl. 11. Han vil da tillige vaage over, at ingen Forstyrrelse eller Uorden paa disse Stuer finder Sted, at ikke to Elever lægge sig i samme Seng, eller den ene i den andens Seng eller paa hans Plads, at ikke Fremmede overnatte der uden under ganske særegne Omstændigheder og efter særskilt Bevilling af Inspektoren eller Forstanderen.

Det følger dernæst af Stillingen og Sagens Natur, at Inspektoren jævnlig færdes iblandt Eleverne, ogsaa om Sommeren, naar de bevæge sig i det Frie, og at han da, forstaaer sig uden Smaalighed og Pedanteri, agter paa deres Tale og Udfærd, og hvis han deri finder noget Uanstændigt, Ufømmeligt, Ufædeligt, da efter Omstændighederne, mildere eller strengere, paataaler det; indfinde de sig paa Bærelserne, navnlig Lære-, Læse- og Skolestuerne i upassende Paaklædning, med bedæft Hoved, med Tosler, og i Læretimerne med Morgensko eller i Slobrok o. s. v., da undlader han ikke at vise dem til Orden. Som det da forventes, at han i det Hele af yderste Evne, ved Ord og Exempel, vil bidrage til, at en god Tone, kristeligt Sind og Skik kan mere og mere vinde Indgang og Befæstelse iblandt Seminariets Elever.

Det maa endelig ansees for gavnligt, at han holder Bog over Elevernes Forhold, og navnlig deri optegner enhver Ufømmelighed af nogen Betydning, han maatte bemærke hos dem. Ved Ugens Slutning, f. Ex. Lovdag Eftermiddag eller Aften, turde det være i sin Orden, at han samles med Forstanderen, for at de i Forening kunne samtale om hvad der er passeret i Ugens Lob, samt hvad derefter kunde være at foranstalte."

B.

"Som Skolens Lærer vil det være hans Opgave, at Eleverne ved hans Exempel, Belærelse, Rettelse og Paamindeelse faae saa klart et Begreb som muligt om en kristelig Skolelærers Færd og Forhold i det Hele som Lærer og Opdrager for de Smaa, og at de faae den størst mulige Dvælse i Skolearbeidet i hver Henseende; hvorhos det maa være den øvede Lærers Skjomsomhed overladt, naar og hvor han selv bør tage fat — mere i Underviisningsaaarets Begyndelse, mindre senere —, og hvorvidt han bør lade Eleverne, som have Skoletour eller Skoletime, arbejde selv under hans Opsyn. Ifke mindst bør han beslitte sig paa at haandhæve en fornuftig og kristelig Disciplin paa monsterværdig Maade. At han efter hver af de begyndende Læreres Præstationer, men ogsaa naar Ugens Arbejde i Skolen er endt, samtaler med dem om deres Feil og Fremfærd, er i sin Orden.

Det er isøvrigt en Selvfølge, at Forstanderen, der har Hovedansvaret for Stiftelsens Virksomhed og Fremme i det Hele, altid er beredt til at understøtte, raade og hjælpe efter muligste Evne, naar og saavidt det maatte ansees for nødvendent.

Summen af alle disse Bemærkninger vil da være: at det er Inspektorens Pligt at vaage over, at de forskjellige reglementariske Bestemmelser angaaende Orden, Neenlighed, Sundhedsforhold m. v., som enten ere eller herefter maatte blive fastsatte, noiagtig og punktlig blive tagne til Følge."

Det er en gammel Skik, at her Aar for Aar udnævnes 4 af de agtværdigste og paalideligste Elever af den øverste Klasse til Opsynsmænd, en Indretning, som før Inspektors Ansættelse var aldeles nødvendig, men som heller ikke nu er overflødig. Een af dem indsamler Breve til Forsendelse med Posten, modtager og omdeler ankomne Breve og Aviser, holder Bog og Regnskab derover; en anden omdeler Lys til Elevernes forskjellige Klasser og Afdelinger, til Dekonomen for Epistestens Bedkommende og til Portneren angaaende Belysning af Gange, Sove-, Syge- og Vaskestuer, og holder Kontrol dermed; to andre modtage Elevernes Løi til Vaskning og holde Bog derover, ligesom de atter omdele de vaskede Stykker til deres Eiermænd. Skifteviis, en Uge ad Gangen, tage de Deel i Inspektionen til Ordens Bedligholdelse. I en dertil indrettet Mædningssbog, som hver Morgen forevises Forstanderen, optegne de, hvem der have Skole- eller Kirketour, hvem der maatte være syge eller fraværende, samt om noget Usædvanligt, der fortjente Paaagtning, er forefaldet. De give (i Forening med den Øverste i hver af de to yngre Klasser) Lærerne Bink, naar Underviisningen hver Gang skal begynde, ogsaa efter Mellemminuterne (10 imellem hver to paa hinanden følgende Læretimer), efterat de i Forveien have sammenkaldt Eleverne; de tilvarsle deres Medelever, naar det er Tid at staae op og gaae tilfængs; naar nogen Elev er bleven syg, underrette de Forstanderen derom, for at han kan foranstalte det Fornødne, samt forebringe ham deres Kammeraters Ønsker og Andragender i hvad der angaaer dem i Almindelighed. I det Hele gaae de Inspektoren og Forstanderen tilhaande ved at holde Personerne og Tingene til og i Orden.

Seminarieret har som Betjent en gift Mand; han benævnes endnu sædvanlig „Portner“, endskjøndt her ingen Port er med tilsvarende Forretninger; Benævnelsen stammer

fra „Blaagaard“, og der havde den sin Betydning. Han modtager, saver og klover Seminariets Brænde og fordeler det omkring paa Bærelserne; han forsyner Vaskestuen med det fornødne Vand, tænder Lys og Lamper paa Sove-, Syge- og Vaskestuerne, lægger i Kaffelovnene, besørger samtlige Lokaler feiede og vaskede efter forestkreven Orden, Inventariet afborstet og reengjort (med Undtagelse af Epifestuen og hvad dertil hører, som Dekonomen holder i Orden); ligeledes bringer han Mad til de Syge og gaaer dem tilhaande efter Behov; kun i alvorligere Sygdomstilfælde, naar der skal vaages eller stadigt Tilsyn er fornødent, leies Andre dertil. Han besørger fremdeles Elevernes Sengelæder soledet til sin Tid, mindst et Par Gange om Aaret, aabner Vinduer og Ventilatorer til Udluftning, navnlig paa Sovestuerne. Han holder Gaarden, Rønder og Røndestene rene, og udfører overhovedet saadanne Forretninger, som ellers tilfalde Gaardskarle; kort han gaaer tilhaande ved allehaande Smaasysler, som vedkomme Seminariet; ligesom han da ogsaa, men mod særskilt Vederlag, besørger Seminariets Post to Gange om Ugen til og fra Ballerup, en lille halv Mil herfra.

For al saadan Tjeneste har han som Løn og Godtgjørelse: en besteden lille Bolig her paa Stedet med tilhørende Kjelder, Brænde- og Svinehuus, en lille Plet Jord til Have; fremdeles: 6 Læs Torv og 1 Favn Brænde og i Løn 200 Rd. (til dette Finantsaars Begyndelse havde han kun 120 Rd.); til Hjælp ved Reengjørelse udbetales ham nu 5 Rd. kvartaliter. For at besørge Seminariets Post faaer han for hvert af de to Vinterkvartaler 4 Rd. og for hvert Kvartal i Sommerhalvaaret 3 eller 4 Rd., i Alt for Aaret: 14 til 16 Rd. Lønnens Forøgelse i dette sidste Aar er en naturlig Folge deels af den i de senere Aar indtrufne betydelige Forhoielse af Prisen paa allehaande Livsformodenheder, deels af de større Fordringer, man nu efter Tidernes Medfør gjør i Henseende til Reenlighed og Reengjørelse m. a. dsl.; hvortil da ogsaa kommer, at Lokalerne ere blevne flere og større og Arbeidet ved

at holde dem rene og nette naturligtviis forøget i Forhold dertil.

Men man har været betænkt paa udvidede Foranstaltninger i denne Retning, og et Forslag desangaaende er indsendt og forventes i Hovedtingene approberet. Det gaaer iblandt Andet ud paa: at samtlige Gulve skulle vaskes hver fjortende Dag, feies hver eller i det Mindste (i tørre Sommerdage) hver anden Dag; at Betjenten alene passer samtlige Kaffelovne (hvis ikke Berkins saa meget omtalte og anpriste Barneindretning, hvad der dog stærkt tænkes paa, kan anses for hensigtsmæssig og blive indført), som ogsaa Lamperne, der nu ville træde istedenfor Belysningen ved Tællelys; at han besørger samtlige Elevers Senge redte (Sernsenge med tilhørende Matratser og Tæpper ere anskaffede); at han alene besørger Sygepleien, istedenfor at Eleverne selv i mindre betydelige Tilfælde have hjulpet til herved. Dersom nu dette Forslag bliver antaget, da vil ved det Anførte og andet Mere Arbeidet i den Grad forøges — især da Elevernes Antal efterhaanden forventes forøget en 40 til 50 pCt. —, at een Hjælper eller Hjælperisse til vil bestandig have fuldt op at bestille, i visse Tilfælde endogsaa to. Man har derfor seet sig befoiet til at udvide Forslaget derhen: at der maae anvendes et Par hundrede Daler mere end hidtil paa Opvartning og Reengjørelse; man vil næppe paa dette dyre Levested faae Alt besørget ordentlig udført med ringere Bekostning.

Lægetilsynet med Eleverne besørges af den nærmest, nemlig i Ballerup, boende praktiserende Læge, som ogsaa har Apothek. Han er egentlig forpligtet til at befordre sig selv hertil een Gang hver Uge i Vinterhalvaaret, og ellers at besøge de Syge og give Raad, naar forlanges. Han honoreredes indtil forrige Aar med 70 Rd. for Aaret; men da blev paa Grund af Omstændighederne Honoraret forhoiet til

100 Rd. Da imidlertid Lægens Arbejde rimeligviis vil tiltage, siden Elevernes Antal forventes at ville tiltage og det i betydelig Grad, og endnu hyppigere Lægebesøg desuden kunde onskes; saa vil en yderligere Forhoielse næppe kunne undgaaes. Man har troet at burde foreslaae: at Lægen besøger Seminariet mindst een Gang om Ugen Aaret igjennem med Undtagelse af Ferietiderne, som da overhovedet saa ofte det eragtes fornødent, og altid ved egen Befordring; og at som Følge af alt dette hans Honorar forhoies til 200 Rd. for Aaret. Medicinregningen er gjerne kun en 30 Rd., lidt mere og lidt mindre efter Omstændighederne; hvilket er et ikke ugunstigt Bidnesbyrd om Sundhedstilstanden ved Seminariet. Det ældre Evgereglement af 1841, konciperet af Seminariets daværende Læge Hr. Kancelliraad og Distriktslæge Mürer i Lyngby, vil formeentlig blive afløst af et nyt, skrevet af Stiftelsens nuværende Læge Hr. Busch i Ballerup og indlemmet i ovennævnte indgivne Forslag.

VI. Underviisningsforhold.

Med Bekjendtgjørelsen af 9de Mai 1857 var tilkjendegivet, at der skulde følge nærmere Bestemmelser for hvert enkelt Seminarium angaaende dets Virksomhed; og i Henhold hertil er nu følgende foreskrevet for dette Seminariums Bedkommende.

§ 1.

„Forsaavidt Pladsen tilstøder det, kan der i enhver af Seminariets Klasser optages indtil 30 Elever.*) Af disse

*) Det er sandsynligt, at her ville møde sig saa Mange til Optagelse, at Seminariet vilde kunne hver Gang optage 30 som Elever og alligevel have afviist adskillige aldeles umodne Aspiranter; men det er ikke efter de hidtil gjorte Erfaringer sandsynligt, at her for det Første — man her i denne Henseende haabe paa bedre Lider — ville iblandt Aspiranterne være 30, der kunne tilfredsstille de tarvelige Fordringer, som her gjøres ved Afgangsexamen. Men Lokalet vilde heller ikke kunne rumme saa

30 Pladser forbeholdes i den øverste Klasse alle, og i de to lavere Klasser 25 for dem, der ville uddanne sig til at være Skolelærere. Skulle saa stort et Antal Elever ikke kunne optages i en Klasse, da skal desuagtet 5 Pladser i hver af de to nederste Klasser staae aabne for dem, der kun ønske at deeltage i den Underviisning paa Seminariet, der tilfigter en almindelig Uddannelse."

§ 2.

"Paa Seminarietne skal indrettes et særligt toaarigt Kursus i Agerdykningskemi, Landmaaling og Tydsk eller Engelsk for de Elever, der ikke ønskede at deeltage i den kun for vordende Skolelærere beregnede Underviisning, og kan der paa dette Kursus anvendes indtil 10 Timer om Ugen. Forstanderen bestemmer, for hvilke andre Underviisningsfag disse Elever bør fritages for at vinde Tid til ovennævnte Kursus, og har han i denne Henseende ikke alene at tage Hensyn til Elevernes Anlæg, Kundskaber og Færdigheder, men ogsaa, saavidt Omstændighederne tillade det, til deres egne Ønsker. Hvert Aar bekendtgjøres af Forstanderen saavel i den Berlingske Tidende som i det paa Egnen meest udbredte Lokaltidblad, at saadanne Elever kunne optages paa Seminariet, med Angivelse af den Underviisning, hvortil der vil blive aabnet dem Udgang, samt med øvrig fornøden Oplysning."

Mange. Her ere indrettede 4 Sovesale: 3 til 20 Senge hver og 1 til 11, hvilket giver 70 Pladser foruden Inspektorens; efter samme Forhold ere da ogsaa Senge, Stabe og andre Inventariistykker beregnede. Tallet 30 kan alligevel komme til Anvendelse, forsaavidt som her eet og andet Aar kan indstille sig et forholdsvist for lidet Antal Aspiranter med behørig Forberedelse, hvorved der næste Gang bliver Plads til flere, maafee indtil 30; desuden falde gjerne Enkelte fra i Aarets Løb og navnlig ved dets Slutning. Da den mellemste Klasse kun kan have 25 Skolelærerelever, saa kan den øverste naturligviis heller ikke faae flere, med mindre det skulde være ved Oversiddere eller formedelt Aspiranter, der strax kunde indtræde i den øverste Klasse, Noget, der hidtil saare sjelden har fundet Sted.

§ 3.

„Den skriftlige Prøve aflægges i Religion, Katekisation, Opdragelses- og Underviisningslære og Regning. Ved den skriftlige Prøve have Eleverne ogsaa at godtgjøre deres Færdighed i Skjonskrift og Tegning samt at udarbejde en dansk Stiil over et opgivet Emne. Ved Bestemmelsen af Karakteren for skriftlig Udarbeidelse i Modersmaalet er at tage Hensyn til Retskrivningen og Stilen i alle de skriftlige Udarbejdelser. Som en Folge heraf bortfalde Bestemmelserne i Reglementet af 10de Februar 1818 § 39. (De lyde saa: „Til Slutning opsættes, ved Seminaristens Afgang, af Lærerne adskillige for Seminaristernes Kundskabs Omfang passende Emner, der ikke i deres Underviisningstid forhen have været opgivne; af disse udtager han ved Lodkastning eet eller tvende, af hvilke han, under een af Lærernes specielle Opsigt, udarbejder det ene og indfører det i den ovennævnte Stilebog.“)

Ved Fastsættelsen af Karakteren for Skrivning tages ikke alene Hensyn til Prøvestriften, men til Skriften i alle de skriftlige Udarbejdelser. De ved den skriftlige Prøve givne Karakterer sammenlægges med den Karakter, der gives ved den mundtlige Prøve for vedkommende Fag, for at bestemme den endelige Karakter for samme. I Tvivlstilfælde skal imidlertid den mundtlige Karakter altid have Overvægten, og skal dette navnlig finde Sted ved den praktiske Prøve, hvor under ingen Omstændighed den for den skriftlige Katekisation givne Karakter kan have eller sænke mere end een Grad Karakteren, der gives for den mundtlige Prøve.“

(Den skriftlige kateketiske Prøve kan jeg for mit Vedkommende ikke tillægge nogen sonderlig Betydning. Som Middel til at bedømme stilistisk Færdighed er den deels overflødig formedelsf de flere andre Udarbejdelser, og deels ifølge Sagens Natur lidet hensigtsmæssig. Som Middel til at bedømme den unge Lærers Underviisningsfærdighed — og dette er formeentlig Hovedhensigten dermed — forekommer

den mig temmelig upaalidelig. Det betyder noget ganske Andet, naar den unge Lærer maa hente Svaret, hvortil han skal knytte sit næste Spørgsmaal, hos Børnene, og naar han, skriftlig, tiltemper og giver det selv, naar han siebliffelig maa lade Spørgsmaal følge paa Svar og naar han, atter skriftlig, har al onskelig Tid til at overveie og betænke sig. Optræder den unge Kateket keitet og forlegen, stammende og famlende, uden Frihed og Uandærværelse, uden Liv og Interesse, da maa han kaldes en daarlig Kateket, hvorledes saa den tilsvarende skriftlige Prøve falder ud. Overhovedet maa den hele udvortes, umiddelbare Optrædelsesmaade anses for at være fuldkommen tilstrækkelig til at bedømme den unge Lærer som saadan og i den Grad overveiede ved Bedømmelsen, at en skriftlig Prøve ikke bør i nogen Maade være afgjørende. At en skriftlig Disposition over den foreliggende Materie derhos kan have sin Berettigelse, er naturligviis indrømmet).

§ 4.

„Karaktererne ved den mundtlige Prøve bestemmes af Læreren, der examinerer, og to Censorer, der vælges af Seminariedirektionen. Forsaaavidt Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet i Henshold til Bekjendtgjørelse af 9de Mai f. U. § 4 har beskiftet en af disse Censorer, indskrænker Seminariedirektionens Valg sig til den anden. Det Hensyn, der efter Reglementet af 10de Februar 1818 § 32 b. ved Karakterens Bestemmelse kunde tages til Udfaldet af de aarlige Examinere m. v., bortfalder fremtidig.“ (Det hedder der: Ved Bestemmelsen af Karakteren ved Dimissionsexamen „skal der tages Hensyn saavel paa de Karakterer, Dimittenden forhen har erholdt ved de aarlige Examinere, som og paa de Vidnesbyrd, Forstanderen og Lærerne meddele ham for Opførsel og Flid i den hele Tid, han har nydt Underviisning ved Seminariet.“ Som Censorer udnævnte af Ministeriet have i de sidste Aar modt: Generalmajor og Direktør for Gymnastiken la Cour, Professorene Berggreen og Høstled samt Inspektør Fjord,

resp. angaaende Gymnastik, Sang og Musik, Tegning og Skrivning, Mathematik, Regning og Naturvidenskabene).

„Ved Spørgsmaalenes Bestemmelse ved den mundtlige Prøve forholdes overensstemmende med Reglementet af 10de Februar § 35; men det er ikke nødvendigt, at Spørgsmaalene omfatte Alt, hvad der paa Seminariet er gennemgaaet. (I bemeldte § hedder det nemlig, at med Hensyn til Examinationen i de forskjellige Fag „opætter Læreren deri et Schema, hvorefter alle de af ham, enten efter trykt Lærebog eller skriftligt Foredrag gennemgaaede Sandheder i den af ham fulgte Orden, ere med vedtegnet Numer inddeelte i saa store Afde-linger, at enhver af dem kan give tilstrækkeligt Stof til at prøve Seminaristens Kundskaber . . .“) Ved Sangprøven bortfalder den ved Reglementet af 10de Februar 1818 § 42 paabudne Prøve paa at synge Basstemme efter Koralen. Karakteren for Musik bestemmes ene ved Elevens Violinspil.“ (Disse Bestemmelser ere berorte her foran S. 29).

„Med Hensyn til den praktiske Prøve (jfr. Bekjendtgjørelse af 9de Mai 1857 § 4 d) iagttages det, at saavidt muligt intet Underviisningsfag forbigaaes ved Fastsættelse af Opgaverne og at disse ogsaa indeholde Spørgsmaal, hvorved Eleverne faae Leilighed til at lægge for Dagen, at de noie kjende den indbyrdes Underviisning“. (Denne Læremaade, saaledes som den er ordnet og anordnet ved den bekjendte Methodelære med tilhørende Schemata, er i mine Tanker et saa ufuldkomment Middel til Børns virkelige Fremmeelse, at den næppe i og for sig fortjente at bestaaes ved ny Indskjærpelse; men da den, som man let kan tænke sig, endnu bruges i mange Skoler, saa kan det forsaavidt være nødvendigt, at de tiltrædende unge Lærere ere bekjendte dermed). „Derimod godtgjøres under denne Prøve ikke Elevernes Dygtighed til at forestaae den gymnastiske Underviisning, da saadant henhører til Proven i Gymnastik.“ (Jfr. Reglementet af 10de Febr. 1818 § 45, hvori Prøve-Maaaden i dette Fag er foreskrevet.)

§ 5.

„Den mundtlige Prøve begynder ved Jonstrup Seminarium den 4de Mandag i Juni Maaned. Den i Reglementet af 10de Febr. 1818 § 32 a paabudne Prøve afholdes umiddelbart efter Afgangsprøven. Forstanderen er berettiget til at underkaste de Elever en særlig Prøve, med Hensyn til hvem han anseer det for tvivlsomt, om de bor stedes til Afgangsprøven.“

Jeg havde onsket og foreslaaet, at Afgangsexamen her kunde være bleven forlagt til henimod Slutningen af Juli Maaned, især til Bequemhed for dem, som Aar for Aar optages. De maae nu først gjøre Reisen hertil for Afgangsprøvens Skyld, dernæst indfinde sig her i Begyndelsen af Juli Maaned, og saa efter en 4 Ugers Underviisning faae de Sommerferie hvilken de fleste benyttede til Besøg og Ophold i Hjemmet; saa meget mere ubeleiligt som nu Alle skulle indfinde sig personlig her paa Stedet til Afgangsprøve, og Seminariet faaer endeel Elever fra fjernere Egne f. Ex. Bornholm, Volland=Falster, ja enkelte endog fra Monarkiets endnu længere fraliggende Dele. Disse Elever kunde ved den attraaede Forlæggelse undgaaet een af bemældte Reiser, om ikke to, og Seminariet undgaaet den Ubequemhed, efter een Maaned's Underviisning at maatte give een Maaned's Ferie. Denne Forandring kunde sluttet sig til adskillige andre Forandringer og nye Indretninger, og her kunde iaar været en særegen Foranledning dertil, da vi formedelst Bygningsforandringer nødtes til at udstrække sidste Sommerferie til 2 Maaneder: den Maaned, som derved gik tabt for Underviisningen, kunde saa atter bleven vunden. Men der kunde af følgende Grunde ikke tages Hensyn til et saadant Forslag. En af Seminariets Direktorer, nemlig Bisoppen, er netop til den paataante Tid paa Bispetat's; denne fører Bispetator som oftest længere bort fra disse Egne, og det vilde være ham til Uleilighed, om han for at kunne overvære vor Examen et Par Dages Tid skulde afbryde sit Arbeide og derhos

gjøre en maaskee længere Reise hid og did. Men desuden, det er for en stor Deel de samme Mand, der ere Censorer ved de forskjellige Seminarier, og disse ligge, som bekjendt, temmelig langt fra hinanden; der vil altsaa maatte beregnes mindst en Maaned imellem Aarets første og sidste Seminarieexamen, denne kan da naturligviis ikke ved alle Seminarier slutte sig til Hundedagsferien; og det vilde faae Udseende af Vilkaarlighed, om man gjorde Brud paa den hidtil fulgte Orden i Henseende til Examen's Afholdelse: Jonstrup, Skaarup o. s. fr. efter et enkelt Seminariums Dunst og Bequemhed.

Angaaende den saakaldte aarlige Examen, da foreskriver meerbemældte Reglement (§ 32), at der „ved ethvert Seminarium skal holdes 2de Examina: a) en aarlig, hvilken bliver at foretage paa den Maade, som er bestemt i §§ 35 til 48, begge iberegne, og afholdes i de i § 33 anførte Fag, som enten med samtlige Seminarister eller enkelte Klasser ifølge de forskjellige lokale Indretninger (§ 27, som antyder Forskjellighed med Hensyn til Anordning af Timerne og Underviisningsgjenstandenes Fordeling efter Seminariernes Forskjellighed) ere fuldstændigen foredragne og tilendebragte. b) En endelig Afgangsexamen, der skal holdes i Direktorerens personlige Overvarelse, hvori Dimittenden enten (atter?) prøves i alle de i § 33 anførte Fag . . .“ Disse Bestemmelser bleve af min Formand opfattede og anvendte saaledes: her blev af Lærerne selv, der censurerede hos hinanden indbyrdes, afholdt en vidtloftig Examen, der varede Uger igjennem, og de givne Karakterer bleve indtegnede i Examen'sprotokollen i vedkommende Rubriker; men ved Siden af disse saaledes udfyldte Rubriker vare andre til Censorer's Afbenyttelse i givet Fald. Thi kort efter Fuldendelsen af denne Examination blev her i een eller to Dage afholdt en kort, gjentagen Examen med Dimittenderne i Overvarelse af to eller flere af Kancelliherrerne i Forbindelse med andre Censorer, meest Geistlige fra Kjøbenhavn. Det var dog sjeldnere, at denne

Gjentagelse ledte til noget nyt Resultat, og da navnlig meest til en Forhoielse af de af Lærerne givne Karakterer. Denne Fremgangsmaade fandt jeg meget tidsspildende og i flere Dele uhensigtsmæssig, og fik den derfor forandret saaledes: at Afgangsproven kun holdes een Gang, navnlig i Censurers Overværelse, to hos hver examinerende og i Censuren deeltagende Lærer, men uden at Lærerne censurere hos hinanden; at den skriftlige Examen blev endeel udvidet; at en „aarlig“ Examen blev afholdt af Lærerne selv med de to lavere Klasser, enten umiddelbart før eller strax efter Afgangsexamen; endelig at der ligeledes af Lærerne ene hver for sig blev afholdt en Halvaarsexamen med samtlige Klasser og Elever: og en saadan Anordning lader sig ogsaa, om jeg ikke feiler, forene med hvad nu er foreskrevet.

§ 6.

„Bed Oprykningen i overste Klasse foretages den endelige Prove i Geografi, Historie, Naturhistorie, Naturlære og Mathematik.

Denne Bestemmelse træder først i Kraft 1861, med mindre Seminariidirektionen maatte finde, at der ikke er Noget til Hinder for, at den tidligere kommer til Anvendelse.“ (Om den her berorte Deling af Examen har jeg havt Leilighed til at ytre min Mening her foran S. 31—33.)

I Henhold til de gjældende Bestemmelser skal Forstanderen for hvert Seminarium indsende Udkast til en Læseplan for samme; og naar et saadant, revideret af Direktionen, er approberet af Ministeriet, bliver det Regel for Underviisningens Anordning i de paafølgende 3 Aar, efter hvis Forløb Planen atter bliver at revidere og approbere paa samme Maade. Efter særlig Opfordring har jeg da udbedet mig mine Medlæreres Betænkning i denne Henseende skriftlig, hver for sine Fags Bedkommende; og med stadigt Hensyn saavel hertil som til de Grundtræk for Underviis-

ningen og dens Anordning, der indeholdes i et Udkast til en Læreplan, som Ministeriet havde ladet mig tilstille, har jeg udarbejdet en Læreplan for dette Seminarium, der har faaet behørig Approbation. Jeg meddeler den her tilligemed dens Motiver, tildeels udtalte med vedkommende Læreres egne Ord

Religion.

Nederste Klasse 4 ugentlige Timer. I 1 Time gennemgaaes Læren „om Gud, hans Væsen og Egenskaber samt hans Gjerninger“ (efter Valles Lærebog 1ste og 2de Kapitel). I 3 Timer behandles den hele Bibelhistorie (efter Herslebs ved Lind reviderede Lærebog).

Mellemste Klasse 4 Timer. I de 3 gennemgaaes Læren om Synden, om Frelsen ved Kristus, om Saliggjorelsens Orden samt om Kjærlighed som Lovens Opfyldelse (3de til 6te Kapitel hos Valle). I 1 Time meddeles en kort Indledning til den hellige Skrift i Almindelighed og dens enkelte Dele i særdeleshed og forklares et af de tre første Evangelier indtil Lidelseshistorien.

Øverste Klasse 7 Timer. I det første Halvaar gennemgaaes i 2 ugentlige Timer Læren om Raademidlerne og de sidste Ting (7de og 8de Kapitel hos Valle), samt foretages praktisk Analyse af Lærebøgerne, navnlig Balslevs Forklaring. 5 Timer anvendes til Bibelforklaring: 1ste Mosebog, 20 af Davids Psalmer, 2 af de smaa Profeter og „Apostlernes Gjerninger.“ I det andet Halvaar forklares i 2 Timer Johannis Evangelium (med Lidelseshistorien efter samtlige Evangelier) og Galater- (eller Romer-) Brevet; de øvrige 5 Timer anvendes til Repetition af de væsentligste og vanskeligste Partier af Troeslæren og Bibelhistorien, i fri, sammenhængende Udtalelse, og hvorved der lægges fortrinlig Vægt paa Foredraget.

Et Par Anmærkninger om denne Anordning og For-

deling! I Ministeriets forannævnte Udkast er antydet, at i den yngste Klasse skal Bibelhistorien behandles som Grundvold for den følgende Udvikling af Troes- og Pligtlaeren; men Meningene kan næppe være den, at alle 4 Religions-timer i samme Klasse skulle anvendes alene dertil. Foredraget over de almindelige religiøse Sandheder (1ste og 2de K. hos Valle) vil formeentlig have det fornødne bibelhistoriske Grundlag deels i den Kundskab, som Eleverne medbringe, deels i den, de snart erholde i de 3 bibelhistoriske Timer; formegen Gensformighed er ikke god. Forsaavidt som her maatte være Realelever, der, som naturligt, tage Deel i Religionsunderviisningen og ønske et fuldstændigt Kursus, ville de, i det høieste 5 i Antal, kunne høre Foredraget over Lærebogens 7de og 8de Kapitel i de dertil fornødne Timer i Forbindelse med vedkommende Klasse. Naar jeg ogsaa fremdeles vil knytte mit Foredrag over Troes- og Pligtlaeren til Valles Lærebog (og min Forklaring derover), da har dette fornemmelig sin Grund deri, at den bør nøie kjendes af Eleverne, saasom den endnu paa mange Steder er i Brug og sandsynligviis længe vil blive det, og at den, alle sine Mangler uagtet, dog i det Hele er af rigere, fuldstændigere Indhold, og forsaaavidt et mere tjenligt Grundlag i denne Henseende, end Balslevs; thi at Foredraget over Religionslaeren slutter sig til en af de autoriserede Lærebøger, er, synes mig, i sin gode, naturlige Orden.

Jeg har i det sidst forløbne Aar lagt L. C. Müllers Bibelhistorie til Grund ved Underviisningen i dette Fag; men den er dog, sine flere gode Sider uagtet, mere en Læse- end en Lærebog, og de mange, tildeels udførlige og ordrette Uddrag af Skriften tilegnes sjelden af Eleverne og vanskeliggjøre forsaaavidt Tilegnelsen af det egentlig Historiske; den udførlige Bestemmelse i Udkastet, at de bibelske Fortællinger skulle, saavidt muligt, læses i Skriften selv, gjør desuden en Lærebog af dennes Bestaafenhed og Omfang overflødig: jeg tænker da under disse Omstændigheder at vende tilbage til

Herselebs. At det bibelhistoriske Kursus tilendebringes i det første Aar, er, saavidt jeg skjønner, overensstemmende med Udkastet, som ogsaa med Sagens Natur. Stoffet opfriskes desuden og faaer mangfoldig nyt Lys ved Bibelforklaringer, samt ved Præparation til Skoleunderviisningen og ved Repetition det sidste Halvaar.

Jeg maa ansee det for hensigtsmæssigt at meddele en Indledning til Bibelen og begynde Bibelforklaringen allerede i mellemste Klasse, deels fordi Stoffet ellers vilde blive for omfattende og overvældende for den øverste Klasse, deels ogsaa for at befæste og deelsviis udvide og opfriske den Indsigt, som er vunden i de bibelhistoriske Timer. Men desuden: hvis Realeleverne, som ret og rimeligt kan være, tage Deel i Religionsunderviisningen, da bør de ogsaa gjøres bekendte med eet eller andet Hovedstykke af Skriften, saasom Matthæi eller Lucæ Evangelium. Det er i sin Orden, at man ved at gjøre et Udvalg af Davids Psalmer tager tilbørligt Hensyn til de messianske Psalmer og Boenitentspsalmerne, som overhovedet til dem, der oftest citeres og anvendes i Religionslæren; af de smaa Profeter turde Joel og Mika, Haggai og Malakias især fortjene at komme i Betragtning for vort Bedkommende. Naar jeg har foreslaaet at anvende et Par ugentlige Timer ogsaa i det sidste Halvaar, som efter Udkastet ellers er bestemt til Repetition, til Bibelforklaring, da har dette sin Grund i Frygt for, at man ellers ikke, selv ved fornøden Korthed i Forklaringen, skal blive færdig med de temmelig mange og omfattende Partier af begge Testamenter, som skulle forklares: mindst en 60 Kapitler, samt 20 Psalmer af g. T. og over 80 Kapitler af n. T. Udkastet vil, at 20 af de vanskelige og meest kjærnefulde Psalmer i den nye Psalmebog skulle forklares for Seminariernes Elever; og dette kan have sin Nytte saavel for deres egen som for Skolens Skyld, hvor Psalmelæsning og Psalmeforklaring paa ingen Maade bør undlades. De bør vælges af Psalmebogens forskjellige Hovedafdelinger, men ogsaa med Hensyn til de forskjellige

Hovedpartier af Religionslæren, der forklæres i Forbindelse med de tilsvarende Ufsnit af samme.

„Katekisation.

Øverste Klasse: 6 ugentlige Timer. 4 Timer til Behandling af religiøse Materier: Katekismen, Balslevs Forklaring og alt imellem Valles Lærebog, bibelske og andre Fortællinger af religiøs-moralisk Indhold, samt, leilighedsviis, Psalmer og Evangeliumstexter. 1 Time til Sprogøvelser med Skolens øverste Klasse og 1 Time deels til historisk-geografiske Øvelser, hæftede til vedkommende Ufsnit i Læsebogen, med samme Klasse, deels til forberedende, saakaldte Anskuelseøvelser med den nederste Skoleklasse.“

Hertil et Par Bemærkninger. Samtlige kateketiske Øvelser ere tillige Underviisning for de tilsvarende Klasser og Afdelinger af Skolens Elever. Den ledende Seminariilærer drager ved sin Anordning og Indgriben til rette Tid Omsorg for, at Børnene faae den beregnede Belærelse hver Gang. At rive en lille Afdeling ud af en Klasse i visse Timer for at experimentere med dem, er i Grunden en Forsyndelse imod disse Børn; og ofte ere Klasserne i vor Skole, navnlig om Sommeren, saa smaa, at en Deling i Partier næppe er mulig. Der er desuden noget ganske anderledes Bæklende og Øvende for den vordende Skolelærer i at disciplinere og undervise en heel Klasse med dens mange forskjellige Elementer og holde dem alle i Aande, end at sysselsætte nogle faa Børn: om Besparelsen derved af Lærerkræfter skal jeg ikke engang tale.

De 2 af bemældte kateketiske Timer anvendes til Behandling af Luthers lille Katekismus med Skolens yngste Klasse. Jeg knytter til Katekismens enkelte Materier bibelske Fortællinger, som og andre Smaaaførelser af passende Omfang og tilsvarende religiøs Indhold; derhos enkelte let-

tere, helst historiske Psalmer ved Slutningen af Hovedpartier, ved de store Fester o. s. v.: saa at de flere beslagtede Elementer, men af forskjellig Form og Farve, blive sammenknyttede, og det saavel for Dvølsens som for Børnenes Skyld. En tredie Time anvendes til kateketisk Behandling af Balslevs Forklaring for Skolens øverste Klasse, sjeldnere af Balslevs Lærebog, da denne bliver saaledes oplyst i de egentlige Religionstimer for Seminaristerne, at de hverken kunne savne Stof eller Bink til dens kateketiske Behandling; den har hidtil været givet af Skolens Lærer, men vil herefter blive givet af Undenlærer cand. theol. Clausen. Den 4de Time til religiøs Katekisation bliver benyttet til Bibelhistoriens Behandling efter Balslevs Lærebog, med Skolens øverste Klasse, under Veiledning af Skolens Lærer Beyerholm. At enkelte Psalmer ved passende Leilighed blive behandlede ogsaa med denne Klasse, ligesom og at nogle af Evangelii-texterne ville blive forklarede i Samtale med den, er i sin Orden.

Den femte kateketiske Time anvender Lærer Clausen til praktiske Sprogøvelser, orthografiske og navnlig grammatikalske, forstaaer sig med øverste Skoleklasse og knyttede til passende Stykker i Læsebogerne. Den sjette Time anvender Læreren i Geografi og Naturvidenskabernes til Anskuelseøvelser med de yngre Børn. Disse Dvølseser omfatte deels anskuelige Beskrivelser af huuslige Forhold, Naturgjenstande og Naturforandringer, som ligge de Smaa nær nok; deels Foreviisning af Ufbildninger af enkelte Handlinger og Situationer, eller af hele huuslige og landlige Scener og Samtale derover; deels Behandling af Fortællinger: Fabler, Parabler, Anekdoter, Læsefortællinger o. dl.: Alt som Forstole og Forberedelse for den tilstundende forgrenede Underviisning. Men derhos vil denne Lærer, H. Mortensen, der skal foretage Repetition af geografiske og naturvidenskabelige Materier med den øverste Seminariiklasse, med praktisk Formaal, alt iblandt forelægge tilknyttede historisk-geografiske og naturhistoriske Dvølseser paa Skolens Grund.

„Hvad angaaer „indbyrdes Underviisning,“ da maa man vel indromme dens Berettigelse i Almueskolerne overhovedet, om man end ikke kan billige den smaalige, vidtløftige, mekaniske Form derfor, som er foretegnet i afdøde Krigsraad Villes Methodelære og Bestemmelser; og for vor Skole med dens ringe Borneantal og med de behørige Lærerkrafter vilde dens fuldstændige Indførelse aabenbart være til Skade, som Erfaring tidligere har viist. Da Seminaristerne imidlertid skulle aflægge ikke blot theoretisk, men ogsaa praktisk Prove i den Henseende; saa har man tænkt, for deres Skyld at burde anvende 1 Time om Ugen til denne Methodes praktiske Udførelse; og man haaber derved at kunne opnaae den behørige Afrettelse i saa Henseende saavel med Hensyn til Seminaristerne som til Bornene.

**„Boglæsning med dansk Sproglære og Literaturkundskab.
Skriftlig Udarbeidelse i Modersmaalet.**

Nederste Klasse 7 Timer. Til Sproglære: Ord-dannelses- og Boiningslæren efter Meiers Lærebog, anvendes 3 Timer; til Boglæsning 2 Timer; til stilistiske Øvelser 2 Timer.

Mellemste Klasse 7 Timer. Til Sproglære: Sætnings- og Rettskrivningslæren efter Meier, 2 Timer; til Boglæsning og Literaturkundskab 3 Timer (hvoraf 10 til 12 Timer om Aaret til Læsning af Svensk); til stilistiske Arbejder 2 Timer.

Øverste Klasse 5 Timer. Til grammatisk-analytiske Øvelser 2 Timer; til Læsning og Literaturkundskab 2 Timer; til Stil 1 Time.

Bemærkninger hertil. Meiers Sproglære lægges til Grund for den grammatikalisk-orthografiske Underviisning, medens dog en betydelig Deel af det Specielle og mindre Bigtige overspringes.

I det første Aar gennemgaaes Ord-dannelseslæren

(Stamord, afledede og sammensatte Ord), og derefter Voiningslæren. Een eller anden god dansk Bog bruges i Timerne, for deraf at hente Ordforraad og Stof ved selve Underviisningen. Det forstaaer sig af sig selv, at man ei lader det beroe ved at faae de stive og tørre grammatikalske Betegnelser og Udtryk indprentede i Elevernes Hukommelse, men derimod besitter sig paa, saavidt muligt at øve deres Forstand og skjærpe deres Blik for de forskjellige Fænomener i Sproget.

I mellemste Klasse gennemgaaes Sætnings- og Rettskrivningslæren. Med Hensyn til den første stræber man, ved Hjælp af een eller anden Bog, at indøve Sætningens forskjellige Dele, Sætningernes forskellige Stilling og Forhold til hinanden, og lægges her fortrinlig Vægt paa at skjærpe den logiske Sands ved atter og atter at gaae tilbage til Spørgsmaalet: „hvorfors“ I Rettskrivningslæren bestræber man sig for, saa meget som muligt at nærme sig til vor Tids ypperste Forfatteres Skrivemaade.

I den øverste Klasse repeteres, hvad der er gennemgaaet i de to lavere Klasser, dog saaledes, at nu mere den praktiske Side træder i Forgrunden, saa at de fleste Timer benyttes til at analysere og under Analysen at give Bink, Almueskoleunderviisningen vedrørende.

Den danske Litteraturs Historie, som er henviist til de tvende øverste Klasser, meddeles helst i særegne Timer, fordi der ellers næppe vilde opnaaes noget tilfredsstillende Resultat, til sand Nytte for Livet. Denne Oversigt (thi dertil maa man indskrænke sig) gives i korte Træk efter et skizzeret Uddrag af N. M. Petersens Litteraturhistorie, saavidt den naaer. Vægten lægges herved ikke saa meget paa at erindre og fæstne i Hukommelsen Aarstæl eller smaalige Begivenheder; men man søger at føre Eleverne ind i det danske Sprogs Udviklingsgang, dets Paavirkning af andre Sprog, og at fremhæve de fremragende Personligheder, der have virket til Sprogets Fornyelse og Berigelse. Men netop der-

for ønskes det ogsaa, at der maa forbeholdes i det Mindste een Time ugentlig til Literaturhistoriens Behandling, da ellers Intet vil kunne opnaaes, som kan udvide Elevernes tidt saa snevre og indskrænkede Synskreds og virke frugtbringende paa deres hele Omdømme.

Til Opgaver i dansk Stil gives der den yngste Klasse Spørgsmaal, som ere beregnede paa at fremstille eller skildre en Egn, et Land eller en historisk Personlighed. I Mellemklassen gjøres Overgangen til Opgaver, hvor Reflektionen kan træde mere frem: snart af historisk, snart af religiøs Indhold, eller ogsaa eet eller andet Ordsprog. I den øverste Klasse, hvor Opgaver af samme, men mere omfattende Indhold stilles, sees navnlig hen paa Emnets Behandling, Sprogets Reenhed og Udtrykkenes Korrekthed, medens i yngste Klasse det Orthografiske maa være overveiende.

Historie.

Nederste Klasse 3 Timer; navnlig til Fædrelandets Historie efter Allens Lærebog, samt med flittig Benyttelse af Saxo og Snorro for den ældre Tids Bedkommende.

Mellemste Klasse 3 Timer; navnlig til Verdenshistorie efter Kosfods fragmentariske Lærebog, saaledes at der lægges fortrinlig Vægt paa de religiøs-historiske Momenter.

Øverste Klasse 1 Time; navnlig til Repetition af det Hele, men med praktisk Tendens."

Bemærkninger. Fædrelandets Historie gennemgaaes fornemmelig efter Allens mindre Danmarks Historie, og dvaales der fornemmelig ved Reformationen, Souverænitetens Indførelse og den nyere Tids Historie lige indtil vore Dage, da det ansees for en uafviselig Fordring, at Skolelæreren i vor Tid ikke er uvidende om det sidste halve

Århundredes store Betydning i religiøs og politisk Henseende. Det næste Aar foredrages Verdenshistorien, saaledes at der dvales ved de store Hovedbegivenheder saavel i den gamle som nyere Tid, og medtages der saa meget som muligt af Kirkens vigtigste Hovedbegivenheder og henpeges paa de for detirkelige Liv betydningsfuldeste Personligheder.

„Geografi.

Nederste Klasse 2 Timer. Første Halvaar: Fysisk Geografi i Almindelighed, Europas, Asiens og Afrikas Naturforhold efter Nimestads større Lærebog (S. 1—126).

Andet Halvaar: Amerikas og Australiens Naturforhold. Klima, Vegetation. Danmarks, Sverrigs Norges og Englands politiske Geografi (S. 126—246).

Mellemste Klasse 2 Timer. Første Halvaar: Det øvrige Europas politiske Geografi (246—364).

Andet Halvaar: De andre Verdensdele i politisk Henseende (364—478).

Øverste Klasse 1 Time, at anvende til Repetition med praktisk Formaal.“

Bemærkninger. Da Nimestads udførlige Geografi skal gennemgaaes i 2 ugentlige Timer i 2 Aar, saa vil der i disse Timer ikke kunne levnes Plads for Mineralogien. Men denne horer da ogsaa nærmere hen under Naturhistorien, og vil for dette Seminariums Vedkommende lettere finde sin Plads der, deels fordi Timeantallet til Naturhistorie bliver større, deels fordi de her brugte naturhistoriske Lærebøger ere forholdsviis mindre. Den saakaldte matematiske Geografi maa tildeels af de samme Grunde henføres under Naturlæren, hvor den ogsaa heelt vel kan have sin Plads.

„Mathematif og Regning.

Nederfte Klasse 7 Timer: 3 til Regning, 2 til Arithmetif og 2 til Geometri.

Mellemfte Klasse 6 til 7 Timer: 3 til Regning, 2 til Arithmetif og 1 eller 2 til Geometri.

Overfte Klasse 1 eller (helst) 2 Timer til Regning, og navnlig ifær med Skoleunderviisningen for Die.“

Bemærkninger. At den egentlige Mathematif er et ypperligt formelt Dannelsesmiddel og fremfor de flefte Discipliner fliffet til at øve i flarp, flikker Lærkning, indrommes gjerne; og man kunde folgelig mene, at der burde indrommes den flere Timer i Forhold til Regningen. Men lignende Fordele kunne opnaaes ved Regneunderviisningen, naar den gives paa den rette Maade; og ligesom Regningen er langt vigtigere for Skolelæreren end Mathematiken, for hvilken Almuefkoen kun har liden Anvendelse, faa opføre Anordningerne for Seminariunderviisningen ogsaa Regningen iblandt Hovedfagene og fordre flriftlig som mundtlig Prove deri, hvilket ikke er Tilfældet med Mathematiken: folgelig bør den ogsaa have flest Timer. Det vilde i nogen Maade forandre Sagen, dersom Eleverne ved deres Optagelse vare vel øvede i Regning; men dette finder fljednere Sted. Den ene af disse Discipliner løber desuden faaledes over i den anden, at flarpe Grændfer imellem dem ere vanskelige at drage; hvilket da heller ikke behøves, hvor, som det her tilforn har været Tilfældet og ogsaa fremdeles vil blive det, den samme Lærer undervifer i begge Fag. — Det kunde endvidere anfees for hensigtsmæssigt, at Seminariets Elever allerede i det andet Aar bleve gjorte bekjendte med Regningens methodiffe Behandling i Skolen, at de med desto florre Sikkerhed kunde med det tredie Aars Begyndelse tage fat paa Øvelserne med Born; men deels kunne de endnu behøve ret megen Øvelse i Faget selv, deels vilde man derved node Realeleverne (forfaavidt som faadanne indfinde sig) til at deeltage i methodiffe Øvelser, ligesom i Regneunderviisningen

overhovedet, med de egentlige Seminarister, uden at de deraf vilde have nogen Nytte. Den methodiske Veiledning bør man derfor helst udsætte til Overgangen til det tredje Aar, der fortrinlig skal ofres til theoretisk som praktisk Methodik.

Da det gjaldt om at revidere det gamle Reglement og give nye Bestemmelser for Underviisningen ved Seminarierne, udbad Ministeriet sig Erklæring navnlig angaaende Regne- og Mathematik-Underviisningen samt angaaende Underviisning i Naturhistorie og Naturlære, Sang og Musik, af Professor Steen, Dr. Chr. Lütken, Professorerne Holten og Berggreen. Deres Erklæringer ere, i Afskrift, tilfillede Seminarierne; og jeg skal med Forfatternes Samtykke, som jeg har udbedt mig, meddele dem her paa vedkommende Steder.

Professor Steen har angaaende Regne- og Mathematik-Underviisning ved Seminarierne bemærket følgende.

„Nederste Klasse Regning 3 Timer ugentlig deels til Indovelse af praktisk Færdighed, navnlig i Hovedregning, deels til Underviisning i saadanne Regninger, som ikke kræves ved Afgangsprøven, deels til saadanne Beregninger, der ere Anvendelser af hvad der læres i Arithmetik og Geometri, saasom Decimalregning, Roduddragninger, Opløsning af Ligninger, Arealberegninger. — Arithmetik 2 Timer ugentlig. De 4 Species med Forklaring over de derunder opstaaede Begreber om negative og positive, brudne og hele Tal. Forhold og Proportioner (som Udvidelse af Læren om Brok). Decimalbrok. Kvadrat- og Kubikrod. Anvendelsen af de lærte Sætninger saavel paa ligefremme algebraiske simple Beregninger, som paa Opløsning af Ligninger af første Grad med een Ubekjendt, uden videre theoretisk Udvikling (jfr. den Maade, hvorpaa Ligningers Opløsning indføres i Prof. Steens mathematiske Opgaver i det indledende Kursus).

Geometri 2 Timer ugentlig. Almindelig Indledning, hvorved man ad Anskuelsens Vej udvikler og ordner

Førestillingerne om forskellige Rumforhold, ikke blot saaledes, at plane Rumstørrelser betragtes, men saaledes, at navnlig ved Hjælp af Legemer udskaarne i Træ og deres Udfoldninger i Papir Sandsen for Former og Rumstørrelser vækkes. Der udfordres saaledes som Resultat korrekt mundtlig Beskrivelse af seete Legemers Form, Angivelse af Figuren af Gjennemsnit og Udfoldninger m. m.: (Herved bemærkes dog, at denne Indledning til Geometrien ikke almindelig gives, ligesom ogsaa at Læremidler dertil mangle. Men enhver Lærer, hvis Opmærksomhed er bleven vakt for en saadan Indledning til Geometrien, har strax følt en særdeles god Virkning deraf. Navnlig er den for Lærere i Almueskolerne, hvor Underviisningen i Geometri ofte med Nytte kan indskrænkes til en saadan Indledning, i Forf. Tanker særdeles vigtig.)

Plangeometri, nemlig Hovedsætninger om rette Linier og Cirkler, Kongruents og Ligestorhed, Ligestannethed, Arealberegning af retlinede Figurer. Anvendelse til simple Konstruktioner, som udføres paa Tavlen eller i Tegnebog med Passer og Lineal.

Mellemste Klasse Regning 1 Time egentlig med særligt Hensyn til Underviisningsmetoder. Dvæle i mundtlig detailleret Gjennemgang af Regnestykker. Arithmetik 3 Timer egentlig. Potentsopløstning og Roduddragning (med Begreberne irrationale og rationale Størrelser, imaginære og reelle Størrelser). Hovedsætninger om Tallenes Delelighed, forsaavidt ikke i det Mindste det Vigtigste deraf maatte være medtaget i første Klasse som Anvendelser (jfr. Steens Elementær-Arithmetik). Theorien af Ligninger af første Grad (med een og flere Ubekjendte). Ligninger af anden Grad. Logarithmer med praktiske Anvendelser, navnlig paa Renteregning. De allerførste Begreber om Sandsynlighed, med Anvendelse paa Lotteri, Livrente og Livsforsikring.

Efterhaanden som Underviisningen skrider frem, anvendes passende Timer til Dvelse i Anvendelser af det Meddelte.

Geometri 3 Timer egentlig. Regulære Polygoner, Cirkelberegning. Stereometri, navnlig Hovedsætninger om Planers og rette Liniers Stilling i Rummet, om Hjørner, om Legemers Kongruents, Ligestorhed og Ligeaanerthed, Symmetri, om Prismers og Pyramiders Kubikindhold, om Cylinder, Kegel og Kugle samt deres Udmaalning.

Ogsaa her blive passende Timer at anvende til Dvelse i geometriske Beregninger.

Overste Klasse 1 Time egentlig anvendes paa Underviisningsmethodernes Betragtning og til Dvelse i at forklare og gennemgaae enkelte Sætninger og Afsnit, navnlig saadanne, som henhøre til de første Begyndelsesgrunde."

„Naturhistorie.

Nederste Klasse: 3 Timer: 1. a. Formlæren af Botaniken (efter Vaupells „Planteriget's Naturhistorie" S. 1—72) i Juli, September og Oktober Maaneder.

b. Mennesket og Pattedyrene (efter Chr. Fr. Lütken's „Begyndelsesgrunde af Dyreriget's Naturhistorie" S. 1—48) i November og December.

2. a. Fugle, Krypdyr og Fiske (L. S. 48—110) i Januar, Februar og Mars.

b. Plantens Sammensætning og Liv (B. 72—114) i April, Mai og Juni.

Mellemste Klasse 2 Timer: 1. a. Blomsterløse, eenfrøbladede og kronløse Planter (B. 111—163) i Juli, September og Oktober.

b. Leddyrene (L. 111—154) i November og December.

2. a. Bloddedyrene (L. 154—174) samt Minera-

logien (nærmest efter en Forelæsning af Forchhammer) i Januar, Februar og Marts.

b. Slutningen af Plantelæren (B. 163—197) i April, Mai og Juni.

Overste Klasse: 1 Time til Repetition, med praktisk Formaal. Et Par ugentlige Timer, helst Loverdag Eftermiddag, anvendes om Sommeren til botaniske Ekspeditioner. (Den saakaldte Plantegeografi efter Rimestad i de geografiske Timer.)"

**„Om Underviisningen i Naturhistorie ved Skolelærer-
seminarierne,
en Betænkning afgiven paa Opfordring af Kirke- og Underviisnings-
ministeriet
af Chr. Fr. Lütken.**

Ministeriet har ved Skrivelse af 31te August d. Aar forlangt min Betænkning over, hvorledes Underviisningen i Naturhistorie hensigtsmæssigst kunde indrettes ved Skolelærerseminarierne. De Betragtninger over denne Gjenstand, som i denne Anledning have fremstillet sig for mig, har jeg her ved den Ære at indsende til det høie Ministeriums Prøvelse, idet jeg for at lette Oversigten deler dem i 4 Afsnit, nemlig:

- 1) Om Underviisningen i Mineralogi samt i Geologi og Geognosi.
- 2) Om Underviisningen i Zoologi og Botanik.
- 3) Om Lærebøger i Zoologi og Botanik samt om Billedværker og andre Hjælpemidler til Brug ved Underviisningen.
- 4) Om en naturhistorisk, fornemmelig zoologisk Underviisningsfamsling.

**1. Om Underviisningen i Mineralogi samt i Geologi
og Geognosi.**

Med „Naturhistorie“ forståes i Regelen baade den organiske og den uorganiske Naturs Historie. Jeg antager imidlertid, at Ministeriet nærmest har tænkt paa Dyr- og Plante-

rigets Naturhistorie og ikke egentlig tillige paa Steenrigets. Da jeg imidlertid ikke har nogen Bished for, at denne min Antagelse er rigtig, skal jeg tillade mig først kortelig, at udvifle, hvorfor jeg antager, at Underviisningen i Naturhistorie foreløbig idetmindste bør indskrænkes til Zoologi og Botanik.

Mineralogien forudsætter som Indledningsvidenskaber Chemi og Krystallographi. Hvor meget man end vilde indskrænke Mineralogiens Omfang som Underviisningsfag ved Seminarierne — selv om man f. Ex. vilde indskrænke sig til at characterisere en 20 à 30 Mineralier — vilde dog denne Characteristik være saagodt som umulig eller rettere blive ufatteligt for Eleverne, med mindre Chemiens Hovedsætninger og vigtigste Forhold staae klart for ham, og medmindre han har lært Krystallographi. Hvorvidt Chemi er bestemt at skulle optages blandt Underviisningsfagene paa Seminarierne, er mig ubekjendt; jeg skulde imidlertid finde det overmaade onskeligt for ikke at sige aldeles nødvendigt, og i saa Fald vilde den nødvendigste mineralogiske Kundskab der finde en meget naturlig Plads, saaledes som det f. Ex. er Tilfældet i Hr. Overlærer Johnstrups lille Værebog i Chemien til Brug for Realklasser. Men selv om der i Henseende til kemiske Forundersøgelser ikke var Noget iveien for, at Mineralogien kunde medoptages som særskilt Underviisningsfag, vilde Krystallographien dog altid være en Hindring, da det sandsynligviis for det Første vilde være vanskeligt at finde Lærere, som i den Grad kunde magte Fremstillingen af denne temmelig abstracte Disciplin, at den ikke vilde blive meget vanskelig at opfatte for de fleste Elever. Da endelig Mineralogien kun har ringe praktisk Betydning og kun saa Tilknætningspunkter i vort Fødelands Natur, synes alt dette at tale for indtil videre ikke at optage Mineralogien blandt Underviisningsfagene som en særegen Afdeling af Naturhistorien.

Man skjelnede tidligere mellem Geologi og Geognosi, saaledes at Geognosien kun skulde omhandle Jordkorpens Sam-

menfatning og de øvrige sig dertil knyttende faktiske Forhold, Geologien derimod behandle Jordlagenes Dannelsesmaade og Jordflodens Udviklingshistorie. Nu pleier man ikke at adskille disse 2 Sider af een og samme Videnskab, men at sammenfatte dem begge under Navn af Geologi og stedse at lade Fremstillingen af de faktiske Forhold følges umiddelbart af den theoretiske Forklaring. For desto bedre at kunne drofte det Spørgsmaal, om Geologien burde have Plads blandt Seminariernes Underviisningsfag, skal jeg dog tillade mig paa en Maade her at gjenoptage den ældre Distinction, idet jeg skjæler mellem Geologi sensu strictiori og Jordens Udviklingshistorie. Jeg anseer det for afgjort, at en almindelig Oversigt over Jordkorpens Lag, disses Aldersfølge, Udbredning, Forsteninger o. s. v. vilde falde udenfor de omhandlede Opgavers Omraade. Derimod antager jeg det for nødvendigt, at der meddeles en Oversigt over Danmarks Jordbundsforhold. Denne forudsætter ganske naturligt, at Læreren ogsaa forklarer, f. Ex. hvorledes Kalk, Sandsteen, Løv o. s. v. dannes, hvorledes Granit er sammensat, og under hvilke Forhold den er dannet, hvorfra vore Kampesteine hidrøre, hvilke Forandringer det maa antages, at Danmarks Niveauforhold og Physiognomi efterhaanden have undergaaet, o. s. v. o. s. v. Alt dette vil ganske naturligt finde sin Plads i en Indledning til Danmarks Geographi, der altsaa vil komme til at optage det Nødvendigste af Danmarks Geognosi og Mineralogi. Jeg antager overhoved, at Underviisningsregulativet vil tage det tilborlige Hensyn til Geographiens physiske Deel og at derfor Læren om Vulkaner, Hævninger, Sænkinger og andre Forhold, som man ellers pleier ogsaa at afhandle i Geologien, der kunne finde en passende Plads.

Heller ikke troer jeg, at den vordende Folkelærer burde favne rigtige Forestillinger om Jordens Udviklingshistorie, og da navnlig ikke om Plante- og Dyrerigetets forskellige Optraaden i de forskjellige Jordperioder, fornemmelig

paa Grund af denne Kundskabs Betydning for den almindelige Dannelse, som jeg sætter lige med den Vigtighed, man nu indrommer Kjendskabet til Chemiens vigtigste Sætninger. Om man har en mere eller mindre klar og rigtig Forestilling om Dyre- og Plantelivets Processer og Hovedformer, er langt fra ikke af den Betydning, som at man har opfattet gennem Chemien, at alle Stoffer i Naturen ere uforgængelige, hvormedet end deres Form og Forbindelsesmaade skifter, og gennem Geologien, at den nuværende Periode siden Menneskets Opræden kun er kort i Sammenligning med de tidligere, og at den nulevende Dyrverden vel nu er fuldkomnere end de foregaaende Perioders, men dog kun en mindre Deel af den, der har eksisteret. Herved er der jo rigtignok den Vanskelighed, at disse Sætninger let stille sig i en tilsyneladende Modsigelse med de gennem den hellige Skrift overleverede Anskuelser, og at man med Rette kunde betvivle baade Læreren og Lærlingens Evne til at magte en saadan Strid, saaat derved kunde aabnes Fritankeriet et farligt Indpas baade i Seminariet og i Folkeskolen. Jeg maa dog tilstaae, at jeg ikke nærer denne Frygt, da Læreren jo altid vil kunne vise, at Videnskabens Opfattelse af Jordens Udviklingshistorie ikke ligefrem modsiges af den bibelske Skabelseshistorie, og jeg skulde mene, at Seminariets Elever fra saa mange andre Sider ville være sikrede mod aandelig Udskeielse, at det derfor ikke vilde være nødvendigt at afspærre Videnskabens bedste Resultater fra dem. Mit Forslag gaaer iøvrigt ikke ud paa at optage Jordens Udviklingshistorie som et særligt Afsnit af Naturhistorien, men blot paa, at disse Forhold komme paa Tale paa passende Steder ved Undervisningen i Zoologi og Botanik. Underledes vilde Sagen stille sig, hvis der eksisterede en passende Lærebog i Mineralogi og Geologi; da vilde det jo nemlig ligesaa godt kunne lade sig gjøre at undervise deri som en særskilt Afdeling af Naturhistorien.

Mit Forslag gaaer altsaa for det første ud paa:

Foreløbig undervises der ikke særskilt i Mineralogi og Geologi, men disse Videnskabers vigtigste Data og almindelige Sætninger gennemgaaes paa passende Steder, deels under Underviisningen i Chemi, deels i den physiske Geographi, deels som Indledning til Danmarks Geognosi, deels endelig, hvad Jordklodens tidligere organiske Frembringelser angaaer, under Underviisningen i Zoologi og Botanik.

2. Om Underviisningen i Zoologi og Botanik.

Med Hensyn til disse to Videnskaber gaaer jeg ud fra den Forudsætning, at Opgaven vil være fornemmelig at gjøre Folketskolens tilkommende Lærere bekendte med vor egen Natur, med hvilken deres tilkommende Lærlinge staae i saa mangfoldig Berøring og som disse i practisk Henseende ere meget fortrolige med, Skjøndt de i høi Grad kunne trænge til theoretisk Oplysning om den.

Underviisningen i Zoologi maatte altsaa efter en kort Oversigt over det menneskelige Legemes Bygning og Livsfunctioner gennemgaae de Former (d. v. s. Slægter, paa enkelte Steder vel ogsaa Arter) af Pattedyr, Fugle, Krybdyr, Padder og Fiske, som udgjøre en væsentlig Deel af vor Fauna eller have Betydning som Fodemiddel, Huusdyr o. s. v. Det zoologiske System bliver her ikke nogen Hovedsag, men det vil falde ganske naturligt, at efterat f. Ex. alle de Pattedyrslægter ere gennemgaaede, der falde indenfor den ovenfor opstillede Kategori, Læreren da stiller dem sammen til et Overblik efter deres Ordener og characteriserer Klassen i Modsetning til de øvrige Svirveldyr, og at forud for Fuglenes og Fiskenes mere specielle Naturhistorie gaaer en almindelig Indledning om deres Bygning og Liv. Underviisningen vil altsaa ikke komme til at savne en systematisk Ramme. Jeg troer imidlertid ikke, at Underviisningen i Zoologi kan indskrænkes til vore indenlandske Svirveldyr alene. Ogsaa de

vigtigste fremmede Dyreformer f. Ex. Abe, -Pungdyr, Bæver, Dovendyr, Bæltedyr, Elefant, Næshorn, Flodhest, Struds, Klapperflange, Skildpadde, Krokodil, Flyvesnit o. s. v. o. s. v. bør medtages i Underviisningen, men skildres i losere Omrids og mindre fuldstændigt end vore egne indenlandske Dyreformer. Den maa i det Hele ikke gaae ud paa at give et kort Excerpt af Systemet, men kun paa at fremdrage de meest characteristiske Dyreformer og at give i al Korthed et anskueligt Billed af deres Bygning og Liv. Endnu mere effektivt og, om man vil, vilkaarlig maa Behandlingen af de lavere Dyr blive. Forholdsviis storst Udførlighed maa tilkomme Insecterne, der have saa stor Betydning i Landbrug, Skovdrift o. s. v. Af de øvrige Dyreclasser fremdrages og afhandles en enkelt Hovedform. Da saa mange af vore Skolebørn ere fra Kystfognene og som Fiskerbørn have et paa deres Viis meget praktisk Bekjendtskab til Havets lavere Dyr, kan det allerede af dette Hensyn ikke gaae an at springe disse aldeles over ved Underviisningen paa Seminarierne, selv om det kunde forsvares at lade disses Elever være ukyndige i hele denne vigtige Side af Naturlivet.

Paa en aldeles lignende Maade tænker jeg mig den botaniske Underviisning gennemført. At kjende Hovedslægterne, visse Steder ogsaa Arterne, af de danske phanerogame Planter, at kunne benytte Langes Haandbog i den danske Flora eller et andet lignende Værk, anseer jeg for at være en Hovedsag. Men Seminariets Elev maa ogsaa læse at kjende Grundtrækkene af det naturlige System, og fremmede Zoners meest fremtrædende Planter, f. Ex. Dranger, Palmer, Brodfrugttræer o. s. v., maae ikke være ham noget aldeles Ubekjendt. Han maa have en Forestilling om Planteverdenens Physiognomi under forskjellig geographisk Brede, Soide over Havet, paa de store Stepper o. s. v. Han maa endelig vide, hvilke Planter i de forskjellige Verdensdele give Mennesket „det daglige Brod“ (de saakaldte Brodplanter).

En almindelig Indledning om Planternes ydre og indre Bygning og om de i dem foregaaende Virksomheder er heller ikke til at undgaae.

Ved denne Begrændsning af de naturhistoriske Fag blive Zoologi og Botanik omtrent stillede paa lige Fod, og man kan ikke gjøre Regning paa, at Botaniken vil lade sig noie med meget mindre Tid end Zoologien. Man kan derfor vistnok i det Hele fastsætte, at Sommeren anvendes til Botanik, Vinteren til Zoologi, men forresten overlade Læreren den nærmere Ordning af Underviisningens Gang. Jeg troer hverken, at det er muligt at udarbejde Regulativer for Underviisningens specielle Gang og Methode, eller ved Ord at præcisere dens Omfang noiaagtigt. Alt beroer paa, at Læreren i disse Henseender har opfattet sin Opgave rigtig. Har han ikke dette, eller er han den ikke vogen, nytte Regulativerne dog ikke noget. — Det vil give sig af sig selv, at Læreren om Sommeren jævnlig vil foretage Excursioner, navnlig botaniske, uden dog at forsømme at lede Eleverne ind i Insectlivet eller i Livet i vore ferske Bunde, eftersom de ham omgivende Naturforhold yde Leilighed dertil. For det første Underviisningsaar kan man maafløe ansætte en mindre Excursion paa nogle Timer til en Gang hver Uge om Sommeren, for det andet Aar en større Udflugt 3 à 4 Gange i Løbet af den gunstige Aarstid.

Det er mig ubekjendt, hvormange Lærere hvert Seminarium vil tælle, og jeg har derfor ingen Kundskab om, hvormange Fag enhver Lærer vil komme til at overtage. Jeg skal derfor kun i Almindelighed henlede Ministeriets Opmærksomhed paa det Dnktelige i, at den naturhistoriske Underviisning henlægges enten under den samme Lærer, der besorger den geographiske Underviisning, eller under Læreren i Physik og Chemi, saafremt ikke, hvad der forekommer mig meget passende, Underviisningen i alle disse Fag kunde tildeles en og samme Lærer.

Mit Forslag for Naturhistoriens Vedkommende troer jeg

derfor for det andet at kunne sammenfatte-i følgende Sætninger:

Det vil være ønskeligt, om Læreren i Naturhistorie tillige kan være Lærer i Geographi, Physik og Chemi. Underviisningen skal fortrinsviis stræbe at oplyse vort Fædrelands Natur i sine almindelige Træk, dernæst ogsaa at fremdrage de meest fremtrædende Træk af den fjernere liggende fremmede Natur. Den skal søge at give et klart og anskueligt Billede af Dyrenes og Planternes Bygning og Liv, og skjøndt Fremstillingen maa støtte sig til en systematisk Ramme, maa Systemet dog ikke gøres til Hovedsagen. I Regelen anvendes Vinteren til Zoologi, Sommeren til Botanik; om Sommeren foranstaltes tillige deels større, deels mindre zoologiske og botaniske Excursioner.

3. Om Lærebøger i Zoologi og Botanik samt om Billeder og lignende Hjælpemidler til Brug ved Underviisningen.

Jeg skal ikke her drøfte det Spørgsmaal, hvorvidt Ministeriet vilde finde det tilraadeligt at fremkalde Udarbejdelsen af en egen paa Seminarie-Underviisningen beregnet Lærebog, hvilket vistnok vilde kunne lykkes ved at udsætte en Præmie for en sliq Bog, eller ved at overdrage en Enkelt eller en Comité dette Hverv; jeg bemærker i denne Henseende blot, at det vel i saa Fald vilde være tilraadeligt i denne til Brug ved Seminarierne autoriserede Lærebog ogsaa at optage et kort Omrids af Mineralogien og Geologien efter de i første Ufsnit af denne Betænkning udviklede Principer. Men jeg forudsætter, at Ministeriet vilde foretrække i det mindste at begynde Underviisningen med de allerede eksisterende Lærebøger og skal derfor ikke undlade ogsaa kortelig at fremsætte min Mening om dette Punkt.

Deøvære savner man endnu en mindre Lærebog i

Botanik, beregnet paa den første elementaire Underviisning. Der har rigtignok været Udsigt til, at Hr. Cand. theol. C. Baupell agtede at udarbejde en saadan. Indtil dette Forsæt maaskee realiseres, troer jeg, at man er henviist til Dreyers mindre Botanik (i Bramsens og Dreyers Zoologi og Botanik), uagtet denne Bogs temmelig concise Form og undertiden temmelig abstracte Fremstilling. Men min Mening er da ogsaa kun, at Underviisningen skulde støtte sig til den; den maatte mange Steder gaae udenfor den. Til Brug ved Underviisningen i Zoologi veed jeg ikke bedre end at anbefale min egen mindre Lærebog i Zoologien („Begyndelsesgrundene af Dyrerigets Naturhistorie“), uagtet den ikke egentlig er udarbejdet til Brug ved Seminarierne, men for de lærde Skolers nederste Klasser — skjondt rigtignok den Lærke stadigen under Udarbejdelsen foresvævede mig, at den ogsaa maatte kunne bruges ved Seminarierne, hvilket jeg ogsaa har udtalt i Fortalen. For de første Dyreklassers Bedkommende, troer jeg, at den meddeler i passende Omfang, hvad der ovenfor er anbefalet at skulle læres ved Seminarierne. Kun for Pattedyrenes Bedkommende maatte Underviisningen rigtignok gaae en Deel videre og navnlig kortelig omhandle adskillige i den forbigaaede fremmede Dyreformer, f. Ex. Giraffe, Dovendyr, Bæltedyr, Pungdyr o. s. v., ligesom ogsaa det menneskelige Legems Bygning og Physiologi maatte afhandles noget udførligere. Det i disse Henseender Manglende vil Læreren imidlertid let kunne uddrage af min større Lærebog („Dyreriget“) og supplere ved mundtlig Forklaring eller ved Dictat.

Uf botaniske Ufbildninger er mig ingen bekjendt, der med Held kunde understøtte Underviisningen — efter som Schnigleins *Iconographia familiarum naturalium plantarum* vel er for dyr til at kunne anskaffes til Seminarierne — uden Andersons lille „Atlas öfver den skandinaviska florans naturliga familjer,“ hvoraf hvert Seminarium helst maatte have flere Exemplarer til Brug for Eleverne. Forresten er

Læreren henviist til den ham omgivende Natur og til de Haveplanter, som han vist aldrig vil savne Leilighed til at skaffe tilveie til Underviisningen. Til Brug ved denne vil han ogsaa let kunne anlægge en lille Samling af Røgler og andre tørre Frugter, Gjennemsnit af Stammer o. s. v. Et herbarium af indenlandske Planter vil han sikkert føle sig opfordret til at anlægge, mere for sin egen Skyld end for Underviisningens. Af zoologiske Afbildninger vil Burmeisters zoologischer Hand-Atlas gjøre udmærket Nytte for visse Klasser, f. Ex. Insekter og Fiske, Pictorial museum of animated nature (eller dens tydske Version: Illustrierte Naturgeschichte des Thierreichs) for andre, f. Ex. Pattedyr og Fugle. Hvis Sundervals Sverriges foglar, som nylig er begyndt at udkomme, bliver fortsat, vil det vist være mange Lærere et meget kjærkomment Hjælpemiddel. Endelig skal jeg erindre om, at de af Hr. Thornam med Ministeriets Understøttelse udgivne Underviisningstegninger ogsaa ville kunne være til megen Nytte her.

Da det vel neppe kan forudsættes, at Lærernes Venning vil tillade dem at anskaffe ret mange litteraire Hjælpemidler til at udvide og vedligeholde deres Kundskaber, vil det være nødvendigt, at der ved hvert Seminarium er et lille naturhistorisk Haandbibliothek. Af Skrifter, der ikke burde savnes i et slikt Bibliothek, skal jeg nævne Melchior's den danske Stats og Norges Pattedyr, Kroyers Danmarks Fiske, Nilsson Skandinavisk Fauna, Eschricht's Læren om Livet, Bendz Hestens Bygning og Liv, Forchhammers Danmarks geognostiske Forhold, Langes Haandbog i den danske Flora, Schouws Naturstidringer og Plantegographi, Schleidens Grundzüge der wissenschaftlichen Botanik, Milne-Edwards, Deudauts og Jusseus cours élémentaire d'histoire naturelle (maaskee bedst i tydsk Oversættelse), C. Voigts Handbuch der Geologi und Petrefactenkunde, sammes „zoologische Briefe“ og „physiologische Briefe“ (paa hvilket sidste Bærks noget materialistiske Tendens jeg dog ikke vil lægge

(Skjul), Baupells „Planteriget's Naturhistorie“ og mit „Dyreriget“, forsaavidt ikke, hvad man vel tør antage, de to sidstnævnte Skrifter ville være i Læreren's egen Besiddelse.

Mine Forslag med Hensyn til dette Betænkningens tredje Hovedpunkt reducere sig altsaa i det væsentlige til følgende:

Indtil der foreligger en approberet Lærebog i Naturhistorie til Brug ved Seminarierne, benyttes Dreyers's mindre Botanik og Lütken's mindre Zoologi, men med de fornødne Tilføielser, mundtligt eller skriftligt. Hvert Seminarium anskaffer de fornødne Billedværker til Brug ved Underviisningen og et lille naturhistorisk Haaudbibliothek til Brug for Læreren.

4. Om en naturhistorisk, fornemmelig zoologisk Underviisningsfamling.

Det er nu almindelig anerkjendt, at Underviisning i Naturhistorien er uden Betydning, naar den ikke støtter sig til Opfattelse af Organisationsforholdene og Formerne gennem Diet. Hverken Utlæser eller illustrerede Lærebøger kunne i denne Henseende erstatte Naturgjenstandene selv; hvert Seminarium maa derfor have sin lille Underviisningsfamling af zoologiske Gjenstande, hvorimod de botaniske i Regelen ville kunne skaffes tilveie til hver Underviisningstime, i Skoven eller Marken. Men denne zoologiske Samling behøver derfor ikke at være stor eller kostbar at anskaffe og vedligeholde; en Deel af den, antager jeg, at det kan overlades Læreren selv at skaffe tilveie, hvorved jeg da rigtignok forudsætter, at han har lært at omgaaes med slegt, og at man ikke vil overdrage nogen Lærer Underviisningen i Naturhistorien, uden at han i Kjøbenhavn har gennemgaaet et grundigt Cursus deri, ved hvilken Leilighed det vil være let at sørge for, at han bliver indviet i Sagens practiske Side. — Han maa kunne anlægge en Samling af indenlandske In-

secter, stor nok til at tjene til Grundlag for Underviisningen; han maa ogsaa kunne indsamle og opstille i Glas med Spiritus af vore indenlandske Krybdyr, Padder, Fiske o. s. v., hvad han finder tjenligt til Brug ved Underviisningen; han maa kunne skeletere taaleligt et Cranium eller en anden større Skeletdeel af et Pattedyr; han maa endelig nogenlunde godt kunne aftage og præparere Skindet af et mindre Pattedyr eller Fugl. Den Deel af Underviisningsfamlingen, som anskaffes paa denne Maade, vil ikke koste meget. Derimod vil det uregelmæssigt være forbundet med en Deel Udgifter at tilvejebringe den til Underviisningen nødvendige Suite af udstoppede Pattedyr, Fugle, Krybdyr, Fiske, Skeletter, Craniumer, enkelte lavere Dyrformer i Spiritus o. s. v. Efter et af mig udkastet Overslag vilde Samlingen komme til at bestaa af c. 110—20 Stykker — foruden hvad Læreren, som ovenfor anført, Tid efter anden vilde kunne skaffe tilveie — og foruden en lille Suite af Conchylier og Koraller, som jeg gjør Regning paa, at Universitetets zoologiske Museum vilde overlade gratis af sine Doubletter -- og vilde kunne have for en Sum af 220 à 230 Rdlr. for hvert Seminarium. I Betragtning af, at Eleverne, med Undtagelse af Jonstrup Seminarium, vel neppe ville faae Leilighed til at besøge de kjøbenhavnske Samlinger, og at Læreren, for at vedligeholde sine Kundskaber, vil være henviist til sine Bøger, den ham omgivende Natur og hans Underviisningsfamling, vover jeg ikke at foreslaae en Nedsættelse af hiin Sum ved at indskrænke Gjenstandenes Antal. Rigtignok har Universitetets zoologiske Museum tidligere kunnet udrette mere for de lærde Skoler for et lignende Beløb; men deels kunde man dengang raade over betydelige Dplag af visse Gjenstande, der kunde overlades Skolerne næsten eller aldeles gratis, men som man nu maatte skaffe tilveie ved Kjøb, deels skete hiin de lærde Skolers Udstyrelse med zoologisk Underviisningsapparat ved ligefremme Dpoffrelser fra Museets Side, og endeligen ere Priiserne paa Præparationsarbeide, Materialier o. s. v. stegne siden

den Tid. Om Maaden at tilveiebringe et slikt Apparat skal jeg dog ikke yttre mig nærmere, da flere Veie i denne Henseende ville staae Ministeriet aabne. Det vil imidlertid være tilraadeligt at forberede dets Tilveiebringelse jo før jo heller, da denne altid vil udkræve et Tidsrum af 2—3 Aar. Inden jeg forlader dette Emne, vil jeg dog sjerne en mulig Frygt for at en sliq Samling skulde gaae til Grunde af Mangel paa kyndigt Tilsyn; de udstoppede Gjenstande ville kunne præpareres saaledes, at de ikke ere udsatte for Angreb af Insekter eller Skimmel, forudsat at de ikke henstaae i et fugtigt Bærelse. For Skeletter og deslige er der ingen Fare, og for at conservere Spirituosa behøves der blot lidt Agtpaa-givenhed fra Læreren's Side. Jovrigt vil Læreren jo — efter hvad ovenfor er fremsat — fra sit Ophold i Kjøbenhavn kunne medbringe noget Kjendskab til Fremgangsmaaden med Naturalier's Conservation, og i vanskeligere Tilfælde søge Raad ved en af de offentlige Samlinger i Kjøbenhavn. Samlingen maa helst have sin Plads i Underviisningslocalet, baade for dens egen og for Underviisningens Skyld.

Uagtet mit Forslag, som ovenfor er udviklet, ikke gaaer ud paa at indføre Mineralogien som et eget Underviisnings-fag, bliver et lidet mineralogisk-geognostisk Underviisningsapparat dog derfor lige nødvendigt for at oplyse de Capitler af Mineralogien og Geologien, som jeg har foreslaaet at henlægge under nærstaaende Underviisningsfag. Der maatte være en lille Samling af Krystalmodeller, en Suite af visse Mineralier, af saakaldte Bjergarter for at oplyse især vore egne Jordbundsforhold, endelig c. 100 Arter af Forsteninger som Repræsentanter for Dyre- og Planteformer fra forskjellige Jordperioder, deriblandt omtrent $\frac{1}{3}$ danske. Jeg antager, at det vil være muligt at tilveiebringe dette Apparat temmelig billigt, men skal heller ikke om dette Punkt yttre mig nærmere, med mindre Ministeriet udtrykkelig skulde ønske det.

Mit Forslag gaaer altsaa ud paa:

Der anskaffes i Løbet af 2 à 3 Aar med en aarlig Udgift af c. 100 Daler for hvert Seminarium en zoologisk-mineralogisk Underviisnings-samling, som det tillige anbefales eller paalægges vedkommende Lærere at supplere efterhaanden med Gjenstande af vor egen Fauna. Anskaffelsen af dette Apparat forberedes snarest mulig.

Idet jeg slutter denne Betænkning, kan jeg ikke undlade at udhæve, at Underviisningen i Naturhistorie ved Seminarierne efter min Mening hellere maa stydes ud i den uvisse Fremtid end sættes i Gang, uden at de fornødne aandelige og materielle Kræfter ere tilstede. Til de første høre opvakte og vel instruerede Lærere, til de sidste et tilstrækkeligt Apparat af Naturgjenstande, med Hensyn til hvilke det maa være Seminariebestyrerens Pligt at paasee, at det virkelig benyttes, og at Læreren ikke af Magelighed indskrænker sig til sin Bog alene."

„Naturlære, med et lille Udtog af Kemi og Meteorologi.

Nederste Klasse 2 Timer. Første Halvaar: Faste, flydende og luftformige Legemers Ligevægt (Holtens Bog: „Læren om Naturens almindelige Love" S. 1—129).

Andet Halvaar: Bevægelseslæren, Bolgetheorien og Lydlæren (S. S. 129—203).

Mellemste Klasse 3 Timer. Første Halvaar: Lys, Varme, Magnetiisme og Elektricitet (S. S. 203—318, med Forbigaaelse af §§ 228, 229, 278, 282, 284, 286—289).

Andet Halvaar: Kemiens Hovedresultater (efter Johnstrups Bog: „De kemiske Grundstoffer og deres vigtigste Forbindelser"), mathematisk Geografi: Betragtning af

Jorden som et Verdenslegeme; Fremstilling af Verdensbygningen m. m. (efter et Udtog af Lærer H. Mortensen); samt Veirlære.

Øverste Klasse 1 Time til Repetition, med Skolens Lærebog for Die."

Bemærkninger. „Måttet Veirlæren (Meteorologien) ikke er nævnt i Ministeriets Udkast til en fremtidig Lektionsplan for Seminarierne, synes dog en Fremstilling af Varmens Fordeling paa Jordens Overflade, Vindforhold, Regn, Sne, Dug, Lynild og Torden, Nordlys o. s. v. at være om ikke aldeles nødvendig, saa dog høist ønskelig. I Rimestads Geografi ere disse Fænomener nemlig kun fremstillede, ikke forklarede."

I Overeensstemmelse med bemældte Udkast vil der for ældste Klases Elever blive ansat 1 Time til hvert af de 3 (Lærer H. Mortensen overdragne) Fag: Geografi, Naturhistorie og Naturlære. Denne Time skal væsentlig benyttes til „at oplyse for Eleven den Form, under hvilken de omtalte Kundskaber kunne bibringes Børn i Almueskolen, — paa en saadan Maade, at denne Beskæftigelse tillige bliver en Repetition af det i de to lavere Klasser Lærte." Udsaa maatte friere Samtaler om bestemte Gjenstande finde Sted, Øvelser anstilles, eet og andet Punkt af Underviisningsstoffet (f. Ex. Bestemmelsen af Planter og Dyr) behandles udforligere, skriftlig Behandling af særegne Spørgsmaal foretages o. s. v.

„De naturhistoriske Ekspursioner ville vel i Reglen blive foretagne om Loverdag Eftermiddag, for ikke at komme i Kollision med Lektionsplanen. Imidlertid vilde det være ønskeligt, om man en enkelt Gang om Sommeren kunde foretage en længere Udflugt, f. Ex. til Sundet, Jøsefjord, Frederiksborgegnen, da ellers visse Naturfrembringelser (Strandplanter f. Ex.) aldrig vilde frembyde sig for den umiddelbare Jagttagelse. Endvidere vilde det i flere Henseender virke oplivende og forædlende paa Eleverne, om de et Par Gange

aarlig, maaskee helst om Vinteren, kunde faae Leilighed til at see Hovedstadens rige Samlinger af Naturens og Kunstens Værker; det er at formode, at man uden Vanstuelighed vilde erholde Udgang til de fleste Musæer paa særegne Tider."

„Underviisningen for Real-Eleverne.

Nederste Klasse 5 Timer. Til Agerdyrkningskemi 1 Time: Luften og dens Bestanddele, disses Kilder og Vandringer; Vandet og dets Vandringer; Jorden og dens uorganiske og organiske Bestanddele (efter et Skrift af H. Mortensen). Til Landmaaling theoretisk og praktisk 2 Timer (efter Hannemanns „Praktisk Undviisning til Landmaaling og Nivelisering"). Til Lydsk 2 Timer.

Øverste Klasse 5 Timer. Til Agerdyrkningskemi: Planterne og deres Bestanddele samt den rationelle Agerdyrkningslære, 1 Time. Til Landmaaling, især praktisk 2 (sammenhængende) Timer; idet kun omtrent en Trediedeel af Timeantallet anvendes til Theori og Konstruktion af Skort over de opmaalte Jordstykker. (Landmaalingen maatte selvfølgelig baseres paa Brugen af ganske simple Apparater, maaskee endog blot Stokke og Kjæde eller Favnemaal). Lydsk 2 Timer."

Profesør Holtens „Betænkning over Ordningen af Underviisningen i Naturlære ved Skolelærerseminarierne" er følgende:

„Underviisningen i Naturlære maa behandles paa ganske forskjellig Maade, eftersom man ifølge de Forkundskaber, Eleverne medbringe, tør lægge en mathematisk Udvikling til Grund eller ikke, og dette maa vel forståes saaledes, at man ingenlunde tør anvende den mathematiske Fremstilling for alle Elever, der have aflagt en Prøve i Mathematikens ganske ele-

mentære Dele; men kun for dem, som ere saa indøvede i Anvendelsen af de mathematiske Operationer, at de bevæge sig med stor Frihed og Lethed deri. Hvor en saadan Sikkerhed i Anvendelsen ikke er naaet, vil efter min Overbeviisning Læreren berede sig selv og Eleverne mangfoldige Bryderier ved at foredrage Naturlæren „mathematisk“, og jeg troer derfor, at det maa ganske opgives ved Seminarierne at følge denne Methode. Opgiver man da Mathematikens Anvendelse, bereder man sig imidlertid andre Vanskeligheder paa Grund af, at flere Ufsnit af Naturlæren ere af en saadan Beskaffenhed, at de næsten fordre en mathematisk Behandling, og at udelade disse vilde i det Hele ikke være tilraadeligt, da det Tilbageblevne da vilde vorde blottet for al indre Sammenhæng.

Det er imidlertid heldigt, at de Vanskeligheder, som frembyde sig ved det ikke-mathematiske Foredrag, falde udelukkende paa Læreren, som maa være vel funderet i Videnskabens mathematiske Grundlag, naar han skal være istand til at give en populær Fremstilling, som er forbunden med samme Klarhed og Sikkerhed som den reent videnskabelige, og som tillige kan sætte Eleverne istand til at optræde som Lærere paa et andet endnu mere populært Standpunkt.

Disse Vanskeligheder kunne da ogsaa overvindes ved alle Ufsnit af Naturlæren, og kun den saakaldte nyere eller høiere Optik maa jeg tilraade at udelade af Foredraget, fordi den, behandlet populært, vilde blive i høj Grad trættende og svulme op til et Omfang næsten ligesaa stort som hele den øvrige Deel af Naturlæren. Med Undtagelse af dette Ufsnit maa jeg fraraade at udelade nogen anden Deel af Naturlæren; da de samtlige gribe ind i hinanden og Anvendelser hyppigt foresalde baade i Naturens Huusholdning og i det daglige og praktiske Liv. Men Physiken staaer paa flere Punkter i et saa inderligt Forhold til Chemien, at Kundskab i denne ikke ganske kan savnes. Dog behøver denne Kundskab ingenlunde at være dybtgaaende. Jeg skulde nærmest i saa Hen-

seende foreslaac, at der i Indledning til Naturlæren, hvor der handles om Legemernes Egenstaber i Almindelighed, optages et Afsnit af kemisk Natur, hvori der kunde gives en kort Oversigt over de meest karakteristiske Grundstoffers Egenstaber, Hovedtrækkene af de sammensatte Legemers Forhold og de vigtigste Love for de kemiske Forbindelser. Paa den anden Side staaer Phisiken i saa nær Berøring med Astronomien, at den angiver Hovedlovene for Himmellegemernes Bevægelser; deels af denne Grund, deels af Hensyn til det Standpunkt af aandeligt Overblik, man kunde ønske Skolelærerne, var det vistnok ønskeligt, om der tillige meddeleth en kort Udsigt over Verdensbygningen, dog uden al astronomisk Detail. Jeg kan ikke Andet end antage, at den nærmere Tid vil blive tilstrækkelig, naar den benyttes med fornøftig Oekonomi. Med Hensyn til Underviisningsmetoden maa jeg i særdeleshed lægge Vægt paa, at alle Forhold og Phænomener saavidt muligt anskueliggjøres ved Forsøg, og at Læreren oplyser de foredragne Love med Taleexempler, for saa meget som muligt at udfylde den Mangel, Omgaaelsen af Mathematiken umægtelig medfører.

De Hjælpemidler, Litteraturen har at yde den paatænkte Underviisning, ere ingenlunde talrige, nærmest fordi den populære Fremstilling, den vanskeligste af alle, er bleven i hoi Grad misforstaaet af Fleertallet af de Forfattere, som have skrevet populære Lærebøger, og det i en saadan Grad, at de fleste af disse hverken ere let forstaaelige, eller indeholde en rigtig Fremstilling af de Forhold, de afhandle. Jeg veed for Dieblikket ingen anden Lærebog i Phisik at foreslaae til Underviisningen i Seminarierne end den af mig selv udarbejdede: „Læren om Naturens almindelige Love,“ der skjøndt vel i flere Henseender mangelfuld, dog for det Meste har opnaaet at give en Fremstilling af endogsaa udviklede Phænomener saaledes, at den temmelig let kan opfattes, uden at Mathematiken er bragt til Anvendelse deri. Den væsentligste Mangel ved Bogen er maaskee, at den som

Lærebog betragtet er noget for vidtløftig udarbejdet; men jeg troer dog, at den i en dygtig Lærers Haand maa kunne anvendes med Nytte. Med Hensyn til det kemiske Affsnit kunde maaskee med Nytte anvendes en af Justermester J. Thomsen forfattet populær Chemi; men her ere Vanstelighederne i ethvert Tilfælde ikke saa store, da Chemien, navnlig dens Begyndelsesgrunde, er af langt mere populær Beskaffenhed end Physiken.

Efter det her Udviklede troer jeg, at Underviisningen i Naturlære ved Seminarierne passende kunde ordnes saaledes:

I det første Aar: Indledning til Naturlæren; hvori afhandles Legemernes Egenskaber i Almindelighed samt gives en Oversigt over deres kemiske Eiendommeligheder og Forhold. Den mekaniske Naturlære indbefattende Læren om Legemernes Ligevægtsforhold og Bevægelse.

I det andet Aar: Bolgebevægelse og Lydlære. Den kemiske Physik indbefattende Læren om Lys, Varme, Magnetisme og Electricitet. Oversigt over Verdensbygningen."

„Opdragelses- og Underviisningslære.

Overste Klasse 4 Timer. 3 Timer anvendes til en Oversigt over Sjælens Evner som Grundlag samt til at fremstille de almindeligste Regler for deres pædagogiske og didaktiske Udvikling; til Forklaring af Methodens Væsen og dens Hovedstykker m. v.; til Udvikling af Almueskolens Begreb og Indretning, af Smaabørn- og Fortsættelsesskoler, samt af visse Partier af den specielle Methodik; endelig til en Fremstilling af Hovedtrækkene af Pædagogikens Historie. 1 Time anvendes, af de flere Lærere, successtvt eller samtidigt, til at gjenemgaae, hver for sine Fags Vedkommende, den specielle Methodiks forskjellige Partier. Curtmans Lærebog lægges til Grund, samt Willes Methodelære

betræffende den indbyrdes Underviisning. Det Historiske efter frit Foredrag."

Bemærkninger. Det er i sin Orden, at een af Seminariets Lærere fortrinlig har med Skolen at bestille, og det allerede af den Grund, at der kan her ske Eenhed og Konsekvens i Bogføring, Disciplin, som Anordning i det Hele, til Mønster for de unge, begyndende Lærere; og saaledes er da ogsaa den sidst ansatte Lærer Beyerholm fornemmelig sysselsat med Skolen, og befatter sig der med Underviisningen i Bibelhistorie, Regning, den yngste Skoleklasses Læsning og Forberedelse til Rettskrivning samt med indbyrdes Underviisning. Men det er ligeledes i sin Orden, at den praktiske Duellighed, som de forskjellige Lærere, hver i sine Fag, ere i Besiddelse af, kommer Seminariets Elever til gode, og at de folgelig have tilsvarende Timer, hvori de lede Underviisningen i Skolen. Saaledes har Forstanderen, der er Anstaltens Religionslærer, 2 Timer til kateketisk Behandling af Luthers Katekismus med hvad dertil hører og 1 Time til Bibel- og Psalmelæsning; Andenlærer har 2 Timer til Behandling af Balslevs Forklaring og 1 Time til Sprogøvelser; Musik- og Skrivelæreren leder Underviisningen i Sang og Skrivning; Læreren i Geografi og de naturvidenskabelige Fag har 2 Læsetimer med Skolens overste Klasse, og benytter dem da tillige til at vejlede til historisk-geografiske samt naturhistoriske Kundskaber ved Behandlingen af de tilhørende Afsnit i Læsebogen; ligesom han ogsaa har 1 Time til Anskuelsesøvelser som Forberedelse til Underviisning i Realier af forskjellig Art, saavidt de have hjemme i Almueskolen. Det er da herhos naturligt, at hver Lærer for sine Fags Bedkommende gennemgaaer den theoretiske Methodik, som siden under hans Vejledning kommer til Anvendelse ved Fagets Behandling i Skolen. Saaledes gennemgaaer da Forstanderen den kateketiske Læreform med hvad dertil hører samt den religiøse Methodik; Andenlærer Sprogets og Historiens Methodik; Treidelærer Sangens og Skrivningens Methodik; Fjerdelærer

methodiske Regler for Anskuelseunderviisningen, den geografiske og naturhistoriske Underviisning (og maaskee endeel af Læseunderviisningens Methodik); Femtelærer Methodiken for Regne- og tildeels Læseunderviisningen samt for den indbyrdes Underviisning; ligesom da den nye Gymnastiklærer vil theoretisk som praktisk antage sig den gymnastiske Underviisning. Det Ene med det Andet vil hver Lærer for sit Bedkommende omtrent kunne behøve henved en halv Enees Timer, og hertil er da ogsaa ansat en ugentlig Time for Aaret. Men det turde være hensigtsmæssigt, at Eleverne fik denne Underviisning, som Forberedelse til de praktiske Forhandlinger i Skolen, allerede ved det andet Aars Slutning og i Begyndelsen af det tredje, i flere ugentlige Timer; og hvad enten de nu af denne Grund fik 6 Timer ugentlig i et Par Maanedes, eller de fik 1 Time Aaret igjennem, maatte dette hvad Tiden angaaer være det Samme. Opdragelseslæren samt den almindelige, som flere Dele af den specielle, Underviisningslære er hidtil bleven foredraget af mig; men da den religiøse Underviisnings Gebeet er blevet endeel udvidet, navnlig ved en mere omfattende Bibelforklaring, medens jeg, af Grunde, som ikke her skulle anføres, ikke anseer det tjenligt, at den religiøse Underviisning gives af forskellige Lærere: saa maatte jeg overgive den ovennævnte methodiske Underviisning i andre Hænder; og det laae da nær nok at tænke paa Læreren i de naturvidenskabelige Fag H. Mortensen. Han har i den senere Tid givet Underviisning i Geometri; men dette Fag er nu gaaet over til Beyerholm, da det synes hensigtsmæssigt, at een Lærer har samtlige mathematiske Discipliner; der levedes derved Mortensen Tid til dette nye Fag. Fremdeles, som Lærer i Naturhistorie, er det ham paalagt at foredrage Læren om Menneskets legemlige Natur; men det Legemlige og Sjælelige hos Mennesket er saa noie forenet, at det Ene ikke lettelig kan behandles grundig uden at berøre det Andet; jævnlig er der Foranledning til at streife over fra det ene Gebeet paa det andet, som Enhver vil have erfaret, der har befattet sig med anthro-

pologiske Studier og Underviisning. Det synes da naturligt, at den, der underviser om Legemet, ogsaa belyser Sjælens Natur og Grundtyringer; og den hele Opdragelses- og Underviisningslære skal netop have et psykologisk eller rettere anthropologisk Grundlag; ja den er i Grunden anvendt Anthropologi, som da ogsaa den legemlige Udvikling hos Barnet bør ske efter Opdragelseslærens Anviisning. H. Mortensen har desuden i 3 Aar været Lærer i en Almueskole og et Par Aar forestaaet Underviisningen i Seminariets Skole, saa at det praktiske Skoleliv og den rette Omgang med Born ingentunde er ham fremmed. Dersom iøvrigt den methodiske Underviisning, denne Lærer saaledes skal give, maatte behøve et Korrektiv og Supplement, hvilket jeg paa ingen Maade antager, da vilde den have det i den ovenangeførte Deeltagelse af de forskjellige Lærere i methodisk Underviisning og Dvælse, og navnlig i den flersidige Belysning af Sjælens Evner, hvortil Underviisningen i Troes- og Pligtlæren giver rig Anledning. Den bedste Methodik og Didaktik er forresten den, som udtaler sig i de forskjellige Læreres Personlighed og Forhold i som udenfor Læretimerne. Jeg kan saaledes med gyldig Grund overgive et Fag, hvori jeg har underviist i 21 Aar, i andre Hænder.

•Skrivning.

- Nederste Klasse 2 Timer. Første Halvaar de enkelte danske Bogstavformer; andet Halvaar Sammenkrift, Taktkrivning (for at give Skriften Fasthed) og sammenslyngede Træk (for at gjøre dem flydende og let).
- Mellemste Klasse 2 Timer. Den latinske Skrift paa samme Maade.
- Øverste Klasse repeterer i 1 ugentlig Time begge Skriftarter og øves i at skrive uden Linier. Forskrifter bruges ikke sonderlig."
-

„Sang og Musik.

Nederste Klasse: Sang 2 Timer, Fiolinspil 2 Timer.

Mellemste Klasse: 1 Time Koralsang og 1 à 2 Timer harmonisk Sang; 2 Timer Fiolinspil; 3 Timer Orgelspil.

Øverste Klasse: 1 Time Koralsang; 1 à 2 Timer harmonisk Sang (i Forening med mellemste Klasse); 2 Timer Fiolinspil og 3 Timer Orgelspil.”

Bemærkninger. Naar man betænker, hvilken oplivende og dannende Kraft der ligger i den harmoniske Sang, og med hvilken Lyst og Interesse de nogenlunde musikalsk begavede Elever tage Deel i de harmoniske Sangovelfer, saa vil man indromme, at 2 ugentlige Timer dertil ere det Mindste, som bør tilstaaes. Lysten dertil lægger sig ogsaa for Dagen deri, at de bedste Sangere gjerne slutte sig sammen til en privat Sangforening og frivillige Sangovelfer; en Lyst, som Læreren paa sin Side kommer imøde, ved at indøve adskillige smukke og fortrinlige Sangnumere med dem til smaa Aftenunderholdninger.

Til Fiolinspil maae anvendes mindst 2 Timer om Ugen, saa meget mere som en ikke ganske ringe Deel af hver Time gaaer hen, navnlig for de uovede Spillere, med at faae Fiolinerne stemte og i Orden; men Klasseinddelingen kan ikke her anvendes eller forslaae formedelst Elevernes saa faare ulige Fremgang og oprindelige Færdighed: de sondre sig gjerne i denne Henseende i en 6—8 Grupper. Man seer ingen bedre Udvei end den, man hidtil her har fulgt: at dele Eleverne i saa mange Emaaaafdelinger, som deres forskellige Standpunkt tilraader, og saa lade de færreste Spillere iblandt dem anfore hver sin Gruppe, i 2 Timer om Ugen, forstaaer sig under Læreren's Ledelse. Anførerene erhverve sig derved store Færdighed i at undervise, og gjøre saaledes selv Fremgang, idet de befordre Medelevernes Fremgang. Et hensigtsmæssigt Læreapparat, som nu er udkommet, beregnet paa disse Forhold og paa saadan Anordning, vil fremme Øvelserne i denne Form.

Naar der i oftnævnte Udkast er foreslaaet 2 ugentlige Timer for hver af de to overste Klasser til Orgelspil, da trænger denne Bestemmelse til noiere Forklaring. Der kan ikke menes, at hver Elev af de to Klasser, som spiller Orgel, skal for sig have 2 ugentlige Timer. Regner man, at blot en 25 Elever i de samme Klasser spille Orgel (Antallet vil upaatvivlelig blive større); saa vilde dette, efterdi Underviisningen her er aldeles individuel, blive 50 Timer om Ugen, og to Lærere vilde udkræves for dette ene, underordnede Fag, hvilket ikke har nogen Nødvendighed. Endel af den til Orgelunderviisning bestemte Tid maa anvendes paa den fornødne Theori, og derved er hele Klassen sysselsat; det Meste ved dette Fag beroer paa sluttig Øvelse, som vel ligger udenfor den egentlige Underviisningstid, men dog anstilles efter Lærers Anviisning, staaer under hans Kontrol og foretages i Førvær af Læretimerne; og saadan Øvelse har faaet en ny Ansporelse derved, at Seminariet har faaet et nyt Orgel med Pedalværk, ligesom et saadant ogsaa er anskaffet til Børlose Kirke, hvorpaa Eleverne ligeledes kunne spille under Gudstjenesten, maa ske den bedste Øvelsesskole i dette Fag. Naar alt dette tages i Betragtning, saa maa det indrømmes, at der sikkerlig anvendes rigelig 2 Timer om Ugen paa Orgelspillet. Hvad de egentlige Underviisningstimer angaaer, da kan man ikke i Forveien vide, hvor talrige Klasserne ville blive og hvor mange pCt. af Eleverne der kunne og ville spille Orgel, thi derefter maa Timeantallet i Hovedsagen rette sig; dog antager man, at en 3 til 4 Timer i det Høieste for hver Klasse vil være fuldkommen tilstrækkeligt.

Professors Berggrens Betænkning angaaende Sang- og Musikunderviisningen lyder saa:

„Førend jeg efter det høie Ministeriums Opfordring skal forsøge at antyde en Plan for den musikalske Underviisning

paa Seminarierne, være det mig tilladt at gjøre nogle Bemærkninger angaaende de Fordringer, der efter Forordningen af 10de Februar 1818, §§ 20 og 42, og Resolutionen af 2den April 1841 ere stillede, og som ere gjentagne i Bekjendtgørelserne af 20de Marts og 9de Mai 1857, § 3, for at Forholdet mellem hvad der fordres og den Underviisningstid, som dertil kan tilstaaes, ret kan vurderes. Dersom nemlig Seminaristen skal kunne erhverve sig en saadan Indsigt i Harmonien, at han „med Færdighed og i en reen Sats kunde spille Choralmelodier efter beziffret Bas“ (Frdn. 10de Febr. 1848, § 20), maatte, især da han i Regelen kommer aldeles musikalsk-udannet til Seminariet, et langt større Antal Musiktimer tilstaaes, end Seminariets Opgave i det Hele kan indromme. Heller ikke har jeg ved de 4 Seminarier, hvis Examina jeg iaar (1857) har overværet, opdaget det mindste Spor af Forsøg paa at opfylde hiin Fordring, hvad der ogsaa gjorde Kundskaber hos Lærerne nødvendige, som neppe overalt tør forudsættes. Da nu heldigviis Grunden til den gjorte Fordring, „at kunne spille efter beziffret Bas,“ er bortfalden derved, at Psalmelodierne ere saa fuldstændigt udsatte, at hiin Færdighed ikke behoves, foreslaaer jeg, at Bestemmelsen forandres til „at kunne med Færdighed spille Psalmemelodierne og give dem en passende Indledning og Slutning“ (jfr. § 20).

Dernæst fordres af Seminaristen, at han skal kunne „synge Basstemmen efter Choralbogen til i det Mindste 20 af de meest brugte Kirkemelodier, samt affynge et lige Antal Melodier til Folkesange, og ledsage samme med Bas eller harmoniserende Mellemstemmer“ (§ 42). Dersom denne Passus skal forstaaes, som den kan forstaaes, indeholder den atter en stærk Fordring; men fortolket paa den lemsfædigste Maade, og uden at tale om, at ikke alle Seminarister have Basstemme, er den her forlangte Færdighed uden praktisk Betydning og vilde foranledige megen Tid anvendt paa en ufrugtbar Dvælse — ligesom der ogsaa kun undtagelsesviis er

gjort Forsøg paa Opgavens Løsning ved Jonstrup Seminarium —, da det, hvorpaa det for Seminaristen i hans Etiling som Kirkesanger især vil komme an, er, at han med Sikkerhed kan foresynge Menigheden Melodierne (s: den 1ste Stemme) til Psalmerne. Jeg foreslaaer derfor, at hiin Fordring bortfalder.

Udtrykkene „Orgelspil og Instrumentalmusik“ (§ 33) og „Orgelspil og anden Instrumentalmusik“ (§ 43) tillade den Fortolkning, at Fløite, Clarinet, Haandharmonica, eller hvilket som helst andet Instrument kan gjøre fyldest for „Instrumentalmusik“ (og Erfaring har lært mig, at Ordene ogsaa ere blevne saaledes forstaaede); men som det Instrument, hvorpaa nogen Færdighed bør fordres af Seminaristen (naturligviis foruden Orgelet for den, der vil være Organist), maa Fiolinen bestemt udhæves, da Melodierne ved den bedst kunne indøves med Skolebørnene, ikke blot paa Grund af dens gennemtrængende Tone, men ogsaa fordi den tillader Læreren at bruge Munden under Spillet, hvad ikke en Fløite eller Clarinet gjør, og endnu kan benyttes af den ældre Mand, medens Tabet af Tænder og et svagere Bryst forbyder Benyttelsen af et Blæseinstrument. Et Fortepiano vilde vistnok kunne gjøre Tjeneste istedetfor Fiolinen; men uden at tale om Vanskeligheden ved at holde dette Instrument stemt og skaffe det Plads i Skolestuen, vilde kun meget faa Skolelærere have Evne til at anskaffe sig et saadant. Det saa ufuldkomne Haandharmonica kan aldeles ikke komme i Betragtning. Det er derfor mit Forslag, at Fordringen til Seminaristen, med Hensyn til „Instrumentalmusik,“ bestemt gaaer ud paa, at han erhverver sig saa megen Færdighed paa Fiolinen, at han derpaa kan spille Psalmemelodierne og lette Folkesange (jfr. § 20 c.).

Jeg maa endnu dvæle noget ved denne Fordring, idet jeg anseer Færdigheden i Violinspil ligesaa vigtig for en Skolelærer og Kirkesanger, som Sangevnen. Han skal nemlig med Skolebørnene indøve Psalmemelodierne og andre

Melodier; men om han endogsaa selv kan dem nok saa rigtigt, vil han ikke kunne udholde — i alt Fald kun til en Tid — med den blotte Stemme at lære Børnene Melodierne. Her til kommer, at de allerfærreste Seminarister lære saaledes at synge efter Noder („at træffe“), at de blot ved Ledelse af Noderne kunne lære sig nye Melodier eller styrke sig i de gamle. Endelig vil det Trættende i bestandigt at skulle bruge Stemmen slove hans Lyst til at ove Børnene, og med Værens tittagende Alder vil Sungen snart gaae ganske istaa. Utilstrækkelig musikalsk Dannelse hos Skolelærerne er en stærkt medvirkende Årsag til den slette Tilstand, hvoraf man nu bestræber sig for at udfrie Kirkesangen. Da nu de ovenfor gjorde Fordringer i Fiolinspil ere saa beskedne, at kun Mangel paa Glid kan lægge Hindring iveien for deres Dypfyldelse af den Seminarist, der har Dre (og kun en Saadan kan være Kirkesanger), saa tillader jeg mig at foreslaae, at Charakteren for Fiolinspil tillægges samme Betydning som den for Sang, saa at den Seminarist, der for Fiolinspil har under „Godt,“ ikke maa ansættes som Kirkesanger. De to Musikcharakterer, som Forordningen fordrer, vilde altsaa blive for „Sang“ og „Fiolinspil,“ medens der med Hensyn til „Orgelspillet,“ som ogsaa Skikken er, paa Dimissionsattesten gjøres en Paategning, om Seminaristen „kan forestaae Orgelspillet“ (§ 54), og Charaktererne for Violin- og Orgelspil vilde da ikke, som tidligere, blive at sammenlægge. Ligesom det tillades Seminaristen, naar han ikke har bestaaet i Sang til Afgangsexamen, senere at aflægge en særskilt Prove deri, saaledes maatte han vel kunne gjøre det Samme i Violin- og Orgelspil, og den derefter erholdte Paategning paa Dimissionsattesten vilde da godtgjøre hans ved fortsat Ovelse erhvervede Qualifikation.

Efter min paa det Foregaaende grundede Forestilling om det Maal, som Seminaristen har at arbejde til, skal jeg tillade mig at angive følgende Træk til en Plan for den musikalske Underviisning ved Seminarierne, idet jeg forud-

stikker den Bemærkning, at alle de, der ikke have noget Anlæg til „Sang“ eller „Musik“, bør udelukkes fra Musikunderviisningen, at der kan vindes Tid for de Andre. Ved Begyndelsen af hvert Cursus vil altsaa en kort Tid hengaae med de Undersøgelser, som Læreren maa anstille, for at overbevise sig om, hvem han har at antage til Musikunderviisningen.

Med disse kunde da Underviisningen drives paa følgende Maade:

A. Underviisningen i Sang.

I nederste Klasse gjøres Eleverne bekendte med Roder og Takt, synges Scalaer, foretages Træfføvelser, og indoves eenstemmige Psalmemelodier og Folkesange. Denne Underviisning kan meget vel meddeles alle Eleverne paa eengang; men Tid efter anden holder Læreren et Slags Examinatorium for at overbevise sig om, at hver Enkelt har tilegnet sig det foredragte.

I mellemste Klasse udvides Elevernes Kundskab til Psalmemelodierne (som det fornemste for den tilkommende Kirkesanger); men den større musikalske Dannelse skulde tilkjendegive sig ved Udførelsen af tostemmige eller, om muligt, trestemmige Sange, alt efter Omstændighederne, der eet Aar kunne være mere, et andet mindre heldige.

I overste Klasse bør alle Psalmemelodierne og flere Folkemelodier indoves. Den fleerstemmige Sang fortsættes efter saa stor Maalestof, som Elevernes Evne i det Hele taget tillader; ligeledes bør de lære de i Kirken almindelige Responsorier: „Amen“, „Og med din Aand,“ „Gud være lovet for sit glædelige Budskab.“

Den fleerstemmige Sang oves ved Seminarierne fornemmelig for derved at danne Elevernes Gehør og vække deres musikalske Sands; thi den vil i deres senere Stilling som Skolelærere i Regelen ikke komme til Anvendelse, hvorfor Udførelsen af de fleerstemmige Sange ved Afgangsexamen

ikke heller har nogen Indflydelse paa Sangcharakteren. I denne Omstændighed har jeg ogsaa seet en Støtte for mit Forslag om at opgive som Fordring den i Frdn. af 10de Febr. 1818, § 42, ovenfor omtalte Bestemmelse.

B. Underviisningen i Instrumentalmusik.

Det turde være hensigtsmæssigt, at Eleverne i nederste Klasse kun beskæftigedes med eet Instrument, og da Violinen er det for Skolelæreren vigtigste, hvis Dvælselse er tillige Gehøret meget skjærpende, foreslaaes, at Underviisningen i Instrumentalmusik i nederste Klasse indskrænker sig til Violinen. Scalaer spilles i de lettere Tonearter; Psalmemelodier og lettere Folkemelodier indoves. Eleverne anvises til at stemme Violinen og advares imod for længe at bruge fremmed Hjælp dertil.

I mellemste Klasse kunne nogle vanskeligere Scalaer foretages, for at danne Dret (thi i Skolelæreren's Praxis ville de ikke forekomme), og lidt vanskeligere Melodier forsøges. Folkemelodier, udsatte for to Violiner, vilde i flere Henseender afgive særdeles passende Dvælsesstykker. Her begyndes paa Orglet. Kjendskab til Noder (med Undtagelse af Basnoderne, som nu foretages) og Takt er medbragt fra den tidligere Underviisning i Sang og Violinspil. Fingersøvelserne indskrænke sig til de simple Scalaer. Det er ingenlunde nødvendigt at opsætte Choralspillet, indtil Eleven med særdeles Hurtighed kan udføre Scalaerne; thi denne Færdighed er ikke nødvendig for Landsbyorganisten. Saa snart han derfor har lært at stille Fingrene rigtigt under Scalaspillet, begyndes paa de lettere Choralexer. Fingersætningen til Accorderne læres under Choralspillet. Han maa tilegne sig en rigtig Udførelse af Fermaterne, og ved Overgangen fra den ene Sætning til den anden og fra det ene Vers til det andet holde Melodiens Tone — efter det sidste Vers Basens Tone — i en passende Tid. Kun i enkelte

Tilfælde holdes den sidste Basnode mellem Versene (see f. Ex. Berggreens Choralbog Nr. 21 og 25).

I overste Klasse maa Udførelsen af Psalmemelodierne forbindes med et lille Forspil. Motivet hertil kan hensigtsmæssigt — og lettest — tages af Psalmemelodiens Begyndelse, eller dannes ved en Forbindelse af dens første og sidste Tacter (see herom Indledningen til 2det Hefte af Berggreens „Sange til Skolebrug“). Dgfaa særskilte Forspil og Stykker, passende til Indgangs- og Udgangsspil, indoves, forsaavidt Tiden og den Enkeltes Anlæg tillade det. Et Par Choral- Slutninger bibringes Eleverne, der lettelig kunne lære aldeles mekanisk at transponere dem i Psalmemelodiernes forskjellige Tonearter.

Med Hensyn til Fordelingen af Timeantallet, maa det vist tillades Læreren at gjøre nogle Modificationer i de Bestemmelser, der af Ministeriet maatte blive tagne, efterjvorn det større eller mindre Antal af de i de forskjellige Musikfag deeltagende Elever ved det enkelte Seminarium kunde gjøre Anvendelsen af flere Timer til det ene, færre til det andet Slags Musikunderviisning ønskelig. Smidlertid troer jeg, at de ugentlige Timer i Almindelighed passende kunde fordeles i dette Forhold.

Nederste Klasse.	}	Til Sang 5 Timer.
		— Violinspil 4 Timer.
Mellemste Klasse	}	Til Sang 4 Timer.
og		— Violinspil 2 Timer.
Øverste Klasse		— Orgelspil 3 Timer.

Slutteligen tillader jeg mig at henpege paa et for Seminarierne nærliggende Middel til at indvirke musikalsk forædlende ikke blot paa Seminaristerne, men i en videre

Kreds. Jeg forestiller mig nemlig, at en Samvirken mellem Seminariets Musiklærer og Læreren ved den med Seminariet forbundne Skole kunde gjøre det muligt at udføre Sangstykker for Sopran, Alt, Tenor og Bas, idet de to første Stemmer kunde besætted af de musikalsk meest begavede Skoleborn. Den fleerstemmige Udførelse af religiøse Sange i Kirken ved indtrædende Festsdage og til andre Tider kunde bidrage meget til at forherlige Gudstjenesten og med det Samme vække og danne Menighedernes musikalske Sands."

„Tegning.

Hver Klasse 2 samlede Timer, efter Høsteds Tegneapparat."

„Gymnastik.

Hertil anvendes 2 ugentlige Timer (i Sommermaanederne til Svømmeøvelser) for hver Klasse; kun at to Klasser ved visse Dvelfer hensigtsmæssig kombineres. Dvelferne foretages og Underviisningen gives i Overensstemmelse med den anordnede Lærebog."

Bemærkninger. En militær Gymnastiklærer, nemlig en Underofficer af Artilleriet, er nu ansat ved dette Seminarium. Han beholder, efter Krigsministeriets Tilbud, sin Underofficerlønning og faaer derhos af Seminariifonden 3 Mk. om Dagen samt frit Qvarter eller en billig Godtgjørelse (1 Mk. om Dagen) for samme. Kun i Exerceertiden maa han være tilstede ved sit Korps (Dvelferne ved Seminariet maae da rimeligviis hvile imidlertid), og der godtgjøres ham Rejsomkostningerne frem og tilbage. Denne Foranstaltning skal for det Første finde Sted paa 3 Aar; befindes den saa hensigtsvarende, vil den rimeligviis blive perpetueret, eller dog fortsat paa ubestemt Tid. Den samme Lærer, der kun har 6 ugentlige Timer at give ved Seminariet (og 5 ved Skolen), skal ogsaa antage sig Gymnastikunderviisningen ved et Par af de ved Seminariet nærmest liggende Skoler (i Vallø og Maalov).

VII. Bøger og forskjellige andre Underviisningsapparater.

a. Til Indkjøb af Skrifter bevilges gjerne aarlig 100 Rd. (for indeværende Aar er bevilget 250 Rd.).

Det vilde blive for vidtloftigt, her at opregne alle de større og mindre Skrifter, som for en saadan aarlig Sum i Aarenes Lob ere anskaffede; ikke at tale om ældre, tildeels ganske forældede Bøger, som ere blevne samlede, før en mere bestemt, planmæssig Anskaffelsesmaade blev vedtagen. For imidlertid at give Læserne noget Begreb om, hvorledes bemældte Sum bliver anvendt, skal jeg hidsætte en Fortegnelse over de Skrifter, som i det sidste forløbne Aar ere anskaffede. (Foreløbig bemærkes, at jeg ved mit Embedes Tiltrædelse indsendte til det danske Kancelli et fuldstændigt Katalog over de Bøger, som Seminariet da eiede, ligesom jeg da ogsaa Aar for Aar i mine Indberetninger til dette Kollegium og siden til Kirke- og Underviisningsministeriet har fortsat Fortegnelsen over de aarlig anskaffede Bøger og Læreapparater.)

De i forrige Aar anskaffede Skrifter ere:

Allen: Det danske Sprogs Historie i Hertugdømmet
Elesvig, 2den Deel (1ste Deel havde alt).

Underjens nye Eventyr og Historier, 1ste og 2det Hæfte.
Ankjærs geografiske Haandbog, 18de til 26de Hæfte.

Bering's Beskrivelse af Landsbykskolelærer-Embederne i
Danmark, 1—4 Hæfte.

Bock: Wegweiser für evangelische Volksschullehrer.

— Volksschullesebuch für mehrklassige Schulen, 1—3
Theil.

Boisen: Israels Historie i det g. T., 4de Deel.

Brammer: Et Indlæg i Kirkeforfatningsagen.

Brandt: Gammeldansk Læsebog.

Chandles: Ved Saltsoen, et Besøg hos Mormonerne i
Utah, oversat af Sørensen.

- Dietlein: Wegweiser für den Schreibeunterricht.
- Dorner, Liebner und Palmer: Jahrbücher für deutsche Theologi, 3ter Jahrgang.
- Ewald: Geschichte Christi und seiner Zeit.
- Fenchterøleben: Bidrag til Sjælens Diætetik, oversat af Grove.
- Fogh, Lütken og Baupell: Tidsskrift for populære Fremstillingen af Naturvidenskaberne.
- Graul: Bekenntnisse im Lichte göttlichen Worts.
- Gubig: Volkskalender.
- Hagenbachs Encyclopædi und Methodologi der theologischen Wissenschaften.
- Hentschel: Cunterpe, eine Musik-Zeitschrift.
- Hjort: Evangelist Ugestriit.
- Humboldts Kosmos, oversat af Petersen; 4de Bind 1—5 Hæfte.
- Koch: Bidrag til Bedømmelsen af den kirkelige Tilstand i Slesvig.
- Kühnel: Indvielse af Seminariet i Tønder.
- Layard: Opdagelserne i Niniveh, oversat af Moltke.
- Lind: Christendommens Indflydelse paa de occidentalste Folkeslags sociale Forhold fra Aar 500—814.
- Mac Glire: Opdagelsen af Nordvestpassagen, oversat af Evendsen.
- Matthes: Kirchliche Chronik.
- Nacke (Lüben): Pædagogischer Jahresbericht 1856.
- Nielsens Sjæle- og Tænkelse.
- Afsted til Menigheden og Seminariet i Lyngby.
- Ostertag: Die Bibel und ihre Geschichte.
- Petersen: Sind Aufruhr und Meineid im dänischen oder im schleswig-holst-inischen Lager zu suchen?
- Rafn: Annaler for nordist Historie og Oldkyndighed 1856—1857.
- Rimestads lille Geografi.
- Danmarkshistorie.

- Scharlings og Engelstofts theologiske Tidsskrift.
 Schirlich: Griechisch-deutsches Wörterbuch zum neuen Testamente.
 Schmid: Encyclopædie des gesammten Erziehungs- und Unterrichtswesens, 5—10 Heft.
 Schnorrs Bibelbilder, 19—24 Heft.
 Schulblatt für die Provinz Brandenburg.
 — — — Herzogthümer Schleswig und Holstein.
 Schöppe: Hauschatz der Länder- und Völkerkunde, 1—12 Heft.
 Seiersmindet ved Fredericia.
 Trap: Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark.
 Trap: Grundtegninger af Kjøbstæderne m. v. 1ste Hæfte.
 Viborgs Forklaring over de 4 Evangelier, 1--6te Hæfte.
 Weizel: Der Lesebuch-Unterricht in der Volksschule.
 Dehlenschlägers poetiske Skrifter ved Liebenberg, 1—23 Hæfte.
 Hertil skal jeg foie en Fortegnelse over Skrifter af danske Forfattere, som 1856 bleve anskaffede for den særlig dertil anviste Sum 300 Rd.
 Abrahams, Nyerups og Rahbeks udvalgte danske Viser fra Middelalderen, 1—5te Deel.
 H. C. Andersens samlede Skrifter, 12 Bind.
 Baggesens danske Værker, 12 Bind.
 — Biographi ved August Baggesen, 4 Bind.
 Birckners Skrifter, 2 Bind.
 Anders Bording's poetiske Skrifter i tvende Parter.
 Boyes udvalgte og samlede Digte, 4 Dele i 2 Bind.
 Hans Adolph Brorsons Psalmer, uddragne af „Troens rare Klenodie“, af A. Binding Brorson.
 Nordahl Bruuns mindre Digte.
 L. Engelstoft: Tanker om Nationalopdragelsen.
 Joh. Ewalds samlede Skrifter, 8 Dele i 4 Bind.
 Fabricius: Samling af fædrelands-historiske Digte.

- Peter Foersoms Digte, 1 og 2 Deel i 1 Bind.
- Peter Foersoms (Wulfs o. A.) Oversættelse af William Shakespeares dram. Værker, 11 Dele.
- Forsøg i de skønne og nyttige Videnskaber, ved et patriotisk Selskab, 1—7 Bind.
- Ove Hoegh Guldbergs Oversættelse af det n. L., 2 Dele.
- Carsten Hauchs Skrifter.
- Johan Ludvig Heibergs poetiske Skrifter, 8 Bind.
- — — — — profaiske Skrifter, 3 Bind.
- Peter Andreas Heibergs samlede Skuespil, 4 Dele i 2 Bind.
- Henrik Hertzogs Digte fra forskjellige Perioder, 2 Dele i 1 Bind.
- Holberg's samlede Skrifter i 21 Bind, udgivne ved Rahbek.
- H. P. Holst: Ude og hjemme, Reiseerindringer.
— — — — — Stemninger i Tiden; Digte.
- Hofstrups poetiske Skrifter, 5 Bind.
- Jacobis samlede Skrifter, udgivne af Liebenberg.
- S. Kierkegaard: „Enten-Eller.“
- Kingos Psalmer og aandelige Sange, udgivne af P. A. Fenger.
- Jens Kraft: Kort Fortælling af de vilde Folks Indretninger, Skikke og Meninger, 1 Bind.
- Peder Volles Ordsprog.
- Martensens Prædikener, 1—4 Samling.
- Hr. Michaels tre danske Rimværker fra 1490, ved Molbeck.
- Christian Molbeck: Johannes Ewalds Levnet.
- Chr. K. F. Molbeck: En Maaned i Spanien. Nogle Reisebilleder.
- Chr. K. F. Molbeck: Dæmring. Yriske Digte.
- Fr. Paludan Müller: Ungdomsskrifter; Zuleimas Flugt; Trodvær og Jamber.

- Nyerups og B. Rasmussens Udvalg af danske Viser fra Midten af det 16de Aarhundrede til henimod Midten af det 18de, med Melodier.
- Erich Pontoppidans Afhandling om Verdens Ryhed.
- Prams udvalgte digteriske Arbejder samlede og udgivne af Rahbek, 5 Bind og 1 Supplementbind.
- Psalmebog til Kirke- og Høusandagt, revideret af Inge-
mann.
- Rahbek: Nordiske Fortællinger, 1 og 2 Bind.
 --- Grindringer af mit Liv, 5 Dele.
 — Poetiske Forsøg, 1 og 2 Deel i 1 Bind.
- Löger Reenberg's poetiske Skrifter, 1 og 2 Deel.
- Jonas Reins nyeste Digte 1810.
- Lyge Rothes Tanker om Kjærlighed til Fædrelandet.
- Samsøes efterladte digteriske Skrifter udgivne ved Rah-
bek, 2 Dele i 1 Bind.
- Andreas Schyite: Staternes indvortes Regjering, 5
Bind; Staternes udvortes Regjering, 2 Bind;
Danmarks og Norges naturlige og politiske Forfat-
ning, 1 Bind.
- Sibbern: Ud af Gabriels Breve til og fra Hjemmet.
- L. Smiths Forsøg til en fuldstændig Lærebog om
Dyrenes Natur og Bestemmelse.
- Fr. Sneedorffs samlede Skrifter, 4 Dele.
- J. S. Sneedorffs samtlige Skrifter i 9 Bind.
- Schack Staffeldts Levnet og samlede Digte, ved Lieben-
berg.
- Ambrosius Stubs samlede Digte.
- Suhms samlede Skrifter, 16 Bind.
- Peder Syvs fjærnefulde Ordspog, udsøgte og ordnede
ved Nyerup.
- Thaarups efterladte poetiske Skrifter, udgivne af Rahbek.
- Thiele: Thorvaldsens Biographi, 4 Dele.
- Virgittes Lotts Doversættelse af Senecas Værker.

Niels Trefschow: Om Gud, Idee og Sandseverdenen m. v.

Anders Sorensen Vedel: Oversættelse af den danske Kronike af Saxo Grammaticus; paany udgivet ved Wegener.

Wegeners liden Kronike om Kong Frederik den Sjette og den danske Bonde.

Verlauff: Historiske Antegnelser til Holbergs Lystspil, 1ste Bind.

Christian Wilstners Oversættelse af Homers Iliade og Odyssee.

Christian Winther: Digtinger og Digte, 6 Bind.

— — 4 Noveller i 1 Bind.

— — 3 Fortællinger i 1 Bind.

— — Hjortens Flugt.

— — Krummachers Parabler.

— — Judith, Bruchstück eines Gedichtes, oversat af H. P. Holst.

Dehlenschlägers samlede Digte 1—6 Bind.

— nordiske Oldsagn.

— Helge og Yrsa samt Froars Saga.

— Nordens Guder, et episk Digt.

— Aladdin.

— Grolf Krake, et Heltedigt.

A. S. Ørsted: Af mit Livs og min Tids Historie, 4 Bind.

Læserne ville ikke antage, at man havde forbigaaet andre danske Forfattere, som have erhvervet sig et berømt Navn i Litteraturen, saasom: Steen Blicher, H. N. Clausen, Grundtvig, Jørgemann, Poul Møller, P. C. Müller, Mynster, N. M. Petersen, Raaf, H. C. Ørsted o. fl. A.; deres vigtigste Skrifter vare allerede tidligere anskaffede Tid efter anden; ligesom man af flere Forfattere, saasom: Herg, Martensen, Dehlenschläger, havde adskilligt Mere, tidligere anskaffet, end der er anført i ovennævnte Fortegnelse.

b. Til Underviisningen i Fysik og Kemi ere følgende Apparater anskaffede.

Allerede for 1848 havde man gjort en lille Begyndelse ved Anvendelse af 40 Rd. til Anskaffelsen af de saakaldte mekaniske Potentser. Hvilke ere:

En Centrifugalmaskine med flere Hjul.

En Skrue uden Ende med Landhjul, Enostive o. s. v.

En Skruepresse.

Et Spil med Bomme.

Et Stel med Balance, Skraaplan og Valse.

2 Blokke med 3 Skiver.

En Kran med Løstestang.

Forskjellige Zinkplader.

6 løse Træruller og 6 ditto med Beslag.

I Aaret 1853 bleve 200 Rd. bevilgede til følgende Sager:

Et Planetarium.

2 Pd. Qvissolv i en Steendunk.

En Cylinder med sluttende Hylster.

Tantalusbægeret.

Bandhammeren.

En Gardans Lampe.

En Glas-Spirituslampe.

Cartesiansk Djævel i Glas.

Flydevægt med Skaal og Foderal samt Cylinder.

Leidener Flaske.

Brændeviinsprover i Foderal.

Klangfigurer med Bue.

Undersætter.

Et Mikroskop med 3 Lindsfer.

En Loupe.

2 smaa Magnetkænger.

En hydrostatisk Vægt.

Justerede Granlodder.

Polygon til Læren om Tyngdepunktet.

Atwoods Faldmaskine.

Samvæmhavende Rør.
 Haarrør i Stativ.
 Barometer med Jernhane og Glasfop.
 En Dyffertkloffe.
 2 Hønemodeller.
 En Skofsteen til Spirituslampan.
 En Magnetnaal med Fod.
 En Elektriceermaskine med Batteri.

I Maret 1857 anskaffedes, for bevilgede 150 Rd., Følgende:
 En Luftpumpe med Fodstammel, 2 Klokker og Trykmaaler.
 Et Blæsesprængningsglas.
 En Luftveiningsmaskine.
 4 Kulzinkelementer.
 Klemmer og Ledningstraade.
 Et Vanddekompositionsapparat.
 En Elektromagnet.
 4 Glasfer med Svovlsyre og Skedevand.
 En Skive til en Elektriceermaskine.

En lignende Sum blev tilstaaet 1858, og derfor anskaffet:
 En Dampcylinder med Kjedel.
 Et Pyrometer.
 Et Thermometer i Foderal.
 En Archimedes' Vandstrue.
 Et Waterpås.
 En Sngetrykpumpe.
 Et Gaffelrør med Pompe og Hane paa Stativ.
 En Farveskive med Snurre.
 Et elektrisk Hjul.
 2 Kolber.
 2 Potter Biinaand i Glasfe.
 En Pot Saltsyre i Glasfe med indsleben Tol.
 Et Glasrør til at vise den mariottiske Lov.
 Et Ringapparat til Centrifugalmaskinen.

Et Tonerør med Stempel.
 Et Vinkelspeil.
 En Udlader med Glasflask.
 Et Platinfyrtøi.
 Zinkstrimler.
 De magdeborgske Halvfugler.
 Voltas Søile med Stativ m. v.
 En Rotator.
 2 convege og concave Glas.
 Et Prisma.
 Faldrør til det lufttomme Rum.

Før indeværende Aar 1859 er bevilget 100 Rd., og derfor anskaffet:

En Riffert.
 En Bægt med Messingskaaler.
 Et Sæt Bægtlodder i Række.

Endvidere et materia medica af følgende Indhold:

101 Glas indeholdende: Rødt Lakmuspapir, Blaåt Lakmuspapir, Chlorfluor Kali, Brom, Jod, Fluorspath, Svovl, Engelsk Svovlsyre, Phosphor, Arsenikfyrling (Rottkrudt), Realgar, Auripigment, Svovlantimon, Svovlkulstof, Ammoniak, Borsyre, Salpetersuurt Sølvilte, Crystalliceret og smeltet Dvifolsølv, Rødt Dvifølvilte, Calomel (Dvifølvforchlor), Sublimat, Jodqvifølv, Zinnober, Kobbervitriol, Tinilte, Chlortin (Einchlorüre), Sølvglød, Blyhvidt, Blysukker, Chromguult, Monnie, Metallisk Bismuth, Jernvitriol, Bruunrød, Svovljern, Bruunsteen, Albumin, Mangonoversuurt Kali, Allun, Brændt Magnesia, Svovlsuurt Magnesia (Engelsk Salt), Chloralkali, Chlorcalcium, Tungspath, Glaubersalt, Soda, Salpetersuurt Natron, Borax, Salmiak, Kalium (Steenolie), Kaustisk Kali, Potaske, Salpeter, Syresalt, Biinsteensyre, Biinsteensuurt Kali (Biinsteen), Brævbinsteen, Citronsyre, Garvesyre, Benzoecharpiz, Opium, Chinin, Arabisk Gummi, Jølandsk Mos, Jølandsk Charageenmos, Palmeolie, Bomolie, Mandelolie, Linolie, Ricinusolie, Hvaltrav (Spermacet), Terpentinsolie, Citronolie, Cam-

pher, Bergamotolie, Peruvianſt Balsam, Nellikoolie, Copal, Mastix, Sandarak, Schellak, Drageblod, Dyvelsdræk, Bitter Mandelolie, Kunstig Mandelolie (Nitrobenzol), Chloroform, Indigo, Orfelli, Vandfri Alcohol, Spiritus Vini, Æther, Eddikesyre, Myresyre, Spanſtgrønt, Kreosot, Steenolie, Salpetersyre, Natrium, Gutta Serena, Kautſchul, Antimon-Metal. Endvidere: En mindre tubuleret Glasretort, en dito uden Tubus, fire Bægerglas, en Porcellæns Morter med Støder.

Bed Underviisningen i Naturhistorie maa man endnu meest behjælpe sig med Afbildninger (Buurmeisters zoologiske Atlas, endeel af flora danica, henved 100 Stykker Mineralier m. m.). Dog er her en ikke ganske ubetydelig Samling af torrede Insekter, som skyldes Eierne af Strandmollen Hr. Drewsens Velwillie; og Lærer H. Mortensen eier en smul Samling af torrede Planter m. m.

Til Fremme for den musikalske Underviisning er her iaar anſkaffet et nyt Orgel paa 7 Stemmer med særskilt Pedalværk, bygget af Gregersen; ligesom ogsaa et godt Fortepiano af Petersens Fabrik nylig er blevet Seminariets Eiendom; for ſaa har siden kjøbt en Violoncel.

VIII. Seminariets Examina i Aarene 1858 og 1859.

Saalænge jeg udgav „Tidskrift for Almueſkole- og Seminariivæsenet,“ meddeelte jeg deri Aar for Aar en Overſigt over „Seminariernes Tilstand og Virksomhed,“ ſaavidt jeg kunde erholde Kundskab derom; og navnlig pleiede jeg at give noget udførligere Beretning om dette Seminarium, detſ Udgangs- og Afgangsprøve m. v. Men da bemældte Tidskrift ophørte ved Slutningen af Aaret 1857, ſaa har jeg ikke havt Leilighed til at berette Noget offentlig angaaende vort Seminarium siden; jeg ſkal da benytte den Leilighed, her tilbyder sig, til at indhente det Forſømte.

Den aarlige Udgangsprøve for Aaret 1858 blev afholdt den 3die og 4de Mai ſ. A. Alle de, der ønskede sig optagne, indſtillede ſig her til Provens Afſæggelse. Af det

hele Antal, 42, bleve 23 optagne som Skolelærerelever og 1 som Realelev. Da dennes Forberedelse imidlertid var ufuldstændig, saa blev han blot forelobig antagen paa Prøve, med Tilladelse til at boe hos en af Lærerne, dog med Udførelse til en virkelig Elevs Plads, saafremt han, hvad der har været Tilfældet, godtgjorde sin Berettigelse dertil ved god Fremgang; samtlige andre Aspiranter ønskede sig optagne som Skolelærerelever. Flere havde ikke en nogentunde tilfredsstillende Forberedelse, og Seminariet, der hidindtil kun rummede 50 Elever, havde heller ikke Plads til flere; Antallet maatte endog været lidt mindre, dersom ikke 3, formedelst forskjellige Omstændigheder, havde faaet Tilladelse til at logere andensteds her i Nærheden.

Af bemældte 42 Aspiranter var 1 fra Als, 1 fra Fyen, 4 fra Volland, 1 fra Falster, 2 fra Moen, 2 fra Bornholm; de øvrige vare fra Sjælland, og navnlig 4 fra Kjøbenhavn, 1 fra Roskilde, 1 fra Helsingør, 1 fra Nykjøbing, Resten fra Landet. 16 vare Skolelærersønner (af hvilke 9: 1 fra Fyen, 1 fra Volland, 7 fra Sjælland, bleve antagne), 11 Gaardmandsønner (af hvilke 6: 1 fra Als, 2 fra Volland, 1 fra Falster, 1 fra Bornholm og 1 fra Sjælland, bleve antagne), 2 Præstesønner, 2 Sønner af Veipigvorer (begge antagne), 2 Huusmandsønner (af hvilke 1 blev antagen); de øvrige 9 (af hvilke 5 bleve antagne), vare meest Sønner af næringsdrivende Borgere, uden at kunne indbefattes under nogen fælles Benævnelse. De Allerfleste havde faaet den særegne Forberedelse for Seminariet hos Skolelærere, saa meget mere som enhver Aspirant skal mindst et Aar have taget Deel i Underviisningen i en Almueskole; men i denne Forordning, som var stillet forholdsviis fort i Forveien, maatte man for denne Gang slaae endeel af hos Udførlige. De fleste Aspiranter vare i den for Optagelse fastsatte Alder, imellem 17 og 23 Aar; 5 vare derover (resp. 29, 28, 25, 24 og 24 Aar), 5 derunder (i det syttende Aar).

Afgangsprøvens skriftlige Deel blev foretagen

den 4de og 5te Juni. Den omfattede: Dansk Stiil, Bibel-
forklaring, Methodik, Regning, Mathematik, Skjønskrift og
Tegning, i hvilket sidste Fag Proverne dog vare udarbejdede
i tilsvarende Timer tidligere. Opgaverne vare følgende:

§ Stiil: Opgavelsen sammenlignet med en Bygning under
Arbejde.

§ Bibelforklaring: Matth. 19, 1—12; Luk. 4, 20—30;
Joh. 16, 1—11; Ap. G. 20, 28—38.

§ Methodik: I hvilke Henseender og paa hvilke Maader
kan en Skolelærer bidrage til at berede sin Skole
velvillig Bistand fra Børnens Hjem? — Hvorvidt bør
Børnens Ugeskolelse opvækkes og benyttes i Skolens
Tjeneste? — Paa hvilke Maader maatte en forberede
Geografi-Underviisning helst meddeles i en
Almue-skole?

§ Regning: 1) 8 Personer kunne befordres 21 Miil paa
aabn Bogn for 56 p ; hvor mange Miil kunne 30
Personer befordres med luffet Bogn for a p , efter-
som Taxten for disse to Befordringsmaader forholde
sig til hinanden som 2 : 3? — 2) Et a Brutto koster
i Indkjøb 12 β ; et a Netto i Udsalg, med b pCt.
Fordeel, 24 β ; hvor mange pCt. Thara er her reg-
net? — 3) 21 Potter Wiin à 5 p 8 β blandes med
14 Potter à 7 p , 3 Potter à 2 p 8 β og nogle
Potter Vand. Naar man vil have c pCt. Fordeel paa
denne Blanding, kan man sælge den for 1 p Pot-
ten: hvor mange Potter Vand brugte man? — 4)
En ret Kegle har en Overflade af d \square Fod og en
Radius af 3 $\frac{1}{2}$ Fod: man angive dens Volumen!
($\pi = \frac{22}{7}$). — 5) En cirkelrund Plads, hvis Om-
kreds var = 44 Favne, blev gravet for 4 p 4 p
14 β ; en eliptisk Plads, hvis ene Diameter var e
Favne, kostede 3 p mere: hvor lang var dens anden
Diameter? — 6) Hvor mange \square Tommer maa en
f-pundig Jernkugles Overflade udgjøre, naar Jer-

net's Bøgtfylde antages = 7? (En Kubikfod Vand = 62 Å.)

Den mundtlige Deel af Examen blev afholdt den 24de og 25de Juni. 14 af Seminariets Elever: 2 efter et toaarigt, de øvrige efter et treaarigt Kursus, indstillede sig til Proven. 12 bleve dimitterede; 8 med Karakter „meget duelig“, nemlig: Rudolph Gjertsen; Caspar Christian Hoffmann, Lorenz Andreas Welso, Wilhelm Emil Jensen, Søren Petersen, Peter Thorvald Nielsen, Niels Peter Geertsen og Jacob Christian Dippel; 2 fik Karakter „duelig“, nemlig: Julius Georg Mengel og Joseph Ludvig Reergaard; 2 fik „ei uduelig“, 2 udholdt ikke Examen: den ene havde gjenemgaaet flere langvarige Sygdomme, der havde sat ham en heel Deel tilbage; men han ønskede dog gjerne at følge med Kammeraterne, og manglede blot 3 Points for at bestaae; den anden stod noget tilbage i visse Fag, men havde dog til dagligt Brug klarret ret vel for sig, som han da stedse har udviist alvorlig Ælbid; men han er hvad man kalder en daarlig Examenmand. Begge ønskede at forblive her endnu et Aar, med Haab om et heldigere Udfald af Proven næste Gang. 1 af ovennævnte Dimission, Hoffmann, erholdt kort efter Dimissionen en fast Lærer- og Organistplads i Nestved; en anden, N. Gjertsen, har senere faaet Skolelærerembede i Hjelm paa Volland; de øvrige ere blevne ansatte som Underslærere eller Hjælpslærere paa forskjellige Steder i Sjælland.

Bed Afgangsexamen 1858.

J, som nu have bestaaet i den nylig endte Examen, ønske først og fremmest at høre det endelige Udfald af de afholdte Prøver. Dette saa naturlige Ønske skal jeg opfylde ved at bekjendtgjøre for Eder de givne Karakterer (hvilket skete).

Bore indbyrdes Forhandlinger ere saa hermed til Ende. J skulle ikke længere være et Led i dette Samfunds Række, men forlade os og hverandre, rimeligviis uden nogenfinde

at mødes Alle igjen. J skulle ikke længere modtage Læreres Underviisning og Veiledning, men bringe det, J have modtaget, hen ud i Landet og nedlægge det i Bornenes Hjertes hver i sin Kreds. Maatte J dog Alle have gode Gaver at give de Smaa og give dem med Flid og Held, under Betsignelse herovenfra! Lærlingens Aar ere omme og Læreren's stunde til; og dog skal Livet fremdeles være en Skole, hvori J kunne og skulle undervises; og jo mere Livet aabner sin Fylde for Eder, desto mere indbydes J derved til at gaae i denne Skole. Men hvor forskjellig er ikke Livets Skole og hvor forskjellig dens Underviisning efter Bilklaarenes store Forskjellighed! J Bornenes Kreds skal Skolens Lærer tilbringe sin bedste Tid; der er det især han skal modtage Underviisning, idet han giver den, lære selv, medens han lærer Andre, forfremmes selv, idet han forfremmer Andre, ogsaa for ham har det gamle Ord: „ved at lære Andre, lære vi selv“, sin fulde Sandhed, naar han kun lægger sig det ret paa Sinde. Og hvor meget kunne vi ikke lære af disse umyndige Læremestre, naar vi kun agte ret paa dem og forstaae dem rettelig! Seent vilde jeg blive færdig, om jeg skulde gennemgaae alle Stykker af denne Underviisning: jeg skal indskrænke mig til det, den unge Skolemand meest kan have at lære i denne Skole, som Lærer, som Dpdrager, en ydmyg Tilhænger af Bornenes store, himmelske Ven.

Vi tale til Bornene for at blive forstaaede af dem; enhver Sætning, ethvert Ord, som de ikke fatte, fordi de ikke kunne det, er spildt Tid, odt Kraft: og hvor meget bliver der ikke odt og spildt i vore Skoler! Den unge Lærer har vænnet sig til det Sprog, som han har hørt fra Lærersædet, har truffet i sine Bøger og Hæfter. Vi antage, at det er simpelt og fatteligt, men det er dog dette næppe i den Grad, at det uden videre fattes af ældre, endfige af yngre Born: de høre, men forstaae ikke! J sin fyrige Iver taler han høit og hurtigt: det uvedede Barncore bedøves og følger ikke La-

lens hurtige Strøm. Bemærkende dette, irettesætter, truer, ja straffer han de formeentlig Uopmærksomme, og gjentager sine Spørgsmaal, sit Foredrag med stigende Iver, ja Hæftighed; men Udfaldet bliver det samme. Bornenes fortsatte, forknyttede Tausshed siger og lærer ham da omsider, at han maa tale paa et andet Tungemaal, om han vil blive forstaaet. Han vænner sig da til at tale i langsommere Tempo, i en mere sagtfærdig Tone, hvormed Livlighed heelt vel lader sig forene, og han skal mærke, at dette hjælper meget hos nogle Born og noget hos alle — med andre Ord: de Smaa have underviist ham om den rette Tone, hvori de bør tiltales! — Fremdeles: han taler til Bornene i udvidede Sætninger, i en periodisk Ordnes Føining og Sætningernes Forbindelse, fordi Tankestoffet saaledes naturligt grupperer sig hos ham selv; han bruger valgte Udtryk, hentede fra dannet Tale, Billeder, som hans livlige Indbildningskraft og hans Læsning tilføre ham, bibelske Talemaader, med hvilke han er fortrolig; men Bornene fatte ham ikke. De overskue ikke det Mangfoldige, for dem Indviklede, fatte ikke de Ord, som Hjemmet ikke kjender, see ikke de skjulte Sammenligningspunkter, ere ubevante med Skriftens eiendommelige Udtryksmaade: og Læreren har atter talt for dove Dren. Men han taler dog ikke for at udtale sig: han vil forstaaes, at hans Tanker kunne gaae over i Barnejsælene, blive deres Eiendom og der aale andre Tanker i frugtbar Fylde. Han agter da paa Bornenes Sprog, og mærker, at de bruge korte Udtryk, løst henfatte hos hinanden, uden nogen periodisk Indvikling og Kunst; og han vænner sig til at opløse det Forbundne og frembyde Enkelthederne til Beskuelse hver for sig, dem de vel kunne fatte og holde fast. Han finder i deres Tale Ord, dem de ligesom have indsuget med Moderensmelken, men som ere ham fremmede i deres særegne Brug og Betydning; han hører der Ordspog og Talemaader og Billeder, som de forstaae og vide at anvende og som ere dem gyldige liig Troesartikler. Han forsøger nu at blande slike Elementer ind i sin egen

Tale, at jævntille sine egne Udtryk dermed: og han skal mærke, at Bornenes Ører, ja deres Hjerter efterhaanden aabne sig for hans Ord! — Han har saaledes lært af Bornene at tale et nyt Sprog, som dog atter er saare gammelt, efterdi det er Naturens ufunstlede Sprog, som netop derfor finder Indgang i disse Naturborns Sjæle: og hver Sprogtime, han saaledes har taget hos Bornene, vil være Frugt for ham selv og hans Skole. O, forsmaaer dog ikke at gaae i Skole hos de Smaa! hos dem er Meget at lære.

Den unge Lærer forstaaer sjelden den Kunst at begrænde sig. Han har vel i methodiske Timer hørt, at ikke Alt, hvad han selv faaer, er for Skolen; han har modtaget Belærelser, Advarsel, ja praktisk Anviisning til Maadehold i sine Meddelelser. Men Eligt oversees let, ændses ikke, fattes maaskee ikke. Mageligheden vil ikke sondre, bestjære, forarbejde Stoffet, men give det i modtagen Form og Omfang; den ungdommelige Iver vil gjerne meddele Alt, hvad den eier, vil muligst udtomme Materien, bevise og begrunde til det Yderste. Og saa her maae Rollerne ombyttes og Læreren sætte sig ved Lærlingens Fodder. Han mærker strax, at de fatte ikke denne megen Lærdom, at det er dem for høit og for dybt, for langt og for bredt; han gjør nye Tillob med stigende Iver, men ikke med større Held: de have fattet Lidet af det Enkelte, Intet af det Hele. De føle ingen Lyst og Glæde ved den uklare, overvældende, for dem uforsøielige Masse, og Frugten er saare tvivlsom. Dette foranlediger den samvittighedsfulde Lærer til at begrænde sig, bortskjære det Uførnødne og lempe Indhold som Form efter Bornenes Lærv. Han mærker, at Fortællingens Form vækker fortrinlig deres Opmærksomhed, og han betjener sig hyppig deraf; i det Enkelte anstue de klarest det tilsvarende Hele: og han underviser meest ved enkelte Træk, ved Exempler; det i synlig Skikkelse Fremtrædende tiltaler Barnet, og ved Sandens og Indbildningskraftens forenede Virksomhed trænger dette ind til det Liv, den Tanke, som derunder skjuler sig: derfor betjener han sig flittig af

Billeder, Farver og Former, af Kunstens som Naturens Frembringelser, og aabner derved en ny Verden for den unge Sjæl. — Saaledes give da ogsaa her Bornene ham en frugtbar Underviisning, kun at han vil modtage den og anvende dens Frugter!

Men Bornenes Lærer skal tillige være deres Opdrager; indskrænker han sig til at dyrke deres Forstand og nedlægge Sæden til nyttige Kundskaber og Færdigheder hos dem, medens Hjertegrunden ligger brak; da forsømmer han Hovedsagen. Men han maa dog kjende den Grund, han skal dyrke. Den hellige Skrift skildrer vel Menneskeslægtens Fordærvelse og kan lære ham, at Menneskets Digt og Tragten er ond fra Ungdommen af; men hvorledes Fordærvelsen særlig aabenbarer sig og vil modarbejdes i den Kreds, han hver Gang har for sig, det lærer den ikke, kunde det ikke heller. Pædagogiske Skrifter og Belærelser kunne tilføre ham mangeltræffende Sandhed navnlig om Barnets Natur og indeholde mange nyttige Vink: og der kan sees Klogskab, stundom Viisdom af disse Kilder. Men de maae dog blive staaende ved almindelige Betegnelser og Raad: hvad der særlig er at gjøre i det Samfund, der til en given Tid er samlet om en Lærer og vente af ham, hvad de kunne have behov, ja derom maae de tie! Læreren har maastee umiddelbare, levende Erindringer fra sin egen Barndom og sit Barndomshjem; men hvor snever er ikke her Synskredsen, og hvor vanskeligt at see klart og domme rettelig i disse Forhold! Vil han have en saadan Kundskab, som han kan anvende i Omgang med de enkelte Born, da maa han hente den fra deres Liv og Færd, saaledes som det Dag for Dag udfolder sig for hans iagttagende Blik. Seer han nu grant og til alle Sider, da vil han opdage, at ligesaa forskjelligt som Ansigternes Udtryk er, saa forskjellig er ogsaa Sjælens Fysiognomi. Naar han da seer, hvad her er at see: det Onde som det Gode, i Henseende til Oprindelse og Form, Omfang og Grad; da seer han ogsaa, hvorledes det bliver at tage; da veed han at

anslaae de rette Strænge i Barnehjertet til at fremloffe de rette Harmonier. Han veed, hvor lavere og hvor høiere Bevæggrunde ville være at anvende, hvor mildere og hvor strængere Forholdsregler, hvor Haab og hvor Frygt ville være virksomst; han veed at finde det eiendommelige Livs Spirer hos de enkelte Born, undertrykke de flette, befrugte og fremhjelpe de sunde og gode; kort: han veed at udvikle det eiendommelige Livs Fylde i kristelig Retning — og det er Summen af Opdragelsens Biisdom og dens Kunst! — Men saa blive da atter her Børnene hans Lærere, naar han kun agter det Umagen værdt at gaae i denne Skole, at læse i denne Naturens Bog for deraf at lære Biisdom!

J unge Venner, som nu skulle betræde Læreren's ansvarsfulde Bane, J kunne og skulle ogsaa lære Meget af de Smaa, som ville vorde betroede til Eder's Veiledning; men det koster Flid og Moie og fjærlig, ydmyg Selvfornegtelse at gennemgaae denne Skole rettelig. J maae vel vogte Eder for, i stolt Følelse af Eder's Lærerværdighed at see ned paa de Smaa og derved skræmme dem fra Eder, idet J kun skjotte om at befatte Eder med dem, saavidt det netop er nødvendigt. Tværtimod maae J i en vis Forstand blive Born paany for at faae Børnehjerterne til at aabne sig for Eder's prøvende Blik. J maae, liig Frelseren, agte de Smaa hoit, og derfor jævnlig og gjerne færdes i deres Kreds, lade deres smaa Glæder og Belymringer ogsaa være Eder's, lytte til deres Ord, agte paa deres Udfærd, finde Eder i deres Skrobøligheder, raade, troste og hjelpe, som J bedst kunne; kort: slutte Eder til dem med Haand og Mund, med Sind og Hjerte; paa det J kunne vinde deres Hjerter og knytte dem til Eder med Hengivenhedens omme Baand, og saaledes med Jver og Held beile til den Væge af høit Værd, at være Børnernes Venner i Ordets fulde, kristelige Mening, rette Hyrder for denne Hjord, over hvilken Herren sætter Eder til Tilsynsmænd, og som han saa dyrt har kjøbt.

D at vi, som hidtil have veiledet Eder, maatte hertil

have givet Eder en ret frugtbar Veiledning! O at vi, hvad vi saa inderlig have ønsket, maatte, i vor Omgang med Eder som med de Smaa, have givet Eder det rette Exempel paa Klarhed og Livlighed, Iver og Barme, selvfornektende Ydmyghed og kjærlig Sagtmodighed — og I saa maatte følge disse Spor! O at I fremfor Alt maatte lære af ham, den store Mester, der som ingen Anden var Børnens Ven, sagtomodig og ydmyg af Hjertet; o at I i hans Mening maatte vorde som Børn, at I med dem kunne komme til ham og i hans Rige!

Vi, som blive her tilbage, vi ville med sand Glæde og Tak, ved vorende, utrættelig Iver i vor Gjerning, paastjønne den Viisdom og Velvillie, med hvilken vor høie Dyrighed antager sig denne Anstalt, at den kan blive istand til at udfolde et frodigere, kraftigere Liv herefter og vi fryde os ved et venligt, hyggeligere Hjem, der i disse Forhold er af saa stor Betydning, og vi sole levende den deraf følgende Forpligtelse for os. Og naar vi, om Gud vil, næste Aar skue med Høitidsstanke og Høitidsglæde tilbage paa det halve Aarbundrede, i hvilket Stiftelsen her har havt et bekedent, roligt og nyttigt Hjem; saa kunne vi med glædelige Forhaabninger, knyttede til de nye Foranstaltninger, see en frugtbar og lykkelig Fremtid imøde for denne vor kjære Stiftelse. — Herren være med Eder, I unge Venner, som vi nu sende bort, og med os Alle! hans Ord være vort Lys paa Livets Vandring, hans naaderige Kjærlighed vort Hjertes Haab og Glæde, hans Hellige Aand vor Trøst og Styrke i hvad der forestaar! Amen!

Seminariet havde begyndt sit Underviisningsaar, i Juli 1857, med 52 Elever; men henimod Juul tog 1 herfra formedelst den ringe Fremgang, han havde gjort, og 2 andre efter Halvaars-examen, ved (Kalender-)Aarets Slutning, ligeledes af Mangel paa tilstrækkelig Fremgang: samtlige af den øverste Klasse. I Underviisningsaaarets sidste Kvartal udmældte 1 sig af den

mellemste Klasse af Mangel paa Midler til fremdeles at betale for sig (han tog i Efteraaret Skolelærereksamen i Aalborg); og efter Examen i Juni toge 4 af samme og 1 af den yngste Klasses hidtilværende Elever bort, navnlig formedelst et ugunstigt Udfald af Examen; en anden af førstnævnte Klasse, for hvem Proven ogsaa var falden uheldigt ud, bekvemmede sig til at forblive endnu et Aar i samme Klasse. Ved sliq Afgang blev her Plads til dobbelt saa mange, som her bleve dimitterede.

Ved det nye Underviisningsaars Begyndelse i Juli 1858 vare her 12 Elever i den øverste, 17 i den mellemste og 24 i den nederste Klasse. Efter Sommerferien — som desværre denne Gang maatte udstrækkes til 2 Maaneder, da Seminariets samtlige Bærelser undergik en gennemgribende Forandring, og det var med Rod og næppe at de vare blevne saaledes færdige, at de kunde tages i Brug den 1ste Oktober — indtraadte endnu tvende Elever; den ene, der formedelst Evagelighed havde maattet tage hjem i Juni, men nu antoges for helbredet, i den øverste Klasse, dog med Forpligtelse til at tage Logis udenfor Seminariet; den anden, som formedelst utilstrækkelig Fremgang ikke havde, efter Tour, kunnet rykke op i den øverste Klasse, forblev i den mellemste; og saaledes var Antallet steget til 55, idet dog 3 logerede udenfor Seminariet. Men ved Juletid forlod 1 den mellemste Klasse, formedelst en mindre tilfredsstillende Fremgang, 1 den nederste Klasse paa Grund af Brystsvaghed; og da den Elev, der formedelst (Sinds-) Evagelighed havde eengang maattet tage bort, men atter var vendt tilbage som formeentlig restitueret, igjen blev hjemsogt af sit Dnde, maatte han i Lobet af det sidste Halvaar tage herfra for stedse. Endelig tog een Elev af den nederste og een af den mellemste Klasse herfra omtrent i Midten af Juni, tildeels formedelst Mangel paa behørig Fremgang i visse Fag, men med det Forsæt, ad

privat Bei at stræbe fremad mod Maalet. Og saaledes var da Antallet sunket ned til 50, hvormed Aaret saa endte.

Udgangsproven for indevarende Aar blev afholdt den 6te og 7de Mai. 41 indstillede sig til Proven, de 7 anden Gang (af hvilke de 5 nu bestode). En Søn af en formedelst Dienstvaghed entlediget, siden i Hjørring boende, nu ved Døden afgaaet Skolelærer, havde, for at undgaae den lange og kostbare Reise hertil for Provens Skyld, faaet Bevilling til at lade sig prove hjemme af Distriktets Provst, med Paalæg at hidsende de fornødne Beviisligheder, og da navnlig de ham givne Karakterer samt de skriftlige Provearbejder. Af de 42 befandtø det, at de 25, vistnok med megen Forskjellighed (fra 141 til 72 Points), i det Hele tilfredsstillede de Fordringer, som stilles i Bekjendtgjørelsen af 9de Mai 1857 §§ 1 og 2. Flere lode sig ogsaa prove i Fag, som Bekjendtgjørelsen ikke fordrer: Verdenshistorie, Naturhistorie, Naturlære, Mathematik, Tegning og Lydsk; men man havde, i Samklang med Loven, vedtaget, ved Valget af dem, der bleve at optage, kun at tage Hensyn til saadanne Fag, forsaavidt som de kunde gjøre Udslaget til Fordeel for Gen blandt Flere, der stode omtrent paa samme Standpunkt i andre Henseender. Seminariet kunde vel kun dimittere 12 denne Gang; men da her er bleven opført en ny Bygning og den gamle Leilighed er bleven betydelig forandret, saa er her bleven Plads til 70 Elever, hvorpaa da ogsaa det nye Inventarium er beregnet. Foruden de 25 Skolelærereløver optoges 1 Realelev, den eneste som mældte sig i denne Egenkab.

De Examinationsfag, hvori Proven faldt mindst heldig ud, vare: Regning, Geografi og Musik. Meningen af meerebemældte Bekjendtgjørelse, betræffende Udgangsproven, er upaatvivelig, at Aspiranterne skulle have erhvervet sig et lille Overblik over og være nogenlunde orienterede i vedkommende Discipliner i deres hele Omfang, navnlig i Religionslære og Bibelhistorie, Fædrelandets Historie og Geografi; men i det Sted havde Mange fordybet sig i Enkeltheder, f. Ex. i en

2, 3, 4 eller 5 Kapitler af Valles Lærebog, det Meste af det g. L. Bibelhistorie, enkelte Perioder af Fædrelandets Historie o. s. v., men uden noget Overblik over det Hele. Denne Fremgangsmåade, der ikke er ret hensigtsmæssig eller i Samklang med de gjældende Bestemmelser, gjør ogsaa den relative Bedømmelse af Præstationerne temmelig vanskelig. Det er herhos ikke at anbefale, at udstrække Forberedelsen til saadanne Fag, som Bekjendtgjørelsen slet ikke nævner, naar det ikke kan skee uden paa de fordrede Fags Bekostning. Hvad angaaer den Fordring, at Aspiranterne skulle mindst i et Aar have forestaaet Underviisningen i en Almueskole eller dog taget virksom Deel deri, da var der af dem, som ellers be- fandtes modne til Optagelse, een, som slet ikke havde taget Hensyn dertil, et Par, som kun havde efterkommet den i ind- skrænket Omfang; enkelte havde kun en 6 til 8 Maaneders Deeltagelse at beraabe sig paa. Det Misligste ved denne hele Sag er endda dette, at man i Regelen kun faaer Bidnes- byrd desangaaende fra vedkommende Lærere, uden at deres Virksomhed i denne Retning har været kontrolleret eller er behørig konstateret; og disse ere ikke sjelden ganske unge Lærere, der selv nylig have forladt Seminariet, og tildeels ere Gen ganske ubekjendte, og da ikke mindre deres (aandelige) Berettigelse til saadan Virksomhed. Hvorledes denne Sag kunde ordnes paa en formeentlig hensigtsmæssigere Maade, har jeg berørt paa sit Sted i det Foregaaende. Af dem, der kunde optages, vare 5 under, 2 over den fastsatte Alder; den ene af disse havde ved Baadestud mistet 3 Fingre paa den venstre Haand. 9 af Aspiranterne vare Skolelærersonner (af hvilke 8 optoges), 11 Kjobstadsborgeres Sønner (af hvilke 6 optoges), de fleste andre vare Sønner af Gaard- eller Huus- mænd (11 optoges af dem). 1 er fra Jylland, 1 fra Fyen, 1 fra Slesvig (født i Fyen), 1 fra Lolland, 1 fra Falster, 2 fra Møen, 4 fra Bornholm; de øvrige vare fra Sjælland. 1 havde i nogle Aar besøgt en lærd Skole, flere havde faaet

den væsentlige Deel af deres Fordannelse i Realskoler, de fleste hos Skolelærere.

Afgangsexamens skriftlige Deel fandt Sted den 1ste, 3^{die} og 4de Juni. Den omfattede:

Dansk Stil, hvori Opgaven var: Hvilken Indflydelse have Korsstogene havt paa Europa?

Religion: Forholdet imellem Jødedom og Kristendom efter Gal. 4, 1—5.

Katekisation: Den 5te Bøn efter Luthers Katekismus.

Methodik: Indbyrdes Underviisning, dens Omfang og nødvendige Forberedelse ved anden Underviisning. — Hvilken Gang bør Læreren følge ved den allerførste Regneunderviisning? — Hvorvidt bør der gaaes med den historiske Underviisning i Landsbyskolerne, og hvilket Maal bør Læreren have for Die ved samme?

Regning: Hver Dimittend fik sine 5 Opgaver; jeg skal blot eksempelvis anføre de Opgaver, der ved Lodtrækning tilfaldt et Par af Dimittenderne: 1) 3 Brødre og 5 Søstre skulle dele 41,000 Rdlr. saaledes, at hver Broder skal have 1500 Rdlr. mere end hver Søster; hvor stor er Forskjellen imellem Brødrenes og Søstrenes Arvedeel? 2) En Pyramides Grundflade er en Trekant, hvori den ene Side maaler $2\frac{2}{3}$ Tomme og hver af de andre Sider $2\frac{2}{3}$ Tomme. Pyramidens lodrette Linie er $7\frac{5}{8}$ Tomme: hvor stort er dens Indhold? 3) En Ager, hvis Figur er et Paralleltrapez, er $116\frac{2}{3}$ Alen lang og indeholder en Skjeppe Land geometrisk Maal. Den ene af de parallelle Endelinier er $12\frac{1}{2}$ Alen; hvor lang er den anden? 4) En Dam kan gennem 2 Sluser tommes i $4\frac{1}{2}$ Time. Hvor snart kan den tommes gennem den største, da den gennem den mindste kan tommes i 12 Timer? 5) For 6 Aar siden var en Mand's Gjæld 1000 Rdlr.; men ved Slutningen af hvert Aar har han betalt 10 pCt.

af den hvergang forhaandenværende Gjaeld. Hvor stor er Gjaelden nu?

- 1) Et Faar, som er kjøbt for 6 Rdlr., har 26 \bar{u} Kjød, $1\frac{3}{4}$ \bar{u} Uld og $3\frac{1}{4}$ \bar{u} Talg; naar nu Skindet koster 1 R 6 β , 1 \bar{u} Uld 3 R 10 og 1 \bar{u} Talg 1 R 9 β , hvor meget koster saa 1 \bar{u} Kjød? 2) Dersom Indbyggernes Antal i Byen A, hvilket for Diebliffet udgjør 46.656, vil vedblive at aftage i samme Forhold som i de sidste Decennier, nemlig $33\frac{1}{3}$ pCt. i hvert Decennium; hvor mange Indbyggere vil Byen saa tælle efter Forløbet af 6 Decennier? 3) En Regles krumme Overflade er $221\frac{1}{4}$ \square Tommer, dens hele Overflade $354\frac{2}{7}$ \square Tommer; hvor stor er dens lodrette Hoide? ($\pi = \frac{22}{7}$). 4) Hvor dyb er en cylindrisk Brønd, hvoraf opkaftes ved sammes Gravning 352 Kubikfod Jord, naar Brøndens Diameter er 3 Alen? ($\pi = \frac{22}{7}$). 5) En Huusholderste skal for 5 Rdlr. kjøbe 30 \bar{u} deels Dye-, deels Lammekjød; hvor meget maa hun tage af hver Sort, da hun skal give $16\frac{1}{2}$ β for Pundet af den første Sort og 15 β for Pundet af den sidste?

Den skriftlige Examen blev afholdt den 27de og 28de Juni i Overværelse af Seminariets Direktion. De af Ministeriet bestfikkede Censorer vare: General la Cour, Professorene Berggreen og Helsted samt Inspektør og Docent Fjord; de af Direktionen indbudte Censorer vare: Stiftsprovst Dahlerup, Pastorerne Smith, Stub og Wolff, Skolelærerne Hagesen og Brasch. Ogsaa enkelte andre Videnskabs- og Skolemænd beærede Seminariet med deres Nærværelse i denne Anledning, saasom: Professor Lange, Rancelliraad Mürer og Andre.

Dimittendernes Antal vare 12, af hvilke 2 havde gennemgaaet Seminariet i 2, 8 i 3 og 2 i 4 Aar. 5 fik til Hovedkarakter „meget duelig“, 7 „duelig“; 4 kunne „udmærket godt“, 5 „meget godt“ forestaae Kirkesang, 6 „meget godt“ spille Orgel.

Grindringsord i Anledning af Afgangsexamen ved Tonstrup Seminarium 1859 *).

Det er nu halvtredsiindstyve Aar siden dette Seminarium, der efter sit første Hjemsted oprindelig hed Blaagaard, sit nuværende Hjem og Navn; og det udsender nu den halvtredsiindstyvende Gang herfra et Antal unge Lærere som Veiledere for den unge Slægt hist og her i Landet. Et halvt Aarhundrede er kun en liden Deel af Tidens endeløse Strom; men anvendt paa menneskelig Indretning og Jdret i det Enkelte er det betydeligt. Har et Menneske været i en nyttig, hæderlig Virksomhed i halvhundrede Aar, da ansees dette for noget Mærkeligt og Priseligt, og man jubler paa Oldingens Jubeldag, priser hans Lykke, hædrer ham selv og takker Gud, der gjorde det saa! Og naar en Lærestalt under de menneskelige Ting's Omstiftelighed og Tidens stærke Stromninger har bestaaet paa samme Sted og i samme Stilling i et halvt Aarhundrede, da er ogsaa dette glædeligt og priseligt -- forudsat at den har bestaaet i Velmagt og udfyldt sin Plads i Rækken af Samfundets nødvendige Dannelsesanstalter.

I 50 Aar har da vort Seminarium havt sit Hjem og gjort sin stille, nyttige Gjerning paa dette Sted. Naar vi Eldre, hvis Grindringer naae op til Begyndelsen af dette Tidstrum, skue tilbage derover, da forekommer det os i visse Maader som en forsvunden Drom, men hvis enkelte Billeder dog endnu træde, mere eller mindre klare og levende, frem for Bevidstheden. De fleste Smaabegivenheder, som udfyldte det jævne, rolige, eensformige Liv, ere bortskyllede af Tidens Strom og forsvundne af Grindringen; kun hvad der var af mere indgribende Natur, har efterladt bestemte Spor; og hvad der stete efter offentlig Foranstaltning, gjennemgribende,

*) Denne Tale blev dog ikke, efter sin oprindelige Bestemmelse, holdt, men en fortæller, der dreiede sig om: Hvad Seminaristen har at glæde sig over ved sin Afgang fra Seminariet.

omformende, vedrørende Anstalten i det Hele, det staaer optegnet i dens Aarbøger med uforanderlige Træk. Det bliver saaledes muligt at danne sig et Billede af Stiftelsen i dens Grundtræk i det forløbne halve Aarhundrede, hvoraf det vil kunne skjønnes, hvad den har været, hvad den er bleven, og hvad der kan haabes for dens Fremtid. Med et saadant Billede for Die, hvortil de enkelte Træk meest ere laante fra Erindringerne, skal jeg forsøge kortelig at fremstille: Hvad vor Stiftelse har at glæde sig over og takke Gud for i disse halvhundredte Aar, samt hvad vi tør haabe i den Tid, som forestaaer.

Vi glædes over, at vort Seminarium, der formedelst Krigens Udelæggelser var blevet hjemløst og en Lidblang var uden blivende Sted, omsider fandt et Hjem her, hvor den affordrede Stilling indbyder til at slutte sig sammen og fordybe sig i alvorlig Idræt, medens en skøn Natur forfrisker det ungdommelige Sind og stemmer det til Livlighed og ukunstlet Glæde. Krigens vilde Strøm bragte Forstyrrelse næsten i alle Haandteringer og Forhold. Den rev Bonden fra Ploven, Haandværkeren fra Værkstedet, standsede Handel og Vandel, lagde Landets Høiskole med meget Andet i Aske, ja bragte endog ofte selv Minervas Sønner til at ombytte Bogen med Sværdet; kort: de kraftigste Arme og de klogtigste Hjerner maatte med Tilfidesættelse af alt Andet arbejde paa Landets Betryggelse. Hvor stor var da ikke Faren for, at det Lettere og Løfere skulde blevet bortrevet, naar selv det Vægtigere og Fastere mangen en Gang ikke bestod; at en saa ung, saa lidet befæstet og af Mange saa ringe agtet Stiftelse skulde gaaet til Grunde af Mangel paa Besøg eller paa Forsorg og Pleie. Landets Pengevæsen blev formedelst bekjendte Omstændigheder i Bund og Grund odelagt: hvor let kunde da ikke en saa saare mangelfuld udstyret Anstalt, men som alligevel ifølge sin Beskaffenhed kostede ikke Lidet, kommet til at savne de nødvendige Midler til sin Væstaaen! — vi vide, at Faren var stor. Hvor maae da ikke vi, der sætte

Priis paa denne Beredelsesanstalt og dens Virksomhed, glæde os over, at den blev frelst, om end „som igjennem Ilden“, og prise den kjærlige Forsorg, der opholdt den i Trængslernes Tider! Vi kjende vel de Tider, da Oplysningen og dens Udbredelse lige ned til Samfundets nederste, yngste Led var Dagens Rosen. Jeg skal nu ikke indlade mig paa, af hvad Beskaffenhed den Oplysning var, hvormed man troede at skulle lykkeligjøre Slægten; nok: Oplysningens Talsmænd vare mange og Iveren stor, og den dreiede sig fortrinlig om Almuen og dens Born. For disse reiste der sig Skole ved Skole, og Læremidler i Tidens Aand og Smag stjode frem i frugtbar Fylde. Da blev det ogsaa en Belfærds-, fast en Modesag at faae dannet Lærere. Mange, navnlig geistlige Mænd, stræbte at indlægge sig Fortjenester eller forøge allerede vunden Hæder ved at oprette Anstalter til Læreres Dannelses; og der opstod Seminarier i hver Deel af Landet. Jo flere de bleve, desto billigere vare de ogsaa, og desto lettere blev Udgangen dertil; men desto større maatte da ogsaa Faren blive for en Anstalt som denne, hvortil Udgangen ikke kunde være saa billig og saa let, at den ikke skulde kunne bestaaet i disse Prøvelsens mislige, saa frange Tider: i saadanne agtes og søges de billige Varer, medens de dyre forsvinde af Markedet. Dog, ogsaa denne Anfægtelse udholdt vor Stiftelse, medens flere andre, Døgnets Born, bestode en stakket Tid og forsvandt derpaa saa aldeles, at man knap kjender deres Sted og Navn. Men ogsaa Seminarier, der hvilede paa en fastere Grund, vare knyttede til berømte Navne og bleve pleiede med viis Omhu, ja med faderlig Kjærlighed, bleve bortstykkede af Tidens Strom. Vi glæde os over denne Stiftelses fortsatte Bestaaen, og prise den vise Magt, som holdt den i Live. Men der kom den Tid, da saavel dette som samtlige andre Seminarier bleve trueede med Undergang og Død. Et Aar optog man ingen Elever, da det Spørgsmaal blev reist og drøftet, af Private som ved offentlig Foranstaltning, om man ikke burde ophæve samtlige Seminarier.

Man meente, at de, hvor billige de end forholdsviis ere, dog kostede for meget, og at man kunde faae Skolelærere dannede for bedre Kjøb. Geistligheden, som ikke var ret tilfreds med de ved Seminarierne dannede Lærere, meente, at naar den fik de vordende Skolelæreres Dannelse i sine Hænder, da vilde denne kunne bringes i bedre Samklang med Kirkens som Skolens Lær. Meningen om disse Anstalters Undværlighed blev rimeligviis ogsaa støttet fra en anden Side. Man havde i et bekjendt Land, af Mangel paa fornødne Lærere og Skoler, taget sin Tilflugt til den Nødhjælp, at lade Børn undervise Børn. I det man herved forveglede Afretelse med Dannelse, Indøvelse af det Lærte med Belærelsen selv, kunde en saadan Læremaade, baade hvor den var fornøden og hvor den, som her, var saa temmelig overflødig, vinde en Anseelse og en Indgang, som den i det Hele ikke fortjente. Man behøvede nu næsten ikke Seminarier; thi det heed: een Lærer for 1000 Børn. Men lod man end for medelst stedlige Omstændigheder de oprettede Skoler bestaae, saa havde dog Lærerne, hvis Virksomhed meest sank ned til Dyrabning og Gloiten og Tilsyn, en langt ringere Dannelse behov, end foreskrevet var. Det er i alt Fald vitterligt, at paa samme Tid som hiin Underviisningsmaade begyndte her tillands at gribe om sig, blev først Seminariernes Tilværelse truet, dernæst blev deres Antal formindsket, Lærefagene skreds snevrere og Afgang til Afgangsprove aabnet for Privatister. Vi glæde os over, at Stormen ogsaa denne Gang gif hen over vore Hoveder uden at omstyrte vort Huus; vi glædes over, at dog denne vor Anstalt, med sin eiendommelige, kostbarere Indretning, var iblandt de faa, som vel maatte boie sig for Uveiret, men uden at blive oprykkede deraf.

Denne vor Glæde vilde imidlertid svækkes meget, dersom vi maatte antage, at denne Moderanstalt kun blev holdt i Live af en vis Pietetsfølelse eller som en kummerlig Nødhjælp i Mangel af noget Bedre. Det kommer da an paa at godtgjøre, at den har ydet et agtværdigt Bidrag til Fol-

lets Oplysning og Dannelse og saaledes fortjent sin Plads ved Siden af lignende Anstalter; dette har imidlertid sine store Vanskeligheder. Af Frugterne kjendes Træet; men Frugterne af denne Planteskole ere kun for en ringe Deel at skue i Examensprotokoller og Karakterlister; de ere i det Væsentlige spredte rundt om i Landet, i Husene og paa Markerne, i det borgerlige og huuslige Liv, ja i Hjerternes skjulte Helighed; og de ere paa ethvert Sted sammenvogede med mange andre Frugter: saa at det bliver hartad umuligt at paavise dem og føre dem tilbage til deres egentlige Udspring som Vidnesbyrd om samme. Hvor vanskeligt er det derhos ikke at domme upartist om Sager og Forhold, hvori man selv væsentlig er Part. Man maa da indskrænke sig til et Par almindelige Betragtninger.

Bort Seminarium har, som bekjendt, sin egen Huusholdning, Indretning og Bestyrer; men den er folgelig ogsaa endeel kostbarere end noget andet i Landet. Siden Regjeringen alligevel under Tidernes Knaphed og Mislighed har opretholdt den dyrere Anstalt, hvor billigere ere blevne ophævede, saa maa den dog vel have havt den Overbeviisning, at denne Anstalt fortjente sin Plads, selv for den høiere Priis, og denne Betragtning vinder i Styrke ved den Omstændighed, at en Søsteranstalt paa Naboen med lignende Indretning for mere end 30 Aar siden blev ophævet.

Det fortjener herhos at bemærkes, at Stiftelsens fleste Lærere i de sidste 30 til 40 Aar have tilforn været dens Elever. Det kan nu vel ikke ubetinget paastaaes, at en Læranstalt er fvel tjent med at forsyne sig selv med Lærere: Gensidigheder kunne da let forplante sig og Livet stivne i en sygelig Gensformighed. Men dette er dog mindre at befrygte, naar de, som her oftere var Tilfældet, have erhvervet sig en videregaaende Dannelse andensheds og saa med forøget Kundskab ere vendte tilbage til Fostermoderens Arne for at tjene hende med de større Gaver. Dette er dog et Vidnesbyrd om, at hun har vidst at vinde sine bedste Sønners

Hjerte, men ogsaa om, at hun har vidst at vække Lyst og Drift hos dem til større Dannelse og at forberede Udviklingen af de gode Kræfter, hvorved de kun vare istand til at yde hende god Tjeneste. Jeg har nu kjendt samtlige Seminariets Lærere i disse 50 Aar, efterdi nogle have været mine egne Lærere, de andre og fleste mine Medlærere; jeg kan saaledes vidne om deres Værd og Færd. Ingenlunde tør jeg paastaae, at de alle havde et indre Kald navnlig til denne Tjeneste; men om de fleste tør jeg sige, at de hverken savnede Gaver eller Jver; at de med Duellighed og trofast, kristeligt Sind have tjent Anstalten, og ved Lære som ved Exempel have stræbt at veilede deres Elever til hvad godt og priseligt monne være. At flere af dem ogsaa have ydet beskedne Bidrag til vor temmelig fattige, pædagogiske Litteraturs Ophjælpning, berøres her blot i Forbigaaende. En Lærestalts Held beroer vistnok paa forskjellige Omstændigheder, paa det Stof, den faaer at bearbejde, paa dens Indretning og Hjælpemidler m. m.; men Sjælen i det Hele er dog dens Lærere: staaer det overhovedet vel til med dens Læreretat, da tør man med nogen Sikkerhed slutte, at dens Virksomhed har baaret gode Frugter.

I de her forløbne 50 Aar har Seminariet dannet og udsendt halvtotte hundrede Lærere til Landets Skoler og desuden provet og dimitteret mere end hundrede Andre, der mest havde erhvervet deres Dannelse andensteds. De fleste Skolelærere i Sjælland og paa Bornholm, mange paa Falster og Volland ere udgangne herfra; men ogsaa andre Dele af Riget, selv de fjernere: Jylland, Færoerne og Vestindien, have faaet enkelte Lærere herfra. Det har, desværre! maattet dimittere Adskillige, af hvis Gaver og Jver det hverken turde love sig Ure eller Skolen Velsignelse — hvor kunde det ventes anderledes! — men jeg tør derhos troe, at den større Deel har havt gode Gaver at skjenke de Smaa. Jeg tør troe det, fordi jeg har kjendt de Allerfleste og mere end to Trediedele have været mine Elever, og fordi det ikke

uovede Die har seet Blomsten i den sunde Knop og Frugten i det yppige Blomster; men ogsaa fordi mange Vidnesbyrd af forskjellig Art have sagt mig det, som jeg da heller ikke selv er uden Erfaringer paa disse Enemærker. Jeg skulde lettelig kunne nævne en Mængde Exempler paa dygtige Lærere, som sagkyndige Mænd i denne hæderlige Forsamling ikke skulde negte deres Vidnesbyrd, om det kom derpaa an — ikke at tale om de flere Mænd, der, herfra udgaaene, siden have erhvervet sig en høiere Dannelse og nu enten forestaae vigtige Lære- og Opdragelsesanstalter, i Hovedstaden og andensteds, eller ere indtraadte i Kirkens Tjeneste.

Enhver veed, at Almuen i de sidste Mennefsaldrer er gaaet betydelig frem i Oplysning og Dannelse, Kraft og Velvære, og at denne gunstigere Tilstand er bevirket ved et Sammenstød af flere forskjellige Omstændigheder; men man vil da ogsaa, tænker jeg, indrømme, at disse Fremskridt for en væsentlig Deel skyldes Almueskolerne og deres Lærere; og dette fører atter tilbage til de Anstalter, hvor Lærerne bleve forberedte til deres Jdræt; af Frugterne kjendes Træet. Ikke skal jeg indlade mig paa saa mislig en Sag som den at ville hæve eet Seminarium paa andres Bekostning, eller at ville bedømme Oplysningens Grad i Landets forskjellige Dele og deraf uddrage Slutninger om Skolernes Lærere og deres Forberedelse; men dersom man, hvad jeg troer, tør antage, at Almuesmanden i Sjælland og de nærmest tilgrændsende Der i alt Fald ikke staaer tilbage i Oplysning og Dannelse, Kraft og Driftighed, Sædelighed og Velvære for Brodrene paa og i Landets andre Der og Dele: da tør maaskee vort Seminarium tilegne sig en beskeden Deel af Æren derfor — og derved maae vi her blive staaende.

Ja, Gud være lovet! vi have ikke Lidet at glædes over formedelst hans Naade; og vi sige med Glæde og Hjertets Tak: hidtil har Herren hjulpet os, han vort sande Ebenezet! Men ved Afslutningen af det større Tidrum vender Blikket sig ogsaa mod de kommende Aar, og det Spørgsmaal

trænger sig uvilkaarlig frem: hvad have vi at haabe i dem? Fremtiden er uvis, og Ingen veed, hvad den vil bringe; men Nutiden gjemmer dog Fremtiden i sit Skjød ifølge Naturens Orden; hvad hiin har grundlagt vel, pleier denne at bygge videre, at bringe til Modenhed, hvad den har bragt i god Vægt, naar ikke uforudseelige Uveir bryde forstyrrende løs. Siden Regjeringen har opretholdt vor gamle Stiftelse under mangehaande Rystelser udenfra, saa maa den have forviøset sig om, at der ligger en rigtig Tanke til Grund for Anlægget; at Stiftelsen i det Hele har levet et sundt og nyttigt Liv, og at den horer til Landets uundværlige Dannelsesanstalter: og hertil knytter sig et glædeligt Fremtidens Haab. For en halv Snees Aar siden var Tilstrømningen, her som andensteds, saa ringe, at alle ledige Pladser ikke kunde besættes, selv om man søgte efter Gjæster paa Korsveie og ved Gjærder. Var denne Tilstand vedbleven; da vilde den hensygnende Anstalt sandsynligviis gaaet til Grunde; men den er, og som vi haabe for stedse, forbi, idet Tilstrømningen betydelig er tiltagen, og har i de seneste Aar været større end nogenfinde tilforn. Regjeringen har lagt en mægtig Koftefang under Bygningen, idet den i væsentlige Dele har forbedret Skolelærernes Kaar og Stilling. Derved er der aabnet en naturlig Udsigt til at faae stedse flere Elever med heldige Gaver og Udstyrelse, medens den Tid snart turde være forbi, da Seminarierne vare Tilflugtssteder for ikke saa svage og vildfarende Vænder, der styrede Kaafen mod Skolen som en Rødhavn; ja den Tid turde nærme sig, da Forældre af de mere dannede Klasser sende ogsaa deres vel begavede Sønner hid; og, forsynet med et bedre, mere danneligt Stof, vil Anstalten da kunne glæde sig ved ædlere Frembringelser og til et frodigere, hæderligere Liv.

Folkemængdens Tiltagelse og den formedelst bekjendte Tidssomstændigheder voxende Trang til større Dannelse have medført, at flere Lærere og udvidede Anstalter til deres Dannelse ere blevne fornødne. Regjeringen har været alvorlig

betænkt paa at tilfredsstille saadan Fornødenhed. Den har aabnet en friere Udgang til Lærerkaldet ad den private Vej, som flere ville slaae ind paa; den understøtter vel anbefalede Unglinger ikke blot ved Seminarierne, men ogsaa for Optagelsen derved, samt efter Afgangen derfra til Erhvervelse af en høiere Dannelse, og styrker saaledes i høi Grad disse Anstalter. Den har herhos viist, at den anseer Seminarierne nødvendigere nu end nogenstunde, idet den i meget har omdannet og udvidet dem, ja ladet dem i væsentlige Dele fremtræde i en fornyet Skikkelse. Og navnlig har dette Seminarium, der i alt Fald har Alderens Fortrin og Adkomst, været fortrinlig Gjenstand for nidjær, velvillig Forsorg. Understøttelsesernes Kilde flyder rigere her end andensteds; flere og kostbarere Læremidler anskaffes Aar for Aar; og hvad der ikke mindst fortjener Naakjænnelse og Tak ere vore nye Boliger, for Lærere som for Elever. Til en vigtig Green af Dvælses have vi hidtil savnet et passende Bærelse; dette have vi nu faaet, saa bekvemt og rummeligt, som det kun kan ønskes. Boligen er bleven udvidet til endnu een Lærersfamilie, og til flere Elever: før var her snevet Plads til 50, nu rigelig Plads til 70. Bærelserne ere blevne rummelige og bekvemme, lyse og luftige, sunde og hyggelige tillige; nyt og smagfuldt Indbo af forskjellig Art, vil smykke de nye Leiligheder. Saadanne Omgivelser virke oplivende og vederqvægende paa det indre som ydre Menneske, ja de ere sande Dannelsesmidler for de Unge. Og hvilket mærkeligt og lykkeligt Sammentræf! Netop nu da Seminariet har havt sit Hjem her i 50 Aar, kan det glæde sig som paa en Jubelfest ved at fremtræde i en ny, udvidet, bekvemmere og i hver Henseende bedre Skikkelse. Vi takke af Hjertet vore høie Foresatte, som have beredt os alt dette; og som dette Sammentræf sikkert laae udenfor Beregningen, saa maae vi fremfor Alt takke det kjærlige Forsyn, der har tilskiftet os denne Lykke og beredt os denne Jubelaarets Glæde! Vi kunne ikke andet end deraf

øse den Fortrosthing: at som det er vor gode Regjerings Hensigt, saa er det ogsaa det naadige Forsyns Billie, at vor gamle Stiftelse skal endnu leve et langt som et frodigere og kraftigere Liv; at den ved kjærlig Pleie og under Himlens Baretægt skal voge, bære skjonne Blomster og modne Frugter til Bederqvælgelse for den unge Slægt i mange Led. Det er vort Hjertes Dnske, vort Haab og vor Høitidsglæde!

Jeg taler i Fleres, jeg tør antage i Manges Navn; thi der ere sikkert Mange, fjernt som nær, der dele vor Glæde i Haab. De flere hæderlige Mænd, der i kortere eller længere Tid have tjent denne Stiftelse, og som enten, efter lang og tro Tjeneste, ere traadte tilbage i vel fortjent Hvilestand, eller ere gangne over i andre Virkekredse, at tjene Kirken eller Skolen, de have bevaret Stiftelsen i kjær Grindring, ligesom de tjente den med trofast Sind og forlode den med Agtelse og Velvillie: jeg tør antage, at dens Høitidsglæde og gode Forhaabninger ogsaa er deres Glæde, ligesom den mindes dem med Agtelse og Tak. Mine hoiagtede Medlærere, af hvilke de tvende have været iblandt mine værdigste og kjæreste Elever, glæde sig med mig over Stiftelsens Velværd, Liv og Haab; thi vi ere forenede i inderlig Hengivenhed for den og i nidkær Redebonhed til at tjene den med vore bedste Kræfter. Og hvor meget har ikke jeg at glæde mig over og takke for ved denne festlige Leilighed! Da Seminariet høitideligholdt sin 25 Aars Jubelfest, deeltog jeg deri som dets Elev og mindes endnu den Tid med Glæde; da Halvhundredaarsfesten feiredes, havde jeg tjent det som Lærer og Forstander i 15 Aar; og i denne Egenkab tjener jeg den endnu, da en anden Høitidelighed fylde Sjælene med festlige Tanker og Høitidsglæde bevæger Hjerterne. Det var efter fremmed Opfordring at jeg oprindelig søgte og erholdt en Lærerpost her; og det var ved forskjellige indtrædende Omstændigheders Medfør at jeg blev fastholdt i denne Stilling,

medens jeg mange Gange, i tidligere og sildigere Aar, ansøgte, men stedse forgjæves, om geistligt Embede, som var det Maal, jeg lige fra det Dieblif, jeg betraadte den videnskabelige Bane, stadig havde for Die. Det forekommer mig da, at han, der bestemmer sine Tjeneres Plads efter deres Gaver, har i sin Raade særlig beskicket mig til at tjene denne Stiftelse med mine svage Kræfter; og i denne Overbeviisning har jeg tjent den hidindtil efter bedste Evne, og vil saa fremdeles, saalænge Gud vil forunde mig Kraft dertil. Jeg er ikke saa blottet for Nidmyghedsfølelse, at jeg skulde mene, at jeg havde udrettet noget Stort eller Fortrinligt her i de mange Aar; men jeg troer dog at turde mene, at jeg har tjent med trofast Sind, med redelig Iver, efter den Formue, hvilken Gud forundte; og jeg tør haabe, at mine Elever fra ældre og nyere Tider ikke ville sige imod. Med oprigtig Glæde seer jeg tilbage paa de mange Aar og gjenkalder de mange dyrebare Minder, som de have efterladt, og med rørt Hjertes levende Tak skuer jeg op til ham, som faderlig førte mig hidindtil, og som er mit Haabs sikre Grund, faste Klippe for de Dage, som forestaae.

Ja, jeg tør antage, at flere hundrede Brødre dele vor Glæde; thi alle brave Lærere -- og deres Antal er stort, -- hvis Dannelse her blev grundlagt, og som føle deres Kraft, skatte deres Stilling og glæde sig i Gud over deres Gjerning, de maae glæde sig over den Anstalt, som, om end under Skrobelijkheid, beredte dem dertil, og ikke over Moderens Svagheder glemme hendes omme Kjærlighed; og Glæden faaer forøget Styrke, naar den bæres af Haabet om en kraftigere, lykkelig Fremtid. I ældre Sonner af denne vor fælles Moder! forsaavidt mine Ord maatte komme Eder for Dre eller Die, da modtager dem som en venlig Røst fra hende ved en af hendes ældste Sonner, hvem hun har indrommet Forstefødselsret i sit Huus og Ret til at føre Ordet i hendes Navn! Lader venlige Tanker om Samlivets Dage her be-

føge Eder i Jubelaaret, at Kjærligheden til den gamle Moder maa oplives og avle Høitidsglæde i Hjerterne! Mange af Eder har jeg i kjær Grindring fra Samlivets Aar; endnu langt flere have efterladt sig et dyrebart Minde hos mig som mine kjære Elever, hvem jeg underviste med Glæde, affskedigede med Haab, og som med trofast Iver have aagret med deres Pund. Mindet om vor Samvirken og dens Frugter ere iblandt mine kjæreste Minder og giver Halvhundredeaarets Glæde den rette Betydning og Styrke. Modtager Alle en venlig Hilsen fra den gamle Stiftelse og hendes alderstegne, hengivne Son! Mange af vore Brødre ere vandrede heden; de hvile fra deres Arbeide, men deres Gjerninger skulle følge dem. De leve i kjær, venlig Grindring — Fred være med dem!

J kjære Unge, Stiftelsens yngste Sonner! Skjønner vel paa Alt, hvad her er blevet beredt til Nytte og Fromme, og som J ere de Første til fuldelig at nyde godt af! og viser eders Paaskjonnelse ved med taknemmelig, brændende Iver at benytte Tid og Kræfter og Midler til eders Forberedelse, saa at J til sin Tid kunne aflægge Proven med Ære og især bestaae i de Prøvelsens Dage, som følge derefter! — J unge Venner, som nu drage herfra med Udkomst til Lærerkaldet, jeg haaber, at J Alle have gode Gaver at bringe de Smaa; giver dem da med trofast Sind, med kjærlig Iver, i Tillid til Børnenes himmelske Ven, hvem J skulle aflægge Regnskab for eders Gjerning! Denne eders Fostermoder følger eder med inderlig Deeltagelse, fryder sig over eders Held, men sørger over eders Vanheld: lader da Grindringen om hendes kjærlige Iver bidrage med til at styrke eder under Livets Kampe og Ansægtelser, og tager et venligt Minde og Jubelglæde i Hjerterne med herfra! Bringer en venlig Hilsen hen ud til hendes ældre Sonner, som J maatte møde paa eders Veie, og som med sønlige Følelser mindes den gamle og hendes altid unge Kjærlighed!

Og nu vore høie Foresatte, hvor Meget ere vi ikke dem

skyldige! De have vaaget over os i Trængslernes Dage, ledet os med Viisdom, styrket og oplivet os ved deres kjærlige, nidkjære Omhu: hvor meget Nytt og Godt og Glædeligt have de ikke beredt os lige til disse sidste Dage! Og naar vi kunne sige: See, det Gamle er forsvundet og næsten Alt er vorden nyt, da vide vi Alle, hvem vi, næst den himmelske Giver af alle gode Gaver, have at takke for det Utsammen. Men vi vide det vel, at Gjerningens Tak betyder mere end Læbernes. Derfor ville vi Alle afslægge det hoitidelige Løfte, paa denne Hoitidsdag: at vi ville arbejde i Stiftelsens Tjeneste med en Anstrængelse, som ikke trættedes, med en Iver, som aldrig fjøl-nes, og med en Kjærlighed, som aldrig affalder. Og naar her da, som vi haabe, rører sig et friskt og frodigt Liv herinde og Træet bærer gode, modne Frugter, da skal dette være Gjerningens, være Kjærlighedens Paaskjønnelse og Tak.

Du, Herre, som er ophøiet over Lidernes Bøxel og styrer Alt med almægtig Kraft og viis, uforanderlig Kjærlighed! modtag vore varme Hjerters Tak for de mange Aar, der ere henrundne over denne Stiftelse, og for dine rige Gaver og al din Naade mod os i dem! Hav Tak, fordi Du har bevaret den i de mange Aar under Lidernes mangehaande Om- skiftelser! Hav Tak for alle de gode Kræfter, som have tjent den, og for Belsignelsen formedelst dem! Hav Tak for alle de gode Kræfter, som her bleve beredte, og for det Liv, de have avlet og givet Næring hos de Smaa! Hav Tak for hvad vi her have nydt og vundet og virket i de faa, de flere, de mange Aar, hvori vi have siddet ved denne Moders Arne og udrettet hendes Gjerning! Flere Omstændigheder lade os haabe en kraftig, en lykkelig Fremtid for denne Stiftelse; du Haabets Gud, lad Haabet ikke svige! Lad Fremtiden holde, hvad denne Tid forjætter! Lad Stiftelsen stedse udfolde nye Kræfter og et nyt Liv, og i altid rigere Maal virke til dit Navns Ære og til Slægternes Belsignelse indtil sene Dage! Lad din Naades Sol lyse over vort kjære Fædreland og over dets dyrebare, folkekjære Fyrste, og lad Kirken og Skolen som

hver ædel Stiftelse og Bedrift glæde sig ved din naaderige Baretægt og ved de Livets Kræfter, som udgaae fra Dig! Dit Navn være lovet, Du hellige, treenige Gud, i Tid og Ewig-
hed! Amen!

Forhandlingerne endtes med en noget kortere Tale af Forstanderen, da foranstaaende Tale, hvad den paa flere Steder bærer Spor af, var beregnet paa en lille Fæst i Anledning af, at Seminariet har været her netop i 50 Aar og nu er fremtraadt i en i flere Dele fornyet Skikkelse, men som formedelst indtrufne Omstændigheder ikke kom istand. Før og efter den holdte Tale blev efterstaaende Sang, digtet af Lærer H. Mortensen, og hvortil Lærer C. Mortensen havde komponeret Musikken, affungen:

(Chor.)

En underfuld og hellig Magt,
Som did mod Himlen fører,
I Barnets Hjerter blev nedlagt;
Guds Rige det tilhører.

Men trang og vildsom er vor Sti,
Imens vi her har hjemme;
Tid vandrer Synden os forbi
Med falske Løffestemme.

D, maatte vi med stikker Haand
Den Unges Fodtrin lede!
Da briste Arvesyndens Baand,
Guds Engle os omfrede.

(Duet.)

Hvor Stadens Laarne sig hæve mod Sky,
Og Livet, fra aarle Morgengry,

Med Bulder og Larm fremstrider;
 Hvor Sundets Bove mod Kysten slaaer,
 Og Sneffen i Kongedybet gaaer
 Med Mindet om gamle Tider: —

Der stod hiin mindeværdige Gaard,
 Som Kundskabens Skatte, Aar for Aar,
 Hen over Landet udsprede.
 Derfra udvandrede de gjæve Mand,
 Som siden med Haand og Mund og Pen
 Med Flid Guds Ager beredte.

Og Livet derinde var frist og frit;
 Men Verdenslarmen fængslede tidt
 De unge, livsglade Tanker.
 Den Unge behøver No og Fred,
 Og Grublen i stille Ensomhed,
 Naar Wiisdoms Skatte han santer.

(Solo.)

Krigsluen raste om Agerhuus,
 Og Borg og Hytte nedfank i Gruus,
 Mens Fjender sig leired' i Støvet.
 Og Ddelæggelsen stormede fort;
 Nu Blaagaards Søner maae drage bort,
 Den hjemlige Urne berøvet.

Da vandred' de hid til Jonstrups Bang,
 Og bygged' i Ly af Skovens Hang,
 Ved Søens blaanende Bølge.
 Et halvt Aarhundred svandt hen i Fred; —
 End stander det Huus paa samme Sted,
 Mens Slægter paa Slægter følge.

Et halvt Aarhundred svandt hen i Fred;
 End stander det Huus paa samme Sted,
 Nær Eoen og Bakken og Skoven.
 Fornyet, fornyet det nys fremstod;
 ∴ Gud lade sin rige Belsignelses Flod
 Nedstrømme til det fra oven! ∴

(Chor.)

Til Dig, Du store Borneven,
 I Ven vort Suk vi høre:
 O, drag os Alle til Dig hen;
 Din Aand lad os omsvæve!

H. M.

IX. A. Seminariets Dimittender fra Aaret 1841 til Aaret 1859, og

B. Samtlige herfra dimitterede Privatister.

A. I mit lille Skrift „Historiske Efterretninger om det blaagaard-jonstrupske Seminarium“ har jeg leveret en Fortegnelse over de fra dette Seminarium Dimitterede indtil Aaret 1840. Mange af disse ere naturligviis i de siden henrundne 18 Aar afgangne ved Døden, andre ere forflyttede, eller indtraadte i andre Stillinger; men da jeg dog næppe vilde være istand til at give fuldstændig og nøiagtig Besked herom, saa skal jeg indskrænke mig til at fortsætte Fortegnelsen fra Aaret 1841 af, idet jeg dog tillige leverer en Oversigt over samtlige herfra dimitterede Privatister, der tilforn vare forbigaaede, saavidt Data dem angaaende ere ved Haanden.

Nr.	Navne.	Øbor, naar og af hvem født.	Døps- tagen.	År- gaet.	Karakter.	Udsættelse.
1	Christian Bøch	St. Særgensbjerg ved Roskilde $\frac{30}{4}$ 21.	1839	1841	Udm. duelig.	Roskilde Borgerkole.
2	Baldemar Boetius	Faderen Skolelærer	—	—	duelig.	Sjælland Hølv. Amt.
3	Peter Brandt	Kjøbenhavn $\frac{9}{11}$ 16. F. Lottoadmini- strator	1838	—	d.	Balparaiso. †
4	Peter U. Bruun	Strøby Pr. A. $\frac{7}{4}$ 21. F. Skolelærer	1839	—	d.	Direkt. ved Casino Kbh.
5	Erif N. Bøgh	Ullstrupgaard ved Ishjød $\frac{20}{6}$ 20. F.	1838	—	meget duelig.	Sægersborg.
6	Asghar Grælev	Proprietær	—	—	d.	
7	Erkild B. Grønbjerg	Kjøbn. $\frac{17}{4}$ 21. F. Skolelærer	—	—	d.	
8	Theodor Gronenberg	Sægersborg $\frac{10}{4}$ 21. F. Skolelærer	—	—	d.	
9	Adolph Spanen	Maglebylløse Almager $\frac{12}{9}$ 20. F. Huus- mand	—	—	m. d.	Ragerup Pr. A.
10	Christian Særgensen	Nærum R. A. $\frac{12}{6}$ 21. F. Skolel.	1840	—	ei uduelig.	Gadevang F. A.
11	Grik Kullerup	Kjøbn. $\frac{27}{7}$ 21. F. Skipper	1838	—	m. d.	Musiklærer i Kjøbn.
12	Christian Larsen	Thune R. A. $\frac{15}{6}$ 20. F. Skolelærer	1839	—	d.	Sengeløse R. A.
13	Morten Nielsen	Kjøbn. $\frac{29}{9}$ 18. F. Postkontrollør	1838	—	d.	Christianshavn.
14	Lars Rasmussen	Kjøbn. $\frac{10}{2}$ 20	—	—	u. d.	Hvidovre.
15	Niels Rudmose	Sønder Bognborg Ringf. A. $\frac{15}{4}$ 10. F. Hundemand	—	—	d.	Samsø, siden Jylland.
16	Peter Siersted	Søllested Pr. A. $\frac{29}{11}$ 19. F. Bonde	1839	—	d.	Ridemark.
17	Frans C. Winde	Breninge Ringf. A. $\frac{16}{6}$ 14. F. Huus- mand	1838	—	m. d.	Roskilde F. A.
18	Rudolph Wineken	Nakkeby $\frac{30}{4}$ 19. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Kykirke Børnehølm.
		Kjøbenhavn. $\frac{29}{9}$ 19. F. Maanedeltens- tenant	—	—	m. d.	Brøndbyvester F. A.
		Hillerød $\frac{41}{5}$ 20	—	—	d.	Ørdrup Odsøherred.

19	Laurik Ørnberg	Frederiksborg ^{12/12} 18. F. Portner ved Slotskøben	1838	1841	ei u.	Krøyerup S. A.
20	Hans Andersen	Steenløse F. A. ^{2/2} 20. F. Huusmand.	1839	1842	u. d.	Sølrød K. A.
21	Christian Bø	Brevinge Død S. ^{10/1} 21. F. Prest	—	—	m. d.	Slangrup.
22	Jacob Egriid	Kjøge ^{20/12} 9. F. Toldinspektør	—	—	d.	Spaanheden Fjerr. A.
23	Zulius Erlandsen	Ringsled ^{15/2} 23. F. Ulyrnager	1840	—	u. d.	Kapellan. (Land.theol.)
24	Andreas Gøhl	Maaløv K. A. ^{19/11} 21. F. Skolelærer	1839	—	d.	Thorlundemagle K. A.
25	Christian Hvidberg	Kbhvn. ^{8/7} 22. F. Fyrbøder	1840	—	m. d.	Wiby K. A.
26	Esbe Jensen	Søndefirkby Galtter ^{10/7} 22. F. Skolel.	—	—	m. d.	Nyfsjøing Kalfster .
27	Jens Peter Jensen	Thorlundemagle ^{9/7} 20. F. Skolel.	1839	—	m. d.	Uggeløse S. A.
28	Christian Karlsen	Snekkersten ^{10/1} 21. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Neersløv K. A.
29	Christian Møller	Søby S. A. ^{5/1} 18. F. Forvalter	—	—	m. d.	Skagelse K. A.
30	Gophus Møller	Kbhvn. ^{27/3} 22. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Rødovre K. A.
31	Niklaus Rasmussen	Sjænkellsø F. A. ^{12/2} 20. F. Skolel.	—	—	d.	Sønderborg Fr. A.
32	Adolph Sandberg	Kbhvn. ^{12/5} 22. F. Bøgter	1840	—	d.	Landerløv Fr. A.
33	Emil Skjoldager	Brede K. A. ^{7/11} 16. F. Skolelærer	1839	—	d.	Brøndbølster K. A.
34	Carl Blum	Sorø ^{21/2} 20. F. Tjilteforpagter	1840	1843	d.	Søgerspris.
35	Theodor Bærensen	Helsingør ^{11/5} 22. F. Dvortteermester	—	—	d.	Havrebjerg S. A.
36	Blot Christensen	Kbhvn. ^{12/11} 14. F. Irttekammer	1841	—	m. d.	Selskaf.
37	Peter Hansen	Norrejrnsløse S. A. ^{21/11} 19. F. Skolel.	1840	—	m. d.	Holsteinsminde Land.
38	Zulius Jensen	Døtøfte Lolland ^{10/2} 21. F. Skolelærer	—	—	u. d.	+ [theol.
39	Ole Jensen	St. Clemens Børn. ^{1/10} 18. F. Bønde	—	—	m. d.	Witkerød F. A.
40	Hans Jørgensen	Svovlunde K. A. ^{20/5} 22	1841	—	d.	Kranegilde K. A.
41	Niels Maden	Kbhvn. ^{20/12} 21. F. Bomuldefabrikant.	1840	—	d.	Himmeløv K. A.
42	Daniel Meier	Kbhvn. ^{2/2} 22. F. Skolelærer	—	—	d.	

Nr.	Kavne.	Åaar, naar og af hvem født.	Døptagen.	Åf. gaet.	Karakter.	Indfødtelse.
43	Knud Møller	Rbhvn. 15/10 24. F. Skibsmægler	1841	1843	m. d.	Bagvær.
44	Niels Møller	Næbdebo F. A. 1 1/2 21. F. Huusmand	1840	—	m. d.	Fredrikseborg Nyhusf.
45	Zulius Nielsen	Ulsø Fr. A. 29/4 20. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Brabø S. A.
46	Peter Olsen	Rbhvn. 2 1/2 21. F. Porcellænshandler	—	—	m. d.	Vedkjølle Fr. A.
47	Zens Otken	Rbhvn. 22/11 22. F. Skipper.	—	—	m. d.	Skjebø Fr. A.
48	Hans Peterfen	Baasse Gaster 7/6 21. F. Skolelærer	1839	—	m. d.	Baasse, Søker.
49	Sabø Pingel	Dureby Lolland 10/10 22. F. Guldmægler	1840	—	m. d.	Skovby Gaster.
50	Hemming Søjelderup	Grundfør Marb. A. 8/7 22. F. Skolelærer	1841	—	m. d.	Hørby S. A.
51	Sabø Torværd	Rbhvn. 9/8 18. F. Skibskapitain	—	—	d.	Høyrup Fr. A.
52	Niels Andersen	Uby S. A. 5/10 23. F. Skolelærer	—	1844	m. d.	Høng S. A.
53	Christian Hjergem	Kirkeværkse R. A. 2 1/2 24. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Uttersløv R. A.
54	Christen Bøberg	Slangerup 1 1/2 22. F. Bøver	—	—	m. d.	Thisted.
55	Theodor Brummerstedt	Nyfløbing Sjælland 17/12 22. F. Gjestgiver i Hillerød	—	—	m. d.	Fredeneborg.
56	Sabø Gebauer	Steenløse F. A. 22/6 25. F. Skolelærer	—	—	m. d.	†
57	Peter Feldt	Rbhvn. 29/5 25. F. Høststrømmer	1842	—	m. d.	Kjøbenhavn.
58	Marius Høft	Rbhvn. 17/7 23.	1841	—	d.	—
59	Christen Jensen	Præstø 19/6 22. F. Skomager	—	—	m. d.	Vordingb. Borgerpole.
60	Anders Jørgensen	Katbyriehuset ved Næstved 15/6 23. F. Huusmand	—	—	m. d.	†
61	Ludvig Nielsen	Naagelunde Lolland 19/1 23. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Lolland Ellipse.
62	Niels Peterfen	Sonstrup Bang R. A. 9/2 23. F. Huusmand	1842	—	m. d.	—
			1841	—	m. d.	Bridselemagle R. A.

63	Carl Rasmussen	Geshønderup F. A. $\frac{6}{8}$ 22	1841	1844	d.	
64	Christian Schouboe	Holmegaard Pr. A. $\frac{17}{11}$ 24. F. Kro- mand	1842	—	m. d.	+ København F. A.
65	Hans Sørensen	Guirendal S. A. $\frac{15}{5}$ 21	1841	—	d.	
66	Theodor Mariø	Korsør $\frac{29}{11}$ 20. F. Strandholtsbejant	1842	1845	u. d.	Høarløv Pr. A., Maarum F. A.
67	Rnud Andersen	Helsingør $\frac{1}{6}$ 19. F. Rromand	—	—	d.	
68	Heinrich Baumgarten	Binneberg $\frac{2}{3}$ 25. F. Gaardsbestyrer	—	—	m. d.	Alume F. A.
69	Afred Bøø	Grevinge $\frac{10}{11}$ 19. F. Præs.	1843	—	u. d.	Falster, Ibsstrup.
70	Wilhelm Buchmann	Ribyon. $\frac{12}{4}$ 25. F. Smedermester	—	—	m. d.	Frøslunde S. A.
71	Wilhelm Hagerup	Ravnstrup Herlufmagle Sogn S. A. $\frac{16}{5}$ 25. F. Forvalter.	—	—	m. d.	Lønder, Holmeolstrup Pr. A.
72	Ernst Heuchendorff	Hagen i Holsteen $\frac{6}{11}$ 24. F. Jagtfører.	1842	—	d.	Uiby K. A.
73	Lauriø Jensen	Nyfløbing Sjøeland $\frac{20}{6}$ 23. F. Skolel.	1841	—	d.	+ Langstrup F. A.
74	Christian Jensen	Bromme S. A. $\frac{21}{8}$ 24. F. Skolelærer	1842	—	d.	Brandstrup F. A.
75	Anders Johansen	Fredensborg $\frac{11}{4}$ 24. F. Rromand	—	—	m. d.	Kjøbenhavn. [minor.
76	Zens Kornbeø	Eske S. A. $\frac{19}{6}$ 24. F. Kontorist	—	—	m. d.	Lærer ved Tonstrup S.
77	Wilhelm Mari	Ribyon. $\frac{1}{10}$ 23. F. Hattemagermester	—	—	m. d.	Ringshølle Lolland.
78	Hans Mortensen	Høenæs Falster $\frac{28}{4}$ 25. F. Rjiter	1843	—	u. d.	Maglehø S. A.
79	Frederik Hebe	Stubbefløbing $\frac{15}{1}$ 18. F. Sømager	1842	—	d.	Bornholm.
80	Christen Nielsen	Ballerup K. A. $\frac{20}{5}$ 22. F. Høuemand	—	—	m. d.	Hertvedøster.
81	Ludvig Petersen	Hvidøre K. A. $\frac{7}{6}$ 25. F. Skolelærer	—	—	d.	
82	Niels Thorstensen	Hertvedøster $\frac{28}{8}$ 25. F. Skolelærer	—	—	m. d.	
83	Mærild Andersen	Svanke $\frac{29}{6}$ 20.	1843	1846	d.	Bornholm.
84	Carl Andersen	Løbby F. A. $\frac{7}{1}$ 25. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Sandby Pr. A.
85	Adolph Carlsen	Allerløv K. A. $\frac{20}{5}$ 26. F. Skolelærer	—	—	m. d.	+ Sandby Pr. A.

Nr.	Navne.	År, naar og af hvem født.	Dyr- tagen.	År- gaet.	Karakter.	Ansettelse.
86	Niels Hald	Kbhvn. $\frac{8}{10}$ 26. F. Skomagermester	1844	1846	m. d.	Zaagerup Lolland.
87	Baldemar Hammer	Kbhvn. $\frac{25}{9}$ 26. F. Hornblæser v. Huf.	1843	—	u. d.	Næminderød Fr. A.
88	Zulius Hansen	Seltingør $\frac{5}{10}$ 25	—	—	b. d.	St. Thomaas. (+)
89	Søren Jensen	Alslev Gafler $\frac{7}{10}$ 23. F. Bondetarl.	—	—	b. d.	+ Svendsstrup Randers A.
90	Borge Skofed	Hansteb Skandb. A. $\frac{23}{10}$ 23. F. Skolel.	1844	—	m. d.	Nørre-Dresøw Gafler.
91	Peter Lindholm	Mofeby Gafler $\frac{5}{10}$ 25. F. Skolelærer	1843	—	b. d.	Allerup Fr. A.
92	Warrnich Nielsen	Alslev Pr. A. $\frac{22}{10}$ 23. F. Skolelærer	—	—	m. d.	+ Høleby Lolland.
93	Niels Peteren	Grundstille R. A. $\frac{12}{10}$ 24. F. Huusm.	—	—	m. d.	+ Veensløse S. A.
94	Wihelm Masmusen	Svendsborg $\frac{7}{10}$ 22. F. Skærdemester	—	—	b. d.	Brede.
95	Hans Ghr. Rudolph	Kollerød Fr. A. $\frac{10}{4}$ 26. F. Skolelærer	—	—	b. d.	Seiers.
96	Ditlef Schjoldager	Brede $\frac{20}{7}$ 18. F. Skolelærer	—	—	b. d.	Lhus ved Samfs.
97	Niels Schou	Kallundborg $\frac{4}{10}$ 25	—	—	m. d.	Frederiksfund.
98	Andreas Schønning	Widkønde S. A. $\frac{20}{1}$ 25. F. Skolelærer	—	—	—	—
99	Gerhard Truelsen	Nesved $\frac{19}{11}$ 25. F. Snekter.	—	—	—	—
100	Kuhr Brachenhoefft	Kbhvn. $\frac{25}{1}$ 24. F. Dagtmester	1844	1847	b.	Lvhjergslisse Fr. A.
101	Zohan Bruus	Holbek $\frac{20}{7}$ 26. F. Linnedvæver	—	—	m. d.	Skamstrup S. A.
102	Skofod Børresen	Kbhvn. $\frac{15}{1}$ 26. F. Næbflager	1843	—	b. d.	+ Weellsø Fr. A.
103	Christian Christensen	Hørup Fr. A. $\frac{10}{10}$ 24. F. Skolelærer	1844	—	m. d.	Yplinge Fr. A.
104	Lauriis Christensen	Willest Ribø A. $\frac{2}{10}$ 19. F. Bonde	—	—	m. d.	Veiringe.
105	Cornelius Pester	Veiringe Gafler $\frac{25}{10}$ 25. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Smidstrup Fr. A.
106	Niels Hansen	Gisteleie Fr. A. $\frac{10}{10}$ 25. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Kbhvn.
107	Christian Jensen	Lhørsunde Lolland $\frac{1}{10}$ 26. F. Skolel.	—	—	b. d.	Winderød Fr. A.
108	Christian Jensen	Ballerup $\frac{20}{10}$ 25. F. Skolelærer	—	—	m. d.	—
109	Zens P. Larsen	Snektersteen $\frac{1}{1}$ 26. F. Skolelærer	—	—	m. d.	—

110	Niels Møllegaard . . .	Tallose $\frac{1}{2}$ A. $\frac{15}{4}$ 24. F. Veiliqueur .	1844	1847	m. d.	Xingerup.
111	Christian Skoldbager .	Taarbe K. A. $\frac{9}{8}$ 27. F. Skolelærer .	—	—	m. d.	Naadvaad.
112	Johan Stehr	Kallundborg $\frac{3}{4}$ 26. F. Kjøbmand . .	—	—	m. d.	Freestum Byen.
113	Fredrik Tryde	Svedingegaard S. A. $\frac{3}{8}$ 25.	—	—	m. d.	Skolbef.
114	Zens P. Andersen . . .	Gistrup Kalsb. Stift $\frac{13}{8}$ 28. F. Bonde	1845	1848	m. d.	Arløse S. A.
115	Augustinus Andersen .	Helsingør $\frac{20}{8}$ 28. F. Emedemester . .	—	—	m. d.	Nysted Kolland.
116	Elias Arneberg	Garsie Pr. A. $\frac{25}{4}$ 25. F. Skolelærer .	—	—	d.	Taars Kolland.
117	Zens Bech	København. $\frac{11}{8}$ 27. F. Hattemageribend .	—	—	m. d.	Kongsted Pr. A.
118	Peter Bredahl	Borød S. A. $\frac{13}{4}$ 26. F. Gaardbruger	—	—	m. d.	Kalden i Krigen.
119	Carl Christoffersen . . .	St. Magleby Aimaget $\frac{9}{11}$ 26. F. Skolel.	—	—	m. d.	Sjotte Pr. A.
120	Poul Clausen	Skærsede Pr. A. $\frac{27}{8}$ 27. F. Huusm. .	—	—	u. d.	Ulfsildstrup Dds $\frac{1}{2}$.
121	Carl Hansen	Sorø $\frac{21}{6}$ 27. F. kongelig Forskifteent	—	—	m. d.	Blumfø.
122	Hans Hansen	Mabjerg K. A. $\frac{25}{8}$ 24. F. Bonde . . .	—	—	d.	Skovhadstrup K. A.
123	Johan Hoffmann	Bindinge K. A. $\frac{27}{12}$ 28. F. Skolel. . .	1846	—	m. d.	Slagelse.
124	Mathias Jensen	Borsholm Pr. A. $\frac{25}{4}$ 24. F. Bonde . .	1845	—	m. d.	Nordenbro Svends. A.
125	Ludvig Kornbek	Skæ S. A. $\frac{6}{4}$ 26. F. Kontorist	—	—	m. d.	Hemmesøi S. A.
126	Anton Nielsen	Succeløv S. A. $\frac{5}{8}$ 27. F. Skolelærer.	—	—	m. d.	Honesøi $\frac{1}{2}$ A.
127	Anders Petersen	Sæderup K. A. $\frac{21}{10}$ 24. F. Bonde . . .	—	—	m. d.	Svinsø Pr. A.
128	Carl Petersen	Sonnerup $\frac{1}{2}$ A. $\frac{7}{11}$ 27. F. Skolel.	—	—	d.	+ Elmelunde Mæen.
129	Carl Hørbe	Dusted K. A. $\frac{21}{4}$ 27. F. Skolelærer .	—	—	m. d.	Emerup Pr. A.
130	Hans Schiøtt	Næstved $\frac{3}{8}$ 28. F. Karver	—	—	d.	Knudsker Bornholm
131	Sophus Skovgaard . . .	Kallundborg $\frac{6}{12}$ 27. F. Kjøbmand . .	—	—	m. d.	Risøbenhavn.
132	Christian Bøberg	Gandløse Pr. A. $\frac{16}{2}$ 27. F. Bæver . . .	1846	1849	m. d.	Effensø Fælster.
133	Zens E. Geisler	Estrem Pr. A. $\frac{2}{12}$ 28. F. Dekonom . .	—	—	m. d.	Skadsage (konfit.).
134	Henrik Gronenberg . . .	Nærum K. A. $\frac{8}{1}$ 29. F. Skolelærer . .	—	—	d.	

Nr.	Navne.	Æder, naar og af hvem født.	Døds- tagen.	År- gaaet.	Karakter.	Ansættelse.
135	Christen Hansen . . .	Bringe K. A. $\frac{2}{5}$ 29. F. Huusmand . .	1846	1849	m. d.	Kbhvn.
136	Andreas Hjorth . . .	Rønne $\frac{12}{2}$ 29	1847	—	m. d.	Rønne.
137	Carl Høeg	Noble Fr. A. $\frac{2}{4}$ 30	—	—	m. d.	Nøddebo Fr. A.
138	Sophus Jensen . . .	Sungshoved Fr. A. $\frac{26}{7}$ 26. F. Skolel.	1846	—	m. d.	Dyffel Fr. A.
139	Niels Jensen	Strandsøgehuus, Febr. 1827. F. Huusm.	—	—	m. d.	Plater Bornholm
140	Hans Kroeg	Slangrup $\frac{6}{9}$ 28. F. Bonde.	—	—	m. d.	København.
141	Peter Larsen	Refsbindinge Køben $\frac{17}{8}$ 21. F. Huusm.	—	—	u. d.	København.
142	Christen Poulsen . . .	Mytærp Steevig $\frac{9}{4}$ 19. F. Haandværker	—	—	m. d.	Nørre Kirkeby Falster.
143	Carl Rasmussen . . .	Egeløv Falster $\frac{20}{4}$ 28. F. Skolelærer .	—	—	m. d.	Buddinge K. A.
144	Harald Esfoldager . .	Laarbøl $\frac{9}{4}$ 30. F. Skolelærer	1847	—	m. d.	Lundforlund S. A.
145	Emil Sørensen	Krummerup S. A. $\frac{21}{11}$ 27. F. Skolel.	1846	—	d.	(Steevig).
146	Peter A. Worm	Maaløv K. A. $\frac{20}{12}$ 28. F. Skolelærer	—	—	d.	
147	Christian Bagger . . .	Slagelse $\frac{9}{5}$ 28. F. Skolelærer.	1847	1850	m. d.	Storø Laarø Fr. A.
148	Christian Bau	Jonstrup Bang $\frac{21}{2}$ 30. F. Smedker . .	—	—	m. d.	Maglebrønde Falster
149	Christian Bendiren . .	Grønholst Fr. A. $\frac{25}{4}$ 28. F. Skolelærer	—	—	d.	Ordrup S. A.
150	Julius Høyer	Hjertebjerg Møen $\frac{13}{11}$ 27. F. Skolel.	—	—	u. d.	+
151	Kiil Jensen	Sønder Kirkeby Falster $\frac{12}{1}$ 31. F. Skolelærer	1848	—	m. d.	Villebrønde Falster.
152	Niels Tørgensen . . .	Kromnæs Falster $\frac{20}{5}$ 29. F. Skolefoged	1847	—	m. d.	+
153	Ole Tørgensen	Niverød Fr. A. $\frac{22}{7}$ 29. F. Bonde. . . .	—	—	m. d.	Borsholm Fr. A.
154	Baldemar Kirckheiner .	Kbhvn. $\frac{5}{11}$ 28. F. Lieutenant	1848	—	m. d.	Poulsker Bornholm.
155	Julius Larsen	Trørød K. A. $\frac{9}{7}$ 24. F. Skolelærer. .	1847	—	m. d.	Trørød.
156	Niels Larsen	Karlsø Dverdreng Fr. A. $\frac{14}{7}$ 29. F. Bartekønsoldater.	—	—	m. d.	Grønnegade Kolland

157	Søren Nielsen	Haarlov Pr. A. $\frac{1}{2}$ 27. F. Skolelærer	1847	1850	d.	Egeberg i Odsherred.
158	Georg Normann	Hammerød $\frac{5}{8}$ 28. F. Skolelærer	—	—	d.	Valdsømagle N. A.
159	Frederik Petersen	Boai Færøerne $\frac{6}{8}$ 28	—	—	m. d.	Gjersløv Pr. A.
160	Lauritz Petersen	Skuddelev Pr. A. $\frac{20}{10}$ 29. F. Skolel.	—	—	m. d.	Bensløv Pr. A.
161	Andreas Bagger	Houby Pr. A. $\frac{11}{4}$ 26. F. Skolelærer	1848	1851	d.	Kendstien Mark. A.
162	Anders Christensen	Lidemark Pr. A. $\frac{24}{8}$ 27. F. Hønsim.	—	—	m. d.	Østergjetteborg Pr. A.
163	Baldemar Garre	Stoftebjergby $\frac{21}{5}$ 29. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Lolland Hillested, 2den Lærer.
164	Peter Hækkerup	Bettelsølv S. A. $\frac{11}{4}$ 29. F. Bonde	—	—	m. d.	Præstø.
165	Carl Mortensen	Kjerteminde $\frac{6}{1}$ 32. F. Skolelærer	1849	—	u. d.	Seminarlærer, Sønstруп.
166	Alfred Nielsen	Frøstemoelle S. A. $\frac{9}{2}$ 31. F. Møller.	1848	—	d.	Møller.
167	Ferdinand Nielsen	Reersløv S. A. $\frac{12}{8}$ 30. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Gudum S. A.
168	Ole Nøstb	Ribbyn. $\frac{20}{12}$ 30. F. Hørvinger	—	—	d.	Barpsløv Pr. A.
169	Lauritz Poulsen	Bederløv S. A. $\frac{11}{8}$ 30. F. Skolel.	—	—	m. d.	Karrebofsørv S. A.
170	Hans Raemussen	Mageløv Lolland $\frac{21}{10}$ 28. F. Bonde	—	—	m. d.	Kalster Karleby.
171	Sens Rørkel	Duffel S. A. $\frac{21}{6}$ 29. F. Skolelærer	—	—	d.	Hjerre S. A.
172	Baldemar Schow	Ribbyn. $\frac{20}{5}$ 31. F. Major	—	—	d.	+ Ribbyn.
173	Ivar Seidelin	Frederikslund $\frac{20}{9}$ 29. F. Apotheker	—	—	m. d.	Andenlærer Traugde
174	Mads Wibroe	Munkbo Byen $\frac{21}{6}$ 31. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Ddenje A.
175	Peter Waagaard	Snefere Pr. A. $\frac{10}{2}$ 31. F. Skolelærer	1849	1852	d.	Ørsløv Pr. A. Anden- lærer.
176	Wilhelm Bau	Tonstrup Bang $\frac{11}{10}$ 32. F. Smeder	—	—	m. d.	Hjælpel. Høsting Pr. A.
177	Otto Wad	Ribbyn. $\frac{12}{8}$ 31. F. Ræslerer	—	—	d.	Uggerløse Pr. A.
178	Hans Christensen	Ræsbj S. A. $\frac{5}{8}$ 31. F. Skolelærer	—	—	d.	+ Hjststrup S. A.
179	Peter Christensen	Kjennesløv S. A. $\frac{15}{4}$ 33. F. Skolel.	1850	—	m. d.	

Nr.	Navne.	Boor, naar og af hvem født.	Døptagen.	Af-gaaet.	Karakter.	Anførelse.
180	Carl Emil Hansen . . .	Kbhvn. 17/2 29. F. Dugmagerhvend . .	1849	1852	d.	Skifterup.
181	Søren Jørgensen . . .	Skovlunde K. A. 27/5 32. F. Skolel. . .	—	—	m. d.	Lillerød F. A.
182	Wilhelm Sørensen . . .	Endløse S. A. 7/7 33. F. Skolelærer . .	—	—	m. d.	Andenkærer Endløse.
183	Ferdinand Liebst . . .	Smidstrup Fr. A. 15/4 33. F. Skolel. . .	—	—	d.	Engestofte Lolland.
184	Emil Lindahl . . .	Rørtang Overdrev Fr. A. 15/7 32. F. Smed	—	—	m. d.	Skudterløse Fr. A.
185	Laurits Nielsen . . .	Boberg Mølle Byen 27/6 32. F. Forpagt.	—	—	m. d.	Vjernese Lolland.
186	Soakim Petersen . . .	Ballsby 12/10 26.	1848	—	m. d.	Bornholm.
187	Peter Petersen . . .	Soderup S. A. 27/6 32. F. Skolelærer . .	1849	—	d.	Andenl. Sørby S. A.
188	Georg Becker . . .	Lysbøl Als 7/5 32. F. Skolelærer . .	1851	1853	u. d.	Kbhvn. (Studrer).
189	Julius Behrens . . .	Kbhvn. 29/7 30. F. Kleinmed.	1850	—	m. d.	Kbhvn.
190	Laurits Christiansen . .	Nørre Alslev Falst. 19/4 33. F. Skolel. .	—	—	m. d.	Kraghaage Falster.
191	Hans Dam . . .	Nakkeby 14/1 33. F. Kapitan	—	—	u. d.	Nakke østre Skole Bornholm.
192	Wilhelm Engell . . .	Sædder Fr. A. 8/6 33. F. Skolelærer . .	—	—	d.	Stermarie nordre Skol.
193	Anders P. Hansen . . .	Drtved S. A. 2/6 31. F. Puvemand . . .	—	—	m. d.	Lhorslunde Lolland.
194	Hans P. Hansen . . .	Risendrup Fr. A. 12/2 31. F. Skolel. . .	—	—	m. d.	Sjælm Møen.
195	Lauritz Hansen . . .	Falsled Byen 7/5 32. F. Skolelærer . .	1851	—	m. d.	†
196	Valdeuar Reichsmann . .	Kbhvn. 24/2 28. F. Kromand	1850	—	d.	Øjersgiver Ballø.
197	Julius Jensen . . .	Hammer Fr. A. 21/10 33. F. Skolel. . .	—	—	m. d.	Kbhvn.
198	Christian Juul . . .	Kbhvn. 24/1 32. F. Sænder	1851	—	m. d.	Roskilde.
199	Brochner Larsen . . .	Nyjob. Sjæll. 12/9 29. F. Skolelærer . .	1850	—	m. d.	Studrer.
200	Christoffer Lund . . .	Skovborg Jylland 27/8 23. F. Bønde . .	—	—	m. d.	Lolland Læsø.
201	Hans Møller . . .	Risendrup Fr. A. 12/2 33. F. Skolel. . .	—	—	m. d.	Sjælfør.

202	Theodor Nielsen . . .	Bæbæk ^{22/10} 33. F. Gartner	1850	1853	d.	Messhaage S. A.
203	Hans Raamußen . . .	Åaalsum Thyland ^{21/6} 31. F. Præst . . .	—	—	d.	Charalsted S. A.
204	Ferdinand Svendsen . .	Ribbyn. ^{9/4} 32. F. Njøfkenkarl	—	—	m. d.	Ribbyn.
205	Gönnrad Thorsager . . .	Næs ^{20/11} 32. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Næs.
206	Nyberg Vibroe	Munkbo Byen ^{12/4} 33. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Uggerløv i Byen.
207	Ernst Becker	Rysabbel Als ^{11/5} 34. F. Skolelærer . .	1852	1854	m. d.	Andenl. Frederiksborg (Huderer).
208	Andreas Carlsensen . . .	Åavlyffe Lolland ^{22/2} 33. F. Bonde . . .	1851	—	m. d.	Stubbefjøsning.
209	Peter Christiansen . . .	Beslerborg Lolland ^{19/11} 21. F. Læner	—	—	m. d.	Lolland Utersløv.
210	Ole Dahl	Dresløv S. A. ^{1/5} 30. F. Forpagter . . .	1852	—	d.	Ribbyn.
211	Diderik Frederiksen . . .	Meels Als ^{20/3} 33. F. Skolelærer . . .	1851	—	m. d.	NørreBallingered S. A.
212	Ludvig Hagen	Ribbyn. ^{21/11} 34	—	—	m. d.	Naffov.
213	Søren Hammelev	Horsens ^{14/11} 31. F. Politibesjænt . . .	—	—	m. d.	Virum S. A.
214	Malling Hønsen	Hønseløve Lolland ^{2/9} 35. F. Skolelærer	—	—	u. d.	Døvsommeinstituttet i Ribbyn. (Huderer).
215	Magnus Spjen	Svanise ^{22/6} 33. F. Profurator	—	—	m. d.	Lærer ved Sellinge Se- minarium.
216	Edvard Jensen	Breslø ^{27/4} 34. F. Skomager	—	—	m. d.	Ennegaarde Pr. A.
217	Emil Koch	Grünholz Steevig ^{17/5} 31. F. Hjulm.	—	—	u. d.	Ribbyn.
218	Henrik Litchin	Norsør ^{26/2} 34. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Middelfart.
219	Carl Mathen	Reiby Halb. St. ^{29/9} 32. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Marhuus.
220	Peter Døsen	Grøndløse S. A. ^{12/11} 33. F. Høusm.	—	—	d.	Sandby S. A.
221	Søren Priergaard	Bredelandsgaard Lolland ⁷ 34. F. Gaardeier	—	—	m. d.	Lolland.
222	Niels Raamußen	Slangstrup S. A. ^{29/3} 27. F. Høusm.	—	—	m. d.	Holmstrup S. A.
223	David Schæffinger	Ribbyn. ^{20/9} 33. F. Sergeant	—	—	m. d.	St. Croix.

Nr.	Navne.	Boor, naar og af hvem født.	Døptogten.	Alfagaet.	Paratret.	Anticetteje.
224	Carl Bau	Sonstrups Bang $\frac{2}{7}$ 35. F. Smedfer.	1852	1855	m. d.	Alfæ ved Roslaud.
225	Marius Bjerger	Kirke Bærløse K. A. $\frac{28}{7}$ 34. F. Skolelærer	—	—	d.	Andenl. Bøgsboer K. A.
226	Christen Christensen	Vallekilde S. A. $\frac{19}{5}$ 31. F. Huusmand	—	—	d.	Andenl. Bæregildeborg Pr. A.
227	Jens Christensen	Lille Bærløse $\frac{7}{5}$ 33. F. Jordbruger	—	—	m. d.	Andenl. i Sønderby Pr. A.
228	Albert Rich	Greve K. A. $\frac{6}{1}$ 35. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Solsted S. A.
229	Christian Hansen	Gurre Fr. A. $\frac{29}{9}$ 34. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Helsingør.
230	Wilhelm Hoffmann	Bindinge K. A. $\frac{1}{3}$ 33. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Stillinge S. A.
231	Emil Jakobsen	Herringløse K. A. $\frac{14}{7}$ 35. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Hoskilde.
232	Julius Leth	Særeløse $\frac{9}{6}$ 35. F. Skolelærer	—	—	d.	Svendborg.
233	Johannes Mortensen	Lille Baldbj S. A. $\frac{25}{2}$ 34. F. Skolel.	—	—	d.	Kjøge Skolelærer.
234	Anders Petersen	Bjeverkov Pr. A. $\frac{29}{19}$ 27. F. Afsæ- beshyret	—	—	d.	Walsby Pr. A.
235	Emil Petersen	Himlinge S. A. $\frac{9}{5}$ 34. F. Skolelærer	—	—	d.	Andenl. Himlinge.
236	Hemming Petersen	Brunsbøllund Angeln $\frac{17}{8}$ 32. F. Huus- mand	—	—	m. d.	Skolelærer Kobbeked ved Hønsborg.
237	Edvard Poulsen	Lundby Pr. A. $\frac{7}{12}$ 26. F. Skolelærer	1853	—	m. d.	Storreddinge.
238	Wilhelm Poulsen	Ribbyn, $\frac{11}{12}$ 31. F. Arbeidsmand	1852	—	m. d.	Maalov K. A.
239	Jørgen Sørensen	Kettingkov Alf $\frac{11}{7}$ 35. F. Huusmand	1853	—	m. d.	Alfæ.
240	Frederik Bohn	Renne $\frac{11}{1}$ 36. F. Skolelærer	—	1856	d.	Borholm.
241	Carl Engell	Himlinge Pr. A. $\frac{4}{6}$ 35. F. Skolel.	—	—	d.	Krøstov Pr. A. Skolel.

242	Thomas Hansen . . .	Hunseby Lolland ²¹ / ₇ 37. F. Skolelærer	1854	1856	m. d.	Hunseby Hjøvelærer.
243	Carl Hermann . . .	Hundie R. A. ⁴ / ₃ 35. F. Skolelærer	1853	—	m. d.	†
244	Frueh Jensen . . .	Svedstrup Fr. A. ¹⁷ / ₈ 36. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Svedstrup Hjøvel.
245	Peter Jensen . . .	Farum Fr. A. ²⁰ / ₁ 36. F. Bonde . . .	—	—	m. d.	Ddens Skole F. A.
246	Christian Larsen . . .	Rbhvn. ¹⁷ / ₁₀ 36. F. Postbud . . .	—	—	m. d.	Sørum Fr. A.
247	Christian Nielsen . . .	Skibsted Brohuus Malb. A. ²⁴ / ₇ 35. F. Smeder . . .	—	—	u. d.	Spolsteinsmilde.
248	Peter Nielsen . . .	Ville Bærløse R. A. ²⁸ / ₁₂ 35. F. Bøver	—	—	m. d.	Åvedøre R. A.
249	Valdemar Pedersen . . .	Waasse Gølster ¹³ / ₄ 36. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Andenl. Sørbymagle S. A.
250	Heinrich Seehusen . . .	Rbhvn. ⁹ / ₅ 36. F. Instrumentmager .	—	—	m. d.	Kjøbenhavn.
251	Peter Steen . . .	Åsted ¹² / ₈ 37. F. Strandtoftkontrollør	—	—	d.	Maribo.
252	Harald Søhr . . .	Rbhvn. ²¹ / ₃ 33. F. Distriktslæge . .	1854	—	d.	Andenl. Valby R. A.
253	Gustav Tjørning . . .	Grandsløse F. A. ⁹ / ₃ 34. F. Skolelærer	1853	—	d.	Andenlærer Grandsløse.
254	Nicolai Andrup . . .	Rbhvn. ²⁵ / ₁₂ 37. F. Væinhandler . . .	1854	1857	m. d.	Andenl. Hvidøre R. A.
255	Otto Ungell . . .	Sædder Fr. A. ⁷ / ₁₂ 36. F. Skolelærer	—	—	d.	Støre Linde Fr. A.
256	Ole Tromberg . . .	Årpaad Fr. A. ²¹ / ₄ 36. F. Skolelærer	—	—	d.	Andenl. i Suesere Fr. A.
257	Carl Hansen . . .	Betterløv S. A. ²⁰ / ₁₁ 37. F. Skolelærer	—	—	d.	Hjøvel. i Eskovlunde R. A.
258	Søren Hansen . . .	Særsløv Fr. A. ⁹ / ₄ 37. F. Bonde . .	—	—	m. d.	Borupholm, Clemensker Søndre Skole.
259	Fredrik Høchmann . . .	Rbhvn. ⁷ / ₃ 34. F. Majunift ved Gården	—	—	m. d.	Bangede R. A.
260	Hans Jakobsen . . .	Nebbelsunde Lolland ²² / ₂ 33. F. Bonde	—	—	m. d.	Etjelstoftte paa Lolland.
261	Peter Jensen . . .	Etiby R. A. ¹² / ₁₁ 33. F. Skolelærer . .	—	—	ei ubetlig.	Soldat.

Nr.	Navne.	Byor, naar og af hvem født.	Døptagen.	Af-gaaet.	Karalleer.	Ansættelse.
262	Carl Nydtmann . . .	Rbhvn. 19/10 34. F. Byfoged	1854	1857	d.	Sørbynagle S. A.
263	Georg Jørgensen . . .	Rbhvn. 26/7 38. F. Skomagtermester . . .	1855	—	m. d.	Døvsommeinst. Rbhvn.
264	Frederik Løsen . . .	Fredrikshund 6/8 35. F. Skædermester . . .	1854	—	d.	Malsgaard Fr. A.
265	Peter Mørch	Trykkestund 15/9 36. F. Skom.	—	—	u. d.	Lumbåaas Dds F.
266	Jørgen Olsen	Kagerup S. A. 19/12 37. F. Huusmand	—	—	m. d.	Studenter i Rbhvn.
267	Peter Olsen	Bregninge Gaster 25/10 37. F. Huusm.	1855	—	m. d.	Gilleleie Fr. A.
268	Olaf Christian Pedersen	Skuldeløv Fr. A. 19/5 37. F. Skolel. . .	1854	—	m. d.	Andenl. i Skuldeløv Fr. A.
269	Gophus Rudolph . . .	Kollerød Fr. A. 20/6 37. F. Skolelærer	—	—	d.	Andenl. Kjølsstrup S. A.
270	Halsban Skjoldbager . . .	Laarbøl R. A. 24/1 38. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Andenlærer Gjentofte.
271	Jens Westergaard . . .	Carlsgave Fr. A. 26/11 35. F. Skovfoged	—	—	m. d.	Bredersød Fr. A.
272	Sakob Dippel	Rbhvn. 20/8 35. F. Fabrikarbejder . . .	1855	1858	m. d.	Hjælpef. Herløv R. A.
273	Niels Geertsen	Maarsø S. A. 4/7 35. F. Huusmand . . .	—	—	m. d.	Andenl. Sønderf. S. A.
274	Franz Gjelstrup	Kuadrup Fr. A. 17/8 39. F. Mølleleier	—	—	e. u.	Konstitueret i Rye S. A.
275	Rudolf Hjertsen	Rbhvn. 17/9 32. F. Klaveerstemmer . . .	—	—	m. d.	Hjelm Lolland.
276	Caspar Hoffmann	Vindinge R. A. F. Skolelærer	—	—	m. d.	Nestved.
277	Wilhelm Jensen	Rbhvn. 2/2 36. F. Fyrbøder	1856	—	m. d.	Hjælpef. Hellested Fr. A.
278	Niels Larsen	Hørvig S. A. 15/1 38. F. Skipper	1855	—	ei u.	Andenl. Hellesteds Fr. A.
279	Julius Møgel	Rbhvn. 20/7 37. F. Skolelærer	—	—	d.	Hjælpef. Søderup S. A.
280	Johesj Møregaard	Rbhvn. 19/2 38. F. Smedtermester	—	—	d.	Andenl. i Luelstrup.
281	Thorvald Nielsen	Rbhvn. 11/10 39. F. Formand ved de fgl. Magaginer	1856	—	m. d.	Hjælpeleerer Snekker- steen F. A.

282	Søren Peterfen . . .	Stoffemarf Søland $\frac{25}{32}$ 38. F. Bunde	1855	1858	m. d.	Skjælpel. i Amminderup Fr. H.
283	Lorentz Wello	Kbhvn. $\frac{22}{11}$ 37. F. Bogmand	—	—	m. d.	Andent. i Hggeløse S. H.
284	Mads Abrahamfen . .	Greve K. H. $\frac{9}{32}$ 37. F. Huusmand . .	1856	1859	m. d.	Skjælpel. i Gjesdrup K. H.
285	Poul Christian Engell	Sædder Pr. H. $\frac{19}{32}$ 39. F. Skolelærer	—	—	d.	
286	Eggert Christopher Bro-	Dypped Pr. H. $\frac{29}{32}$ 39. F. Skolelærer .	—	—	d.	Skjælpel. Braaby S. H.
287	Carl Glændius Fr. hanfen	Gurre Fr. H. $\frac{24}{32}$ 38. F. Skolelærer .	—	—	m. d.	Andent. i Amminderød Fr. H.
288	Johan Frederik Hanfen	Hunsedy Marib. H. $\frac{2}{32}$ 39. F. Skolel. .	1857	—	m. d.	Skjælpel. i Vaabensted Maribo H.
289	Jonas G. G. Jør- genfen	Dndløse S. H. $\frac{14}{10}$ 37. F. Skolelærer	1855	—	d.	Skjælpel. i Hjertløv S. H.
290	Wiggo Mads W. Kestlet	Kbhvn. $\frac{20}{1}$ 40. F. Skolelædefabrikant	1856	—	d.	Skjælpel. i Lille-Øer- løse K. H.
291	Harald S. A. Lund .	Kjøbenhavn $\frac{25}{32}$ 41. F. Bødder . . .	1857	—	d.	Lærer ved Hystolen i Dypped K. H.
292	Peter Conrad Ronne- gaard	Stovhadsfrup K. H. $\frac{11}{32}$ 39. F. Skolel.	1856	—	m. d.	Andent. i Sigersløv- øster S. H.
293	Carl Johan Ludvig Peterfen	Sagerpræst $\frac{19}{32}$ 35. F. Dyrslæge . .	1855	—	d.	Skjælpelærer i Lyvølle.
294	Lauritz Chr. Mathje .	Kraghave Kalk. $\frac{29}{32}$ 38. F. Krigsformf.	1856	—	d.	Andent. i Nyderup S. H.
295	Johan Fr. Chr. Weisf.	Bræstø $\frac{21}{32}$ 34. F. Bager	—	—	m. d.	

B. Privatister.

Nr.	Navne.	Født i	Født i	Tog Egam.	Karakter.	Ansættelse.
1	J. Christensen	Født i	Fjennesløv S. N. 1804 (?)	1826	meg. duellig.	Fjennesløv.
2	Niels Eskoldager			1830	duellig.	Kongens Lyngby S. N.
3	Laurits Fjischer			—	bequem.	Valdsølle S. N.
4	Frederik Casberg			1831	d.	
5	Ludvig Cahlerz			—	b.	Skuespiller i Kjøbenhavn.
6	August Petersen			—	d.	
7	Michaël Peter Schow			—	d.	
8	Marcus Frey			—	b.	Hagesled S. N.
9	Alban. Demetr. Wimmer			1832	b.	Dstrup Kr. N.
10	Christian Meyer			—	b.	
11	Nicolai Jac. Bjorn			—	b.	
12	Peter Nonnegaard			—	b.	Skovhadsstrup. †
13	Werner Hermannsen			1833	b.	Sædder Kr. N.
14	Nic. Edinger Lund			—	b.	
15	Hans Bang Bellejus			—	b.	
16	Christian Petersen			—	b.	
17	Jens Orten Bøving			—	b.	
18	N. P. N. F. Guldbranden			—	b.	Luelstrup Kr. N.
19	Jac. Bilsh. Petersen			—	b.	
20	Joh. Henr. Fj			—	d.	Sludstrup S. N.
21	Johannes Jurs			—	m. d.	Kjøbenhavn. †
22	Gerhardt Hoff			—	b.	Sørbymagle S. N.
23	G. W. Martensen			—	d.	Falster.

Nr.	Navne.	Geertemfl.	Tog Aari.	Karakt.	Ansættelse.
51	Peter Jac. Sul. Bilschhoff	Tvirendahl $\frac{5}{10}$ 18	1838	b.	Frederløv S. A.
52	Joh. Andreas Melsled.	Kjæbenhavn $\frac{3}{11}$ 9	—	b.	
53	Christophør Emil Olsen	Kbhvn. $\frac{27}{19}$ 17	—	d.	
54	Carl Hammer	Kbhvn. $\frac{17}{6}$ 13	—	d.	
55	Hans Nic. Peter-Jørgensen	Kbhvn. $\frac{4}{1}$ 11	—	b.	
56	Gmanuel Madsen	Kbhvn. $\frac{20}{6}$ 15	—	b.	
57	Carl Math. Wald. Zahn	Niel $\frac{15}{6}$ 15	—	b.	Tvingjællinge S. A.
58	Gottl. L. F. Meyer	Lovgaard 1798	—	b.	Menskrup S. A.
59	Hans Chr. Hansen	Roestildfros $\frac{15}{3}$ 16	1839	d.	
60	Joh. Jac. Carlsen	Kbhvn. $\frac{8}{10}$ 18	—	b.	
61	Hæmund Chr. Gieserup	Nalsberg $\frac{5}{10}$ 9	—	d.	Kancelliraad og Bureau- chef i Kbhvn.
62	Niels Peter Sørensen	Taarbael $\frac{7}{12}$ 21	—	d.	
63	Fred. Carl Hertig	Kbhvn. $\frac{2}{12}$ 18	—	b.	Hæmindrup Fr. A.
64	Børge Christophør Olsen	Kbhvn. $\frac{8}{1}$ 16	—	b.	Store Nørstel Fr. A.
65	Peter Theodor Bangø	Kbhvn. $\frac{28}{5}$ 18	—	b.	Diftermarie og fire Skole Børnsolm.
66	Philip Baslard Bay	Kbhvn. $\frac{12}{11}$ 7	—	b.	
67	Chr. Peter Moebsel-Løpp	Kbhvn. $\frac{4}{9}$ 1801	1840	b.	Haarløse Fr. A.
68	Niels Christensen	Borup R. A. $\frac{14}{12}$ 7	—	d.	
69	Gustav Suhr	Tordningborg $\frac{6}{12}$ 2	—	d.	
70	Andreas Nielsen	Kbhvn. $\frac{12}{12}$ 17	—	d.	Havelse Fr. A.
71	Carl Hermann Hansen	Kbhvn. $\frac{4}{12}$ 17	—	d.	Wedby S. A.
72	Peter Vilh. Edo. Car- sen	Odense $\frac{7}{8}$ 13	—	d.	Ekjentelsø Fr. A.

73	Anders Chr. Andersen	Strandmøllen K. H. 19/12 21	1840	b.	Helsingør.
74	Carl Wilhelm Doef	Helsingør 29/12 1	1841	d.	Søborg Fr. H.
75	Henrik Hansen Mangor	Ronne 16/3 17	—	ei	Løgtved S. H.
76	Theodor Boy Matthesen	Rbhvn. 15/1 17	—	d.	Gudum Halb. H.
77	Ernf. Fred. Meiner	Mbygind Syssland 2/6 22	—	d.	
78	Poul Gottlieb Frederik Schneider	Rbhvn. 4/6 18	—	d.	
79	Ludvig Wilhelm Hannibal Storch	Rjerte Byen 11/3 11	—	d.	Bensløv S. H.
80	Hans Peter Uggerløse	Rbhvn. 8/4 12	—	d.	Baldby Fr. H.
81	Henrik Ferd. Bennide	Rbhvn. 20/4 14	1842	d.	
82	Arel Thorvald Emil Frøst	Rbhvn. 22/9 23	—	d.	
83	Knud Nic. C. Poulsen	Sorø 9/10 21	—	d.	Aksentory S. H.
84	Peter Otto Th. Schjernoff	Stubbekjøbing 20/12 21	—	ei u.	
85	Hans Wilh. Torben sen	Rbhvn. 6/1 23	—	d.	Brandersløv Lolland.
86	Georg Ernst Emil Andersen	Fredericia 18/1 10	1843	d.	
87	Severin Clem. S. Hæde	Nalsborg 11/5 20	—	d.	Søby Dden se H.
88	Carl Emil Secher	Williamsborg Beile 2/5 24	—	d.	
89	Jørgen E. J. Clausen	Rbhvn. 1822	1844	d.	Mylarsker Bornholm.
90	Hans Christian Kapel	1/4 24	—	d.	Stareklinte S. H.
91	Børge Nielsbrigh Ranghoff	22/8 5	—	ei u.	
92	Jonas Peter Petersen	20/3 24	—	m. d.	
93	Peter Otto Theobald Schjernoff	(see 83!)	—	d.	
94	Peter Chr. Ferd. Sveggh	Rbhvn. 12/3 23	1845	d.	Holmstrup S. H.
95	Hans Jørgen Jørgensen	Skjarp ved Kolbing 2/6 22	—	d.	
96	Johan Heinrich Kollmann	Rbhvn 7/9 20	—	d.	Lunde Falster.

Nr.	Ravn.	Periode.	Tog Exam.	Karakter.	Ansættelse.
97	Jul. Carl Leopold Mag- nusen.	Helsingør 17/6 20	1845	m. d.	Lærer ved Realskolen i Husum. Dilby K. H.
98	Rasmus Raemusfen . .	Saltøste Byen 10/12 9	—	ei u.	
99	Niels Peter Chr. Hornum	Kbhvn. 1/8 25	1846	d.	
100	Fred. Chr. Rebel	Kbhvn. 2/1 21	—	ei u.	
101	Carl Harald Løfft	Kbhvn. 10/11 18	—	d.	
102	Søren Carl Andersen . .	Vinstrup S. H. 7/9 23	1847	ei u.	
103	Mathias Ditzel	Kirkebaas S. H. 15/10 18	1848	ei u.	
104	Theodor Otto M. Brandt	Kbhvn. 29/10 19	1849	ei u.	
105	Olaf Sørenius S. Olsen	Betterrålev S. H. 27/6 23	1851	d.	Næsby paa Durs.

Rettelser:

Side 16 Linie 14: repiceret læs: rejiceret.

— 32 — 1: Vigtigere l. Vægtigere.

— 78 — 34: Anmærkninger l. Bemærkninger.

Paa Undertegnedes Forlag ere følgende Skrifter udkomne af

Professor J. Jensen:

Forklaring over Balles Lærebog.

Andet Dflag. 1854. . 2 Rdlr. 40 β.

Forklaring over Luthers liden Katekismus.

1856. — 1 Rdlr.

Et kort Indbegreb af de christelige Lærdomme,

hvilket slutter sig forklarende til Luthers liden
Katekismus.

1858. — 60 β.

C. A. Reitzel.